

Implementarea acquis-ului comunitar

- coordonată esențială a îndeplinirii criteriului capacității administrative în procesul integrării europene a României

dr. Cezar Corneliu MANDA
expert, Consiliul Legislativ

▪ Capacitatea administrativă în contextul criteriilor de aderare la Uniunea Europeană

După cinci ani de la decizia istorică a **Consiliului European de la Helsinki**¹, prin care România era invitată să înceapă negocierile de aderare la Uniunea Europeană, **Consiliul European de la Bruxelles**², desfășurat în perioada 16-17 decembrie 2004, consfințește încheierea formală a procesului de negociere, deschizând, astfel, perspectiva primirii României în rândul statelor membre ale Uniunii, începând cu ianuarie 2007.

Având la bază actele de evaluare și recomandările pertinente ale Comisiei Europene, Consiliul European estimează că România va fi în măsură să-și asume, începând din momentul aderării sale, toate obligațiile ce derivă din calitatea de stat membru al UE, finalizând cu succes ansamblul reformelor necesare și onorând toate angajamentele pe care și le-a asumat în fiecare

domeniu al acquis-ului. Scontând pe un parcurs bun al României în ceea ce privește derularea pregătirilor de aderare la Uniune, Consiliul European de la Bruxelles stabilește, totodată, necesitatea finalizării Tratatului de aderare a României și Bulgariei, în vederea semnării sale, în cursul lunii aprilie 2005, în cadrul sesiunii Consiliului Afacerilor Generale și Relațiilor Externe.

Insistând asupra importanței deosebite a perioadei post-negociere, premergătoare momentului aderării României, Consiliul European afirmă că Uniunea Europeană va continua să urmărească cu atenție lucrările de pregătire ale României și rezultatele concrete obținute de statul român, inclusiv punerea efectivă în aplicare a angajamentelor asumate în fiecare domeniu al acquis-ului, în special în ceea ce privește *Justiția și Afacerile Interne, Concurența și Protecția Mediului*³, scop în care Comisia va continua să prezinte anual un Raport asupra progreselor înregistrate de România pe calea aderării, însoțit, dacă va fi cazul, de recomandări.

Se desprinde așadar, concluzia potrivit căreia, României, în perioada rămasă până la momentul preconizat al aderării, respectiv ianuarie 2007, îi revin pe mai departe o serie de obligații bine determinate, cu pregnanță cele ce derivă din calitatea de stat membru al Uniunii, ce privesc implementarea angajamentelor asumate în cadrul

¹ **Consiliul European de la Helsinki**, desfășurat în perioada 10-11 decembrie 1999, a decis să deschidă negocierile de aderare cu România, Bulgaria, Lituania, Letonia, Slovacia și Malta, constituind al "doilea val" de țări candidate, după ce anterior, în cadrul *Consiliului European de la Luxembourg* (12-13 decembrie 1997) sunt invitate să înceapă efectiv negocierile de aderare, în anul 1998, un număr de 6 state (Polonia, Ungaria, Estonia, Cehia, Slovenia, Cipru), incluse așadar în "primul val" de state candidate.

² **Consiliul European de la Bruxelles**, desfășurat în perioada 16-17 decembrie 2004, a luat act cu satisfacție de faptul că progresele realizate de România în privința punerii în aplicare a acquis-ului și angajamentelor contractate, în special cele din domeniul Justiției și Afacerilor Interne, respectiv al Concurenței, au permis închiderea formală a tuturor capitolelor de negociere la data de 14 decembrie 2004.

³ Potrivit **Concluziilor Președinției Consiliului European de la Bruxelles**, Uniunea Europeană își rezervă dreptul să activeze *clauzele de salvagardare*, respectiv dispunerea acelor măsuri necesare contracarării eventualelor probleme grave ce pot surveni în îndeplinirea angajamentelor asumate de România, mai cu seamă în aceste trei domenii ale acquis-ului, după caz, înaintea aderării sau într-o perioadă de trei ani.

negocierilor, dar care, în ansamblul lor, se circumscriu criteriilor de aderare stabilite de către *Consiliul European de la Copenhaga*⁴ din iunie 1993, opozabile, de altfel, tuturor statelor candidate.

Sunt relevante în acest sens, cu prioritate, **criteriile politice și economice**, precum și cele privitoare la **capacitatea fiecărui stat candidat de a-și asuma obligațiile de stat membru**⁵.

Dezvoltând acest din urmă criteriu de aderare, doi ani mai târziu, în 1995, *Consiliul European de la Madrid*⁶ a subliniat importanța nu numai a transpunerii acquis-ului comunitar în legislația națională, dar, în special, a asigurării aplicării eficiente și efective a acestuia prin instituirea de structuri administrative corespunzătoare. S-a conturat astfel, un nou criteriu de aderare, care deși subsecvent *capacității de asumare a obligațiilor de stat membru al UE*, constituie o condiție extrem de importantă în evaluarea stadiului negocierilor de aderare, anume **capacitatea administrativă a țărilor candidate**.

În general, este unanim apreciată ideea conform căreia de îndeplinirea celui de-al treilea criteriu de aderare - *asumarea obligațiilor de stat membru*, implicit a *condiției capacității administrative*, depinde decizia de finalizare a negocierilor. Cu toate acestea, procesul de aderare nu poate fi tratat simplist, exclusiv prin prisma

acquis-ului comunitar, corespunzător celor 31 de capitole de negocieri, procesul integrării fiind unul cu mult mai complex, în cadrul căruia numai corelarea eficientă a criteriilor economice cu cele politice și respectiv, cele de ordin administrativ, în interdependența lor, poate conduce la satisfacerea corespunzătoare a dimensiunii legislative și administrative presupuse de fenomenul integrării europene.

În acest context, administrației publice românești îi revine un rol important, ocupând un loc central în mecanismul măsurilor de pregătire a aderării la Uniunea Europeană.

Deopotrivă, administrația publică constituie atât obiectul unor transformări de esență în cadrul unui amplu proces de reformă, din perspectiva apropierei și compatibilizării cu exigențele europene în materie, după cum reprezintă și motorul traducerii în practică a cerințelor Uniunii Europene, **sub aspect normativ** - a pregătirii proiectelor de reglementări ce transpun legislația comunitară, precum și **sub aspectul implementării acquis-ului** - prin organizarea executării și executării concrete a legislației armonizate.

Dintre toți actorii scenei românești, cărora le revin responsabilități precise în procesul premergător momentului aderării la UE, administrația publică, sub conducerea puterii politice, reprezintă segmentul cel mai implicat în procesul integrării europene, cu obligații multiple și extrem de variate, omniprezent încă de la deschiderea negocierilor de aderare pe tot parcursul pregătirii acesteia, depășind chiar momentul încheierii negocierilor, ce va culmina cu încheierea Tratatului de Aderare la UE.

În prim plan se cuvine a menționa necesitatea de a asigura de către și prin administrația publică a cadrului instituțional și respectiv, a sistemului de coordonare a activității de pregătire pentru integrare europeană, atât la nivel general, cât și la cel sectorial, în segmentul său de organizare centrală, precum și în cel teritorial și local.

Rolul complex jucat de administrația publică din România în acest proces integrator este relevat de faptul că, cel puțin din punct de vedere strict formal, ea reprezintă instrumentul direct sau indirect, prin intermediul căruia înseși criteriile de aderare de la Copenhaga sunt susceptibile de a fi îndeplinite.

Îndeplinirea criteriului politic de aderare⁷, moment în raport de care se decide începerea negocierilor, presupune printre alte cerințe

⁴ **Consiliul European de la Copenhaga**, desfășurat în perioada 21-22 iunie 1993, adoptă decizia istorică de lărgire a Uniunii Europene spre est, stabilind *criteriile de aderare* pe care trebuie să le îndeplinească statele candidate, condiții *sine qua non* ale integrării în structurile europene.

⁵ În accepțiunea organismelor europene, cele trei criterii de aderare presupun obligații bine determinate în sarcina statelor candidate, astfel: **criteriul politic** - *stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, supremația legii, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților naționale*; **criteriul economic** - *existența unei economii de piață funcționale precum și capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței existente în cadrul Uniunii Europene*; **capacitatea de a-și asuma obligațiile de stat membru** - *preluarea acquis-ului comunitar, inclusiv aderarea la obiectivele de uniune politică, economică și monetară*.

⁶ **Consiliul European de la Madrid**, desfășurat în perioada 15-16 decembrie 1995, reafirmând necesitatea unei bune pregătiri a lărgirii Uniunii Europene pe baza criteriilor fixate la Copenhaga și în cadrul Strategiei de pre-aderare de la Essen pentru statele din Europa Centrală și de Est (9/10 decembrie 1994 - *Consiliul European de la Essen*), stabilește necesitatea creării unei integrări progresive și armonioase a acestor state, în special prin dezvoltarea unei economii de piață, **prin adaptarea structurilor lor administrative**, precum și prin crearea unui mediu economic și monetar stabil.

⁷ Potrivit **Rapoartelor Comisiei Europene din perioada 2000-2004**, *România continuă să îndeplinească criteriile politice de la Copenhaga*.

subsumate amplei problematice a *democrației și statului de drept*, pe cele ce privesc organizarea și funcționarea autorităților publice ale statului, inclusiv a puterii executive, în contextul cărora se cer îndeplinite unele standarde minimale în privința fundamentării administrației publice.

În esență, dincolo de nevoia profundă de reformare⁸, cu conexiuni și implicații directe asupra eficacității administrative, cerința europeană de bază în privința organizării și funcționării administrației publice vizează racordarea acesteia la principiile democratice, caracteristice statului de drept și punerea ei în slujba cetățeanului, înlăturându-se mecanismele de tip centralist ale perimatei administrații de stat, caracteristică perioadei totalitare.

Prin urmare, îndeplinirea acestui prim criteriu de aderare din perspectiva exclusivă a administrației publice s-ar putea rezuma la nevoia de transformare, de așezare pe baze noi și moderne a acesteia, în spiritul respectului principiului legalității, a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor.

În ceea ce privește îndeplinirea celui de-al doilea criteriu de aderare, anume criteriul economic⁹, administrației publice îi revine un rol indirect, asimilat unui mecanism menit de a pune în aplicare politicile guvernamentale în domeniul realizării unei *economii de piață funcționale*. Într-o asemenea postură, administrația, deși neimplicată direct, are misiunea de a elabora și propune măsurile cu caracter legislativ și regulamentar autorităților competente, precum și de a veghea la respectarea regulilor de piață liberă, în special în

---

⁸ Dacă în cadrul **Raportului CE pe anul 2000** se reținea că "*dezvoltarea instituțiilor democratice trebuie să aibă la bază un program cuprinzător de reformă a administrației publice ...*", iar în contextul **Raportului pe anul 2001**, Comisia Europeană afirmă ca "*îngrijorătoare lipsa de progrese în realizarea reformei strategice a administrației publice*", **Raportul de țară pe anul 2002** avea să rețină că "*lansarea unui program major de reformă administrativă reprezintă o evoluție importantă, dar asigurarea implementării cu succes a acesteia trebuie considerată o prioritate*".

⁹ Evaluarea **Comisiei Europene** asupra stadiului de îndeplinire a acestui criteriu de aderare, conținută în Rapoartele sale periodice din perioada 2000-2003, relevă gradual pașii înregistrați de România pe calea dobândirii statutului de economie de piață funcțională. Astfel, dacă potrivit **Raportului pe anul 2000** "*România nu poate fi considerată o economie de piață funcțională*", **Rapoartele Comisiei Europene corespunzătoare anilor 2001, 2002 și respectiv, 2003**, rețin mai întâi progresele, iar apoi perspectivele îmbunătățite de realizare a acestui obiectiv. În **anul 2004**, Comisia Europeană, în Raportul său, constată că **România îndeplinește criteriul economiei funcționale de piață**.

domeniul concurenței, contribuind la asigurarea unui climat economic normal, capabil a face față presiunii concurențiale și respectiv, forțelor pieței existente în cadrul Uniunii Europene. Sunt relevante, în acest sens, evoluțiile macroeconomice, reformele structurale precum și gradul de îndeplinire a sub-criteriilor privind existența unei economii de piață funcționale.

În contextul măsurilor ce concură la îndeplinirea celui de-al treilea criteriu de aderare¹⁰, respectiv capacitatea de asumare a obligațiilor de stat membru al UE, se poate afirma că administrației publice îi revin obligații și responsabilități precise, cu mult mai pregnante din perspectiva finalității activităților sale, mai cu seamă în planul *armonizării legislației naționale cu reglementările comunitare*. În esență, rolul administrației publice în raport de acest criteriu de aderare se concentrează, în principal, pe activitatea de pregătire, de elaborare și de promovare a ansamblului actelor normative ce presupun adoptarea acquis-ului comunitar, relevându-se astfel o preocupare sporită în plan legislativ.

În subsidiar, tot prin intermediul dreptului, administrația trebuie să creeze ori, la nevoie, să dezvolte structurile administrative preexistente, presupuse de acquis, menite a implementa efectiv legislația națională armonizată.

Sunt de menționat, așadar, cele **două laturi importante ale activității administrative în contextul european**, anume: **la nivel conceptual, în planul pregătirii deciziei - compatibilizarea dreptului național cu acquis-ul comunitar**; iar **la nivel practic, concret, al aplicării dreptului - organizarea executării și executarea efectivă a dreptului, prin structuri administrative specializate, înființate sau adaptate, cu efecte identice, asemenea celorlalte administrații naționale din cadrul UE, potrivit obiectivelor și politicilor europene**.

În esență, acest criteriu extrem de complex al *capacității de asumare a obligațiilor de stat membru UE* își regăsește o proiecție cât se poate de exactă în ceea ce privește rolul și funcțiile administrației publice, tradus prin cel de-al patrulea

---

¹⁰ În anul 2000, Comisia reține în Raportul său faptul că "*România continuă să înregistreze progrese în adoptarea acquis-ului comunitar, însă cu rezultate inegale*", pentru ca un an mai târziu, în 2001, să "*semnaleze că progresele înregistrate în transpunerea legislației nu au fost întotdeauna însoțite de îmbunătățirea capacității administrative de implementare*". În Raportul din 2002, Comisia constată că "*România a accelerat procesul de transpunere legislativă și a continuat eforturile, chiar dacă într-un ritm mai lent, de dezvoltare a structurilor administrative cerute de acquis*".

criteriu de aderare - capacitatea administrativă¹¹. În conținutul său conceptual, *capacitatea administrativă* desemnează totalitatea exigențelor europene opozabile organizării și funcționării administrației publice din România, anume asigurarea unei funcționalități optime și eficiente, apte să răspundă imperativelor comunitare, prin preluarea și implementarea acquis-ului.

Dintr-o anumită perspectivă, globală, cerințele presupuse de capacitatea administrativă sintetizează și reliefează, totodată, arhitectura instituțională suplă și specializată, regulile fundamentale de organizare și funcționare a administrației, dar mai cu seamă, funcțiunile pe care trebuie să le îndeplinească, de o manieră eficace, cristalizând astfel, în esență, caracteristicile administrației publice, presupuse de toate celelalte criterii de aderare, aflate în interdependență.

Dacă criteriul politic induce o nouă configurație instituțională și funcțională a administrației publice, una modernă, aflată în slujba publicului, racordată principiilor statului de drept, democrației, legalității și respectului drepturilor și libertăților cetățenilor, *criteriul capacității administrative* îi conferă noi attribute, din perspectiva eficienței sale, în raport de noi funcțiuni asumate, derivate din alinierea la normele europene. El subsumează astfel, mai degrabă exigențe de ordin calitativ, decât cele de ordin cantitativ, **ce insistă pe aspectul de implementare a acquis-ului**, perspectivă în raport cu care se solicită profesionalism, competență, un grad anume de autonomie funcțională recunoscut unora dintre structuri, precum și îmbunătățirea managementului sectorului public.

▪ **Întărirea capacității administrative.**

Comisia europeană, prin punctele de vedere constant exprimate încă din anul 1997 a confirmat faptul că capacitatea de gestiune administrativă se constituie într-unul dintre parametrii principali, ce determină dacă o țară este pregătită sau nu să-și asume obligațiile sale din perspectiva devenirii sale ca stat membru al Uniunii Europene.

În acest sens, capacitatea de gestiune administrativă se poate spune că este caracterizată prin două aspecte conexe, deși distincte, anume: *capacitatea de a pregăti, de a coordona și de a pune în aplicare procesul aderării* și respectiv, *capacitatea de a pune în executare acquis-ul*

comunitar și de a funcționa, constant, de-o manieră eficace în cadrul Uniunii.

Evaluarea efectivă a capacității administrative a unui stat candidat, așa cum se reflectă prin prisma *Rapoartelor periodice ale Comisiei Europene*¹² asupra progreselor înregistrate de fiecare stat, din perspectiva aderării, presupune evidențierea clară a principalelor structuri administrative ce sunt necesare pentru implementarea diverselor capitole ale acquis-ului, a principalelor funcții pe care aceste structuri trebuie să le îndeplinească, precum și a caracteristicilor de bază ale acestor structuri.

S-a realizat în acest sens de către responsabilii europeni, un catalog al principalelor structuri administrative necesare pentru implementarea acquis-ului, corespunzătoare fiecărui capitol de negociere. Sunt relevante în acest sens două categorii de structuri, anume structuri administrative cerute expres de acquis și cele care deși nu sunt impuse de acquis, sunt considerate extrem de importante pentru o eficientă implementare a acestuia. Corelativ acestor structuri, catalogul¹³ menționează *funcțiile cheie* pe care acestea trebuie să le îndeplinească, după cum și *caracteristicile* lor fundamentale, în funcție de acești parametri evaluându-se performanța structurilor administrative, precum și efectele utile produse. Astfel, pe fiecare capitol de acquis, un asemenea document este în măsură să furnizeze un set de criterii precise, cuantificabile, pe baza cărora se poate realiza o evaluare obiectivă a capacității administrative a tuturor statelor candidate, pe cele două planuri de analiză conexe: *planul preluării acquis-ului* și alinierea la normele europene în toate domeniile de interes comunitar, și respectiv, *planul implementării normelor armonizate*, de către structurile administrative special înființate.

Dincolo de o asemenea analiză strict specializată, evaluarea generală a capacității administrative, alături de celelalte criterii de aderare, este oglindită și de documentele periodice ale Comisiei Europene.

¹² În data de 5 noiembrie 2003, Comisia Europeană a dat publicității **Raportul periodic pe anul 2003** privind progresele înregistrate de cele 10 țări în curs de aderare și care ulterior au devenit membre ale Uniunii Europene în mai 2004, precum și de România și Bulgaria, state candidate a căror țintă de aderare este anul 2007. Pentru România acesta este cel de-al șaptelea Raport de evaluare a gradului de pregătire pentru aderare întocmit de Comisia Europeană, începând cu anul 1997.

¹³ *Implicația aderării României la Uniunea Europeană asupra instituțiilor din sectorul public*, Seria Studiilor de Impact privind Preaderarea, Institutul European din România, 2002.

¹¹ **Creșterea capacității administrative** a constituit de asemenea, obiectul evaluărilor efectuate de către Comisia Europeană în perioada 2000-2004, reflectată prin Rapoartele sale periodice, un criteriu considerat fundamental în cadrul procesului de aderare la Uniunea Europeană.

Evoluția capacității administrative în perioada 2000-2002 este elocventă în acest sens, așa cum este ea reflectată în Rapoartele periodice ale Comisiei Europene și din care se desprinde creșterea progresivă, însă extrem de lentă, a acestui indicator al aderării. Astfel, dacă în anul 2000, se constata *"diversitatea calității administrației publice, o capacitate a acesteia de implementare a acquis-ului destul de limitată ce reprezenta o restricție majoră a pregătirii pentru aderare, progresele fiind considerate minime"*, aspecte ce se mențin și în cadrul Raportului din anul 2001 prin relevarea *"ineficacității administrației publice și a slăbiciunilor acesteia în multe sectoare de activitate"*, dar și în anul 2002, totuși în acest din urmă Raport periodic, dincolo de multiplele disfuncționalități semnalate, se recunosc unele progrese semnificative, în ceea ce privește *"eficacitatea anumitor părți ale administrației"*.

Pe aceleași coordonate de continuare a eforturilor de creștere a capacității administrative, recunoscute de către Comisia Europeană, se înscriu și progresele înregistrate de România, reflectate de penultimul Raport de țară.

Astfel, documentul Comisiei Europene de evaluare a progreselor înregistrate de România în anul 2003 demonstrează *capacitatea autorităților române de a adopta și de a pune în aplicare strategii sectoriale și măsuri concrete*, prin accelerarea procesului de transpunere legislativă și mai cu seamă, deși într-un ritm mai lent, prin dezvoltarea structurilor administrative de implementare a acquis-ului comunitar.

În pofida acestor progrese, Comisia Europeană în contextul aceluiași **Raport din anul 2003**, apreciază că *"edificarea capacității administrative necesită o reformă structurală, atât a administrației publice, cât și a sistemului judiciar"*. Mai mult, în contextul **Raportului din 2004**¹⁴, Comisia Europeană afirmă că *"într-o serie de sectoare importante trebuie îmbunătățită capacitatea globală a administrației publice de a implementa și aplica legislația nou adoptată ... deși România a început să abordeze acest aspect prin reforma cuprinzătoare a administrației publice, deficiențele semnalate nu privesc doar adoptarea acquis-ului comunitar, ci sunt valabile și în cazul gestionării asistenței financiare europene"*.

O asemenea abordare pune în lumină legătura indisolubilă dintre procesul de integrare europeană și reforma administrativă de la nivelul

fiecărui stat candidat, ce trebuie implicit declanșată, concomitent deschiderii negocierilor de aderare. Barometrul unei asemenea reforme a administrației publice, sub aspectul amplitudinii și eficacității sale trebuie să-l reprezinte răspunsul oferit de sistemul administrativ la întrebarea: administrația națională a statului candidat va fi în măsură să aplice în timpul dorit ansamblul dreptului european?

Totuși, se impune a releva faptul că această legătură dintre integrare și reforma administrativă, deși puternică, nu este și una directă, ci mai degrabă una indirectă, dat fiind faptul că nu se poate pune problema, în spațiul integrării, a unui acquis comunitar general în domeniul administrației publice. Potrivit Constituției sale, fiecare stat candidat este liber să-și organizeze așa cum dorește propria administrație publică.

O asemenea constatare se degajă din **aplicarea principiului subsidiarității**, principiu de bază al funcționării Uniunii Europene, ce încurajează mai degrabă rezolvarea problemelor comunitare, la nivele naționale, decât implicarea organismelor europene. În virtutea acestei filosofii a construcției europene, se naște libertatea fiecărui stat membru sau candidat la aderare, de a-și amenaja o organizare administrativă proprie, cu reguli și instituții specifice care să răspundă necesităților statului, în acord cu realitățile administrative.

Din acest motiv, la nivelul statelor europene, se întâlnesc variate structuri administrative, reguli particulare de funcționare a administrației publice, sensibil diferite de la un stat la altul.

Chiar de este una indirectă, relația presupusă între procesul de aderare și reforma administrației publice nu este mai puțin reală, întrucât fiecare țară a Uniunii trebuie să fie în măsură să pună în aplicare politicile comunitare și să aplice pe teritoriul său, *acquis-ul comunitar*.

Dintr-o asemenea perspectivă rezultă necesitatea ca fiecare stat să dispună de o administrație publică suficient de performantă, o obligație extrem de importantă pentru însăși Uniunea Europeană, ca de altfel, pentru fiecare stat membru. Motivația unei asemenea exigențe în sarcina administrațiilor naționale ale statelor o constituie faptul că Uniunea Europeană nu dispune ea însăși de o administrație proprie, cu ramificații, pe teritoriul tuturor statelor membre, ea bazându-se tocmai pe fiecare administrație națională în parte, în procesul de aplicare a deciziilor comunitare. În mod asemănător, fiecare stat în parte trebuie să se încreadă în administrațiile celorlalte state în privința aplicării regulilor comune, subsumate conceptului de acquis comunitar.

¹⁴ A se vedea **Raportul Comisiei Europene** asupra progreselor înregistrate de România în anul 2004 în perspectiva aderării la Uniunea Europeană, ultimul Raport de țară ce a precedat încheierea negocierilor din decembrie 2004.

Prin urmare, administrația comunitară nu reprezintă nimic altceva decât canalul de legătură al administrațiilor naționale, a căror soliditate se reflectă concret, prin eficiența aplicării dreptului european, contribuind astfel la asigurarea funcționalității Uniunii Europene, implicit la atingerea obiectivelor sale, prevăzute în Tratatul european.

Prin urmare, se poate afirma că în domeniul administrației publice, statelor candidate nu le incumbă obligații de mijloace, ci doar **obligații de rezultat**, concretizate prin stabilirea unor exigențe sporite în ceea ce privește performanța administrativă.

În acest sens sunt relevante concluziile **Consiliului European de la Bruxelles din iunie 2004**, potrivit cărora *"România, alături de Bulgaria, trebuie să acorde o atenție deosebită îmbunătățirii capacității administrative și judiciare proprii pentru a putea primi calitatea de membru al Uniunii Europene în ianuarie 2007 ... impunându-se concentrarea eforturilor acestor state asupra principalelor structuri administrative necesare pentru punerea în practică a diverselor aspecte ale acquis-ului"*.

Din acest punct de vedere, **capacitatea administrativă** de asumare a obligațiilor ce derivă din statutul de apartenență la Uniunea Europeană a devenit unul dintre criteriile importante de aderare, evidențiind importanța crescută a asigurării unei bune și eficiente funcționări a administrației publice.

▪ **Implementarea acquis-ului comunitar.**

A limita capacitatea de asumare a obligațiilor ce derivă din calitatea de stat membru exclusiv la componenta normativă, de preluare a acquis-ului comunitar, fără a avea în vedere, planul concret al aplicării normelor juridice armonizate, înseamnă un proces incomplet, lipsit de efectele juridice scontate.

A adopta o reglementare juridică, dincolo de planul formal-procedural, de altfel, și el foarte important, presupune cu precădere a proiecta în realitatea obiectivă schimbări de esență a raporturilor juridice, aplicarea normelor juridice reprezentând finalitatea oricărui demers de tip normativist.

De aceea, procesul de implementare a normelor juridice, inițial, abstracte și conținute în variate reglementări, trebuie să i se acorde importanța cuvenită, accentuând astfel, măsurile de pregătire, de organizare a executării și de executare concretă a legii, obligații care incumbă, în mod firesc, administrației publice.

Această latură a necesității implementării acquis-ului comunitar, din perspectiva aderării României la UE, este subliniată de către organismele europene responsabile, atribuindu-i-se o importanță deosebită, mai cu seamă în contextul evaluărilor asupra *capacității administrative* - un criteriu subsecvent și, totodată, o condiție a integrării.

A implementa înseamnă a face ca lucrurile să se producă în realitate, să existe capacitatea de a impune și monitoriza schimbările ce rezultă din reforma procesului, procedurilor, structurii, concretizate finalmente în beneficii cuantificabile. Dintre toate fazele procesului de schimbare, implementarea constituie cea mai dificilă etapă, ea necesitând dincolo de voință, mijloace și resurse corespunzătoare, astfel încât să existe posibilitatea certă de atingere a obiectivelor prestabilite.

În privința implementării acquis-ului comunitar, așa după cum se apreciază de către responsabilii europeni, România continuă să dovedească slăbiciuni evidente, afectând direct capacitatea de asumare a obligațiilor ce decurg din calitatea de stat membru. Or, o asemenea capacitate administrativă limitată nu constituie altceva decât un impediment major în calea derulării normale a pregătirilor de aderare, cu implicații din cele mai imprevizibile.

Subliniind aspectele critice ale desfășurării procesului de aderare a României în anul 2003, Comisia Europeană¹⁵ menționează cu prioritate, *capacitatea administrativă*, încă **redușă**, alături de problematica *reformei justiției* și respectiv, *a corupției*. Dacă în privința armonizării legislative, documentul de raportare al Comisiei menționează faptul că România a făcut progrese deosebite, apropiindu-se practic, de finalizarea acestui proces, în schimb, insistă asupra *necesității implementării acquis-ului*¹⁶, apreciere care semnifică faptul că problema acquis-ului a atins, în linii generale, **punctul critic, accentul fiind mutat pe aplicarea și controlul aplicării acestuia**.

Recomandările formulate de către Comisia Europeană în 2003, în baza acestor constatări și aprecieri cu caracter general asupra capacității administrative restrânse, vizau, punctual, anumite *capitole de acquis*¹⁷, în cadrul

¹⁵ A se vedea **Raportul Comisiei Europene** asupra progreselor înregistrate de România în anul 2003 în perspectiva aderării la Uniunea Europeană.

¹⁶ *Idem*

¹⁷ Sunt avute în vedere **capitolele de negociere** privitoare la: *Libera circulație a mărfurilor, Piața Internă, Libera circulație a serviciilor, Dreptul societăților comerciale, Agricultură, Pescuit, Transporturi, Statistică, IMM-uri, Impozitarea*.

căroră se înregistrau încă disfuncționalități, inclusiv în planul elaborării legislației de profil, insistându-se pe necesitatea concentrării eforturilor în privința dezvoltării capacității administrative de implementare a acquis-ului.

Plecând de la aceste constatări și recomandări formulate de către Comisia Europeană, încă din anul 2002, ce în mod corect sesizau tendințele de adâncire a decalajelor dintre *progresele vizibile din ultimii ani în materie de transpunere a acquis-ului comunitar* în legislația internă, pe de-o parte, și *capacitatea limitată a administrației românești de a aplica, implementa și controla aplicarea noii legislații armonizate*, pe de altă parte, autoritățile române competente au întreprins o serie de acțiuni în planul concret al implementării acquis-ului, având la bază un suport metodologic specific.

Rezultatele pozitive ale demersurilor întreprinse de către autoritățile române în planul aplicării efective a acquis-ului au fost remarcate în ultimul Raport al Comisiei Europene asupra progreselor înregistrate de România pe calea aderării la Uniunea Europeană.

Astfel, în cursul anului 2004, Comisia Europeană¹⁸ constată că *"România a înregistrat progrese apreciabile în ceea ce privește adoptarea acquis-ului și, mai recent, a înregistrat progrese și în ceea ce privește întărirea capacității administrative de a implementa și aplica efectiv acquis-ul ... capacitatea administrativă fiind consolidată în cea mai mare parte a domeniilor"*.

Este de remarcat faptul că la baza acestor progrese privind creșterea capacității administrative s-a aflat acordarea unei atenții sporite **funcțiunii manageriale**, în sensul în care etapa implementării se impunea să fie însoțită de activități de monitorizare continuă și de control efectuate cu regularitate, insistându-se pe capacitatea de adaptare, de pregătire a schimbărilor necesare atingerii obiectivelor stabilite. A fost vizată astfel, cu prioritate, identificarea precisă a elementelor critice ale implementării caracteristice fiecărui capitol al acquis-ului, în raport cu care se impunea cu necesitate elaborarea unui plan detaliat al implementării, cu indicarea modalităților de monitorizare, control și corectare.

În acest context, este de menționat că implementarea acquis-ului solicită implicarea tuturor segmentelor administrative, atât la nivelul administrației centrale, cât și a celei locale, determinând în principal adaptarea structurilor

organizatorice interne¹⁹, prin orientarea predilectă a acestor autorități ale administrației publice spre programele și cerințele integrării în Uniunea Europeană. La nivelul administrației centrale de specialitate, implementarea presupune o activitate concertată a ministerelor în planul monitorizării aplicării acquis-ului de către structurile administrative cu responsabilități în acest sens, dar și o strânsă colaborare și coordonare între ministere și celelalte organe centrale de specialitate, menite a asigura coerența și unitatea aplicării legislației armonizate pe întreg teritoriul național.

Totodată, acestor structuri centrale le revin misiuni de aplicare a corecțiilor necesare derivate din procesul implementării acquis-ului, prin propunerea de soluții eficiente, de ordin legislativ, administrativ, inclusiv prin aplicarea de măsuri de constrângere, de sancționare, apte să răspundă exigențelor europene în privința întăririi capacității administrative.

În virtutea monitorizării efectuate pe tot parcursul implementării, autoritățile centrale responsabile trebuie să fie pregătite să procedeze la schimbările necesare, atunci când devine clar că în absența unei intervenții, rezultatele vor fi altele decât cele scontate.

De asemenea, o pondere însemnată în planul aplicării legislației armonizate o regăsim în sfera autorităților administrației publice de la nivel teritorial, cele căroră le revin atribuții exprese în materia executării legii și implicit a implementării concrete a acquis-ului, fiind vizate atât *serviciile ministeriale deconcentrate* integrate administrației teritoriale a statului, cât și *autoritățile administrației publice locale autonome*.

În acest sens, din perspectiva unei clare necesități a aplicării integrale și efective pe întreg teritoriul a legislației naționale aliniată normelor comunitare, la sfârșitul anului 2002, sub coordonarea Ministerului Integrării Europene și a Ministerului Administrației și Internelor, s-a adoptat *"Planul de implementare la nivel local a legislației armonizate cu acquis-ul comunitar în anul 2003"*.

Având în vedere prioritatea conținută în Planul de măsuri prioritare pentru integrarea europeană pentru perioada noiembrie 2002 - decembrie 2003, cu privire la *creșterea capacității de asumare a obligațiilor de stat membru*, **Planul**

¹⁸ A se vedea **Raportul Comisiei Europene** asupra progreselor înregistrate de România în anul 2004 în perspectiva aderării la Uniunea Europeană.

¹⁹ La nivelul fiecărui minister sau organ al administrației publice centrale de specialitate, în baza H.G. nr.555/2001 și potrivit actelor acestora de înființare, de organizare și funcționare, au fost constituite *structuri administrative interne*, sub forma departamentelor sau direcțiilor, **specializate în problematica integrării europene**.

de implementare la nivel local²⁰ reprezintă o detaliere a modalităților concrete de atingere a obiectivelor prestabilite, potrivit angajamentelor asumate de România prin documentele de poziție. Îndeplinirea acestor măsuri presupunea realizarea de acțiuni la nivel județean sau regional de către serviciile publice deconcentrate ale autorităților administrației publice centrale, sub coordonarea prefecturilor, precum și de către consiliile județene sau consiliile locale ori primari, în vederea punerii în aplicare a acquis-ului comunitar aferent capitolelor de negociere²¹ al căror conținut impunea implementarea descentralizată.

În vederea implementării acquis-ului comunitar la nivel local și a îmbunătățirii capacității administrative conform cerințelor Comunității Europene, măsurile și acțiunile au fost continuate și în anul 2004, fiind cuprinse cuprinse în „Planul de implementare la nivel local a legislației armonizate cu acquis-ul comunitar în anul 2004”, care se concentrează, în principal, asupra a **două activități prioritare**, și anume: *urmărirea și controlul aplicării corecte a prevederilor legale în diferite domenii*²² și aplicarea de sancțiuni, acolo unde este cazul, pentru nerespectarea prevederilor legale în vigoare, respectiv, *promovarea prevederilor legislației din diferitele domenii de maxim interes pentru operatorii economici*.

Prin prisma ansamblului acțiunilor cuprinse în *Planurile de implementare la nivel local în perioada 2003-2004*, ce vor fi continuate și în cursul anului 2005, analizând măsurile dispuse ce se concentrează, în principal, asupra îmbunătățirii

²⁰ Documentul este structurat pe județe și în cadrul acestora pe capitolele de negocieri și cuprinde măsurile și acțiunile necesare pentru o implementare corespunzătoare a acquis-ului comunitar, identificate de către autoritățile centrale care sunt reprezentate la nivel local prin serviciile ministeriale deconcentrate. Raportarea realizării acestor măsuri și acțiuni se realizează, de regulă, trimestrial, de către prefecturi prin *compartimentele de integrare europeană* ale acestora, în colaborare cu serviciile deconcentrate ale ministerelor și instituțiilor centrale existente pe plan local și cu avizul ministerelor.

²¹ Activitatea de implementare a acquis-ului la nivel teritorial vizează îndeosebi capitolele privind: *libera circulație a mărfurilor și persoanelor, agricultura, concurența, transporturile, impozitarea, politicile sociale și de ocupare a forței de muncă, protecția mediului, justiția și afacerile interne*.

²² În ansamblul măsurilor preconizate potrivit Planului de implementare la nivel local a acquis-ului în anul 2004, ponderea o dețin cele aferente capitolelor: agricultura, statistica, politicile sociale și ocuparea forței de muncă, protecția mediului înconjurător, sănătatea și protecția consumatorilor, justiție și afaceri interne și uniunea vamală.

capacității administrative la nivel local, ale căror consecințe sunt vizibile, dovedindu-se efective, credem că este ilustrativ faptul că *implementarea acquis-ului comunitar, precum și controlul aplicării legislației naționale armonizate* constituie o preocupare majoră atât pentru autoritățile centrale, cât și pentru cele locale.

De altfel, la reuniunea **Comitetului Interministerial pentru Integrare Europeană** din ianuarie 2005, s-a stabilit că monitorizarea aplicării acquis-ului comunitar va urmări *Planul de măsuri prioritare pentru pregătirea aderării României la Uniunea Europeană în perioada noiembrie 2004 - decembrie 2005*, pe baza căruia fiecare instituție centrală își va realiza un plan propriu, structurat pe capitolele de negociere și care va cuprinde măsurile pe care trebuie să le îndeplinească serviciile teritoriale ale acestora, supuse evaluării Ministerului Integrării Europene.

Această coordonată esențială a **monitorizării aplicării acquis-ului comunitar** se impune așadar a fi urmată și în perioada post-negociere, premergătoare aderării, cu atât mai mult cu cât, așa după cum menționează și Comisia Europeană²³, *capacitatea administrativă suportă încă îmbunătățiri, nefiind înființate toate instituțiile necesare ... astfel că în vederea acoperirii lipsurilor rămase, trebuie acordată atenția cuvenită implementării integrale și la timp a strategiilor și planurilor de acțiune deja aprobate*.

Din această perspectivă, putem afirma că în contextul etapei de implementare a acquis-ului comunitar, controlul reprezintă un mecanism indispensabil, extrem de necesar pentru atingerea unui asemenea obiectiv, în esență, o componentă decisivă integrată exigențelor europene, menită a contribui la întărirea capacității administrative și implicit, la îndeplinirea tuturor criteriilor de aderare.

Dat fiind faptul că majoritatea autorităților administrației publice centrale sunt implicate în această activitate de implementare a acquis-ului, dincolo de transformările de ordin organizatoric și funcțional ce se impun la nivelul fiecărui minister sau organ central, dar și la nivelul administrației locale, în contextul reformei administrative, **funcția managerială de coordonare** a integrării determină, totodată, stabilirea unei rețele funcționale de comunicare în ceea ce privește activitatea de monitorizare și de control²⁴.

²³ **Raportul Comisiei Europene** asupra progreselor înregistrate de România în anul 2004 în perspectiva aderării la Uniunea Europeană.

²⁴ Potrivit deciziilor stabilite în cadrul ședinței **Comitetului Interministerial din 11 ianuarie 2005**, în privința măsurilor pe care trebuie să le urmărească

Prin urmare, nevoia accentuată de supraveghere, de inspecție și de verificare concretă a implementării subliniază din ce în ce mai pregnant **rolul cheie jucat de procesul de control** în contextul implementării rezultatelor negocierilor, cu impact nemijlocit asupra progreselor înregistrate de administrația românească în privința creșterii capacității sale administrative, premisă esențială a aderării României la Uniunea Europeană.

Întărirea activității de monitorizare și de control asupra structurilor administrative cărora le revin responsabilități precise în procesul implementării acquis-ului reprezintă, în opinia noastră, una dintre coordonatele fundamentale ale pregătirilor de aderare ce se vor derula în perioada imediat următoare, conform calendarului stabilit, de altfel, o măsură extrem de necesară pentru satisfacerea exigențelor europene, aptă să răspundă nivelului de așteptare a Comisiei Europene²⁵ și implicit să contribuie la respectarea angajamentelor asumate de România.

L'auteur de l'article se propose avant toute chose d'analyser le critère de la capacité administrative - un critère important dans le processus de l'adhésion de la Roumanie à l'Union Européenne. Il aborde la question des moyens concrets qui peuvent contribuer à la consolidation de la capacité administrative de la Roumanie, par l'implémentation correcte et effective de l'acquis communautaire, dans le contexte de la réforme de l'administration publique. Dans ce sens, est soulignée la nécessité d'exercer de façon adéquate, la fonction managériale de coordination de l'intégration. L'auteur met en évidence le rôle-clé joué par le processus de contrôle, dans le contexte de l'implémentation des résultats des négociations, ayant un impact direct sur les progrès enregistrés par l'administration roumaine en ce qui concerne le développement de sa capacité administrative, une prémisses essentielle de l'adhésion de la Roumanie à l'Union Européenne.

The author has made it his aim to focus on the examination of the administrative capability criterion – one of the key criteria in the process of the EU accession, highlighting the concrete means designed to strengthen Romania's administrative capability conducive to the correct and effective implementation of the communautaire acquis within the context of the public administration reform. To this effect emphasis is laid upon the need to appropriately exercise the managerial function of coordinating the integration; the author highlights the key role played by the control process in the implementation of the negotiation results, with a direct impact on the progress made by the Romanian administration in raising its administrative capability, a key prerequisite of Romania's accession to the European Union.

---

serviciile deconcentrate din județe sau de la nivel regional ale administrației publice centrale, acestea vor fi transmise serviciilor de integrare europeană ale prefecturilor care au obligația de a urmări modul de aducere la îndeplinire a acestor măsuri. Totodată, Guvernul își propune să analizeze trimestrial, modul de aplicare a acquis-ului comunitar, la nivelul întregului sistem al administrației publice din România.

---

²⁵ În contextul Evaluării generale a Raportului de țară pe anul 2004, asupra **Capacității de a face față obligațiilor de membru al UE**, Comisia Europeană afirmă că în raport de "nivelul de aliniere și de capacitatea administrativă a României de până în acest moment, respectiv de evoluția sa în ceea ce privește implementarea angajamentelor asumate în cadrul negocierilor, precum și de eforturile de pregătire aflate în curs, Comisia se așteaptă ca România să își asume obligațiile de stat membru în conformitate cu calendarul stabilit .... în perioada anterioară aderării, România trebuie să continue pregătirile, conform angajamentelor luate în cadrul negocierilor".

Influența convențiilor internaționale ale muncii asupra legislației române a muncii și securității sociale*

prof. dr. **Andrei POPESCU**
consilier, șef de departament
Consiliul Legislativ

I. Considerații generale

1. România este membră fondatoare a Organizației Internaționale a Muncii¹ și a desfășurat în cadrul acestei organizații o activitate susținută, cu excepția perioadei 1942-1956, când, din rațiuni obiective (legate de război și perioada post-război), nu a mai făcut parte din membrii săi activi.

România a ratificat, până în prezent, un număr de 54 de convenții ale Organizației Internaționale a Muncii din care 47 sunt în vigoare. Dintre acestea, România a ratificat toate **convențiile fundamentale**, respectiv nr. 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 și 182, precum și un număr de **patru convenții prioritare**, respectiv nr. 81, 122, 129 și 144.

2. Constituția României din 1991, modificată și completată în 2003, statuează expres, în art. 11, că statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte. În cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte cuprinde dispoziții contrare Constituției, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituției.

Un articol distinct din legea fundamentală, respectiv art. 20, este consacrat **tratatelor internaționale privind drepturile omului**, între acestea, potrivit interpretării constante a doctrinei, intrând și convențiile **Organizației Internaționale a Muncii**. Dacă există neconcordanțe între pactele

și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte, și legile interne, **au prioritate reglementările internaționale**, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile. Într-adevăr, între normele internaționale ale muncii și drepturile omului există o indiscutabilă corelație. În fond, Organizația Internațională a Muncii a desfășurat o activitate de pionierat, mai ales între cele două războaie mondiale, în domeniul protecției internaționale a drepturilor omului.

Deși această prevedere constituțională nu a fost încă invocată în practica judiciară, în cazul convențiilor Organizației Internaționale a Muncii, ea rămâne de referință pentru modul de soluționare, în perspectivă, a unui eventual conflict de legi între legea națională și convențiile O.I.M. ratificate.

Relevăm, de asemenea, ca un element important în problematica pusă în discuție că legea fundamentală română, în art. 148 alin. 2 precizează expres că, în perspectiva aderării României la Uniunea Europeană, prevederile tratatelor constitutive, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, **cu respectarea actului de aderare**.

3. În doctrina juridică din România, se face distincție în privința izvoarelor dreptului muncii după cum acestea sunt izvoare specifice interne (în principal, contractele colective de muncă și **regulamentul intern**) și **izvoare specifice internaționale** între care un loc central revine **convențiilor și recomandărilor Organizației Internaționale a Muncii**. În esență, convențiile O.I.M. și Constituția O.I.M. sunt considerate izvoare ale dreptului muncii, care prin ratificarea lor de către Parlament sunt generatoare de efecte juridice.

* Articolul reprezintă sinteza Raportului național prezentat de autor în cadrul Grupului european de cercetare în dreptul muncii, Gent (Belgia), 17 decembrie 2004

¹ Organizația Internațională a Muncii a fost fondată în anul 1919; a se vedea **Andrei Popescu – Dreptul internațional al muncii**, București, Editura Holding Reporter, 1998

4. Convențiile Organizației Internaționale a Muncii sunt ratificate de către Parlament prin adoptarea unei **legi de ratificare**.

Potrivit Legii nr. 202/1998 privind organizarea Monitorului Oficial al României, convențiile și recomandările Organizației Internaționale a Muncii se publică în partea a V-a, parte în care se publică, în mod semnificativ și contractele colective de muncă încheiate la nivel național sau de ramură.

Din redactarea textului nu rezultă dacă acesta are în vedere numai convențiile O.I.M. ratificate de România sau toate convențiile, independent de ratificarea lor de către țara noastră. În acest context, doctrina a subliniat că, de principiu, numai convențiile O.I.M. ratificate de România trebuie publicate în Monitorul Oficial al României, partea a V-a, întrucât numai acestea produc efecte juridice. Prin excepție, Constituția O.I.M. obligând statele membre ale organizației de a respecta normele fundamentale ale muncii, chiar dacă acestea nu au fost ratificate, rezultă că și acestea ar trebui publicate în Monitorul Oficial al României. Evident, dispoziția respectivă nu este retroactivă, ea aplicându-se numai pentru viitor (după intrarea în vigoare a Legii nr. 202/1998). Prin urmare, **dacă O.I.M. va adopta în viitor o convenție ce va fi considerată “fundamentală”, ea ar trebui publicată în Monitorul Oficial al României, spre a-și produce efecte directe, chiar înainte de a fi ratificată.**

5. În genere, se poate afirma, cu drept temei, că România, de-a lungul timpului, a procedat la ratificarea unor convenții ale Organizației Internaționale a Muncii **numai după ce legislația internă a fost pusă de acord cu prevederile din convenția ce urma să fie ratificată.**

Poate părea surprinzătoare o asemenea practică pentru intervalul de după al doilea război mondial și până la prăbușirea comunismului, dar legiuitorul socialist **a manifestat întotdeauna prudență** în ratificarea unor instrumente internaționale, în condițiile în care suveranitatea statului român era un principiu sacrosanct. Cu alte cuvinte, înainte de ratificare se realiza un examen al legislației, modificându-se anumite prevederi, pentru ca, cel puțin pe hârtie, teoretic, prevederile convenției supuse ratificării să se afle în concordanță cu legile interne.

Din acest unghi al abordării, ratificarea convențiilor a exercitat o influență evidentă și notabilă asupra legislației române, chiar înainte de momentul ratificării acestor convenții.

Ulterior ratificării, influența convențiilor era/este, de asemenea, remarcabilă, deoarece chiar și în perioada ideologiei comuniste, legiuitorul nu mai putea da înapoi; se temea, urmare a

procedurilor de control al O.I.M., să intervină în sensul diminuării drepturilor statuate prin convenția ratificată.

Dacă înainte de actul istoric din 1989, transpunerea unei convenții în legislația internă era realizată, obligatoriu, printr-o lege, după 1989, **deși textele Constituției par a permite aplicabilitatea directă a convenției în ordinea internă**, totuși, în practică, convenția este transpusă prin act normativ, respectiv prin lege.

Este însă tot atât de adevărat că, tot mai frecvent, doctrina și practica judiciară fac apel la convenția ratificată **în măsura în care trebuie să clarifice sensul legii naționale sau al unor instituții sau termeni neclari din aceasta**, instituții sau termeni preluați fie din convenția Organizației Internaționale a Muncii în materie, fie din directivele Uniunii Europene. Este cazul, spre exemplu, a reglementării privind munca în timp parțial, realizată prin capitolul VIII intitulat “Contractul individual de muncă cu timp parțial” din Titlul II al noului Cod al muncii (Legea nr. 53/2003) care a luat în considerare atât normele cuprinse în Convenția O.I.M. nr. 175/1994 privind munca cu timp parțial, convenție ce nu a fost ratificată de România, cât și cele ale Directivei nr. 97/81/CE a Consiliului, din 15 decembrie 1997 privind acordul-cadru asupra muncii cu timp parțial încheiat între UNICE, CEEP și CES.

6. Potrivit Constituției Organizației Internaționale a Muncii, autoritățile naționale sunt obligate **să prezinte, spre informare, Parlamentului convențiile și recomandările adoptate în sesiunea curentă din anul respectiv a Conferinței Organizației Internaționale a Muncii.** În cazul țării noastre, informarea Parlamentului a condus la sporirea interesului parlamentarilor pentru aceste instrumente internaționale.

Pe plan doctrinar, s-a discutat dacă nu ar fi posibil ca, anual, în partea a V-a a Monitorului Oficial al României să fie publicate, cu caracter informativ, convențiile și recomandările Organizației Internaționale a Muncii ce se prezintă, spre informare, Parlamentului. O atare soluție nu a fost acceptată, pentru că, s-a spus, **România nu se numără printre acele state care practică așa numita “acceptare a recomandării”** care constă într-o informare expresă a O.I.M. în sensul aplicării în legislația internă a dispozițiilor recomandării, marcându-se astfel intenția de a da efecte juridice acestei recomandări. Nu este însă mai puțin adevărat că recomandările O.I.M. au influențat pozitiv legislația română a muncii.

7. **Într-un singur caz**, urmare a discutării în Comitetul libertății sindicale al Organizației Internaționale a Muncii a unei plângeri provenind

de la o organizație sindicală reprezentativă din România, respectiv a Blocului Național Sindical, **legiuitorul a fost direct influențat de concluziile Comisiei, modificând, substanțial reglementarea privind suspendarea dreptului la grevă de către instanțele judecătorești.** Astfel, potrivit vechii reglementări fosta Curte Supremă de Justiție (actualmente Înalta Curte de Casație și Justiție), la sesizarea conducerii unității în care s-a declanșat un conflict colectiv de muncă, putea suspenda, pe un termen de cel mult 90 de zile, începerea sau continuarea grevei. Suspendarea se putea hotărî dacă prin grevă erau afectate interese majore pentru economia națională sau interese de ordin umanitar. Comitetul libertății sindicale al O.I.M., sesizat de sindicatul reprezentativ, după ce a ascultat opinia guvernamentală, a decis că prevederea este excesivă, întrucât, dacă sunt operate patru asemenea suspendări ale grevei într-un an, practic se ajunge la anularea dreptului la grevă în unitatea respectivă. Potrivit noii reglementări (Legea nr. 168/1999), conducerea unității poate solicita curții de apel competente suspendarea grevei, pe un termen de cel mult 30 de zile, dacă s-ar pune în pericol viața sau securitatea oamenilor.

8. În 2003, România a adoptat un nou Cod al muncii (Legea nr. 53/2003), al treilea de acest gen în experiența țării noastre.

În substanța acestuia se regăsește **influența a cel puțin zece convenții ale Organizației Internaționale a Muncii, neratificate de către România**, între care amintim, cu titlu de exemplu, Convenția nr. 171/1990 privind munca de noapte, Convenția nr. 173/1992 privind protecția creanțelor lucrătorilor în caz de insolvență a celui ce angajează, Convenția nr. 175/1994 privind munca cu timp parțial, Convenția nr. 177/1996 privind munca la domiciliu, Convenția nr. 181/1997 privind agențiile private de ocupare a forței de muncă.

Deși Codul muncii a preluat o serie de norme ale Organizației Internaționale a Muncii, legiuitorul nu a procedat încă la ratificarea acestora. Este, deopotrivă, lipsa de operativitate a Guvernului de a propune proiecte de lege pentru ratificarea unor convenții, dar și o reproșabilă lipsă de autosesizare a parlamentarilor care, pe calea inițiativei legislative, ar fi putut accelera procesul de ratificare a convențiilor care se regăsesc transpuse în substanța noului Cod.

II. Influența în raport de o serie de criterii unanim acceptate în doctrina dreptului internațional al muncii

Influența instrumentelor internaționale (convenții și recomandări) elaborate în cadrul Organizației Internaționale a Muncii asupra unor

legislații ale statelor membre constituie, axiomatic, unul dintre criteriile de apreciere a eficienței dreptului internațional al muncii. Abordarea unei asemenea probleme nu este lipsită de dificultăți dată fiind, pe de o parte activitatea considerabilă a OIM în acest domeniu, iar pe de altă parte diversitatea condițiilor social-politice, economice și culturale în care s-a exercitat această influență.

Analiza noastră va fi consacrată, în principal, influenței convențiilor internaționale asupra legislației române distingând, după cum acestea au fost sau nu ratificate, influența recomandărilor punându-se, după părerea noastră, în termeni similari celei a convențiilor neratificate.

1. România este membră fondatoare a OIM, manifestându-și de-a lungul anilor atașamentul său profund față de idealurile acestei organizații. **În intervalul dintre cele două războaie mondiale**, România a ratificat 17 convenții (majoritatea înainte de izbucnirea crizei economice din anii 1929-1933) dintre cele 67 elaborate de OIM. În ansamblu, convențiile și recomandările din acest interval au influențat considerabil legislația română a muncii, mai ales în materia soluționării conflictelor de muncă, ameliorării condițiilor de viață și de muncă ale lucrătorilor, inspecției muncii și, în general, contractului individual și respectiv, colectiv de muncă.

După reluarea activității României la OIM, **începând cu 1956 și până în 1975**, în ciuda curențelor cunoscute socio-politice și economice ale regimului comunist, în acea perioadă sunt ratificate **un număr relativ mare de convenții**. Semnificativ este faptul că în intervalul 1966-1975 sunt ratificate 16 convenții cu **impact direct asupra elaborării Codului muncii**, al doilea în experiența românească, din 1973, astăzi abrogat prin Legea 53/2004.

Din 1976 până în 1989, relațiile României cu OIM sunt tensionate, **nefiind ratificate convenții semnificative**; mai mult, începând cu 1981 și până în 1990 nu a mai fost plătită nici cotizația de stat membru al OIM.

După 1989, asistăm la o relansare a raporturilor cu OIM, pe toate planurile, România ratificând **un număr semnificativ de convenții**.

Noul Cod al Muncii adoptat prin Legea nr. 53/2004 a luat în considerare normele moderne ale OIM; la ora actuală, România face demersurile interne pentru a ratifica încă un număr important de convenții, **îndeosebi cele care se află în conexiune cu directivele Uniunii Europene în materie**.

2. În această materie **nu pot fi aplicate criterii automate și absolute** care să măsoare influența instrumentelor internaționale asupra unei reglementări sau alteia, ci pentru a putea aprecia

această influență, se impune o examinare concretă, de la caz la caz, a tuturor elementelor, luarea în considerare a numeroșilor factori variabili de la o țară la alta.

În esență, și în cazul României se confirmă considerațiile istorice ale remarcabilului prof. Nicolas Valticos potrivit cărora **influența convențiilor este variabilă în raport de situarea în timp, dar și de conținutul normelor respective**. Indubitabil, influența normelor internaționale asupra legislației române a fost considerabilă în perioada în care România își construia (elabora) o legislație a muncii, cum a fost între cele două războaie mondiale, în perioada în care – deși dănuia orânduirea comunistă, s-a manifestat o deschidere politică (anii 1965-1975) și, în orice caz, după prăbușirea sistemului comunist în perioada când România a realizat trecerea de la economia centralizată la o economie de piață, respectiv 1990 – 2004.

3. Influența convențiilor OIM a fost mai puternică asupra legislației române, **dacă ne raportăm la conținutul acestora**. Astfel, după 1989, pentru a se introduce asigurarea de șomaj și a institui măsuri active de prevenire a acestuia, instituție și fenomen necunoscut până atunci, legiuitorul s-a inspirat, articol de articol, din Convenția OIM nr. 168/1988 privind promovarea angajării și protecția contra șomajului. Tot astfel, în 1991, când a fost consacrată legislativ instituția negocierii colective, influența Convenției nr. 154/1981 privind promovarea negocierii colective și a Convenției OIM nr. 144/1976 referitoare la consultările tripartite a fost covârșitoare. De dată recentă, spre exemplu, deși România nu a ratificat Convenția nr 175/1994 privind munca în timp parțial, la elaborarea actualului Cod al muncii, ea a fost luată în considerare și în egală măsură, prevederile directivei UE în materie. La ora actuală, aceste convenții pot fi ratificate de România fără nici o dificultate.

4. **Convențiile neratificate precum și recomandările au exercitat totuși o influență, mai mult sau mai puțin evidentă, asupra legislației muncii și protecției sociale din România**. Neadmiterea unui asemenea punct de vedere conduce, în mod imperios, la punerea în discuție a însăși rațiunii de a fi a recomandărilor O.I.M. În doctrina românească, ele sunt considerate izvoare de drept, sursă de inspirație obiectivă pentru legiuitor.

5. Influența instrumentelor internaționale asupra legislației române a avut **un sens pozitiv, de îmbunătățire a legislației interne, printr-o mai sporită protecție a lucrătorilor**. De altfel, art. 19 paragraful 8 al Constituției OIM dispune că, în nici un caz, adoptarea unei convenții de către un stat membru nu trebuie considerată ca afectând legile,

practica în materie, cutumele sau acordurile care asigură condiții mai favorabile muncitorilor decât dispozițiile convenției ratificate.

6. Influența instrumentelor internaționale asupra legislației muncii și protecției sociale a României s-a manifestat pe **diverse planuri**.

Se poate distinge astfel, în primul rând, **influența acestora asupra conținutului unor dispoziții ale legislației respective** (negociere colectivă, munca la domiciliu, etc.) și **influența asupra tehnicii legislative** (în cazul, spre exemplu, a muncii în timp parțial).

În al doilea rând, influența asupra legislației interne s-a manifestat **fie direct** – prin modificarea unor dispoziții legale, **fie indirect**, prin influențarea generală asupra politicii sociale a statului român (șomaj, dialog tripartit etc.)

Această influență se poate manifesta, în al treilea rând, **nu numai pe plan juridic, dar și pe plan politic sau moral**. Astfel, România a dezvoltat o politică socială relativ coerentă, structurată în raport de exigențele Uniunii Europene, dar și, în egală măsură, de dezbaterile din conferințele sau diferitele organe de lucru ale OIM, de normele internaționale ale muncii adoptate cu deosebire în ultimii zece ani de O.I.M.

În al patrulea rând, **o influență difuză a fost exercitată atât în privința dreptului muncii și al securității sociale, cât și în privința altor ramuri de drept cu care dreptul muncii are interferențe (drept civil, drept administrativ etc.)** și care au preluat o serie de concepții sau instituții promovate de dreptul internațional al muncii. Așa este cazul, spre exemplu, cu dreptul administrativ care în reglementarea statutului în muncă al funcționarului public a fost influențat direct de reglementările Organizației Internaționale a Muncii. Tot astfel, este cert în cazul României, în privința sănătății și securității muncii, al inspecției muncii, acestea au influențat direct, desigur parțial, legislația administrativă în materie.

7. Influența Organizației Internaționale a Muncii s-a făcut resimțită, îndeosebi după 1989, și în ceea ce privește **structurile și organismele create pentru a realiza politica socială a României** (inspecția muncii, Consiliul Economic și Social, aplicarea principiului tripartitismului în conducerea Casei de Asigurări Sociale, a Casei de Asigurări de Sănătate, a Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă etc.).

8. Relevând influența instrumentelor internaționale asupra legislațiilor unor state membre și ilustrând aceasta cu cazul României trebuie să subliniem că **este exclusă, cel puțin în actuala etapă, posibilitatea ca instrumentele internaționale adoptate să poată înlocui dreptul muncii propriu fiecărui stat**. O multitudine de

argumente pledează în acest sens, între care amintim faptul că instrumentele internaționale au un grad apreciabil de generalitate, iar aplicarea lor presupune o adaptare la condițiile specifice fiecărui stat.

Nu este însă mai puțin adevărat că unele principii ale dreptului internațional al muncii pot figura, fără nici o modificare a formulării lor, în orice cod al muncii. Este și cazul noului Cod al muncii român, care, în bună măsură, a preluat principiile fundamentale ale dreptului internațional al muncii.

9. În sfârșit, numai analiza influenței instrumentelor internaționale ale muncii asupra legislațiilor statelor membre ale organizației nu este suficientă (și ar oferi o imagine deformată, unilaterală asupra dreptului internațional al muncii) fără a corela această problemă cu cea a influenței reglementărilor statelor membre asupra instrumentelor internaționale ale muncii, dreptul internațional al muncii neapărând pe un teren vid, ci ca un rezultat al unor experiențe pe plan intern, existente în cadrul statelor membre.

Este deja o axiomă faptul că dreptul internațional al muncii a apărut având ca premiză existența și dezvoltarea dreptului intern al muncii. Obiectivul central al dreptului internațional al muncii a fost și rămâne **armonizarea legislațiilor naționale** cu privire la muncă și securitate socială, **aplicarea unor norme și instituții uniforme**, prin actul de voință al statelor materializat prin ratificarea instrumentelor O.I.M. de către acestea.

Bibliografie

Andrei Popescu – *Dreptul internațional al muncii*, București, Editura Holding Reporter, 1998

Ion Traian Ștefănescu – *Tratat de dreptul muncii*, vol.I și II, București, Editura Lumina Lex, 2003

Șerban Beligrădeanu – *Legislația muncii comentată*, vol.XXX, nr.4/1998, p.18-22

L'article examine l'influence des conventions de l'Organisation Internationale du Travail sur la législation roumaine du travail et de la protection sociale, du point de vue du droit international du travail. Dans les grandes lignes, cette influence est positive et s'est manifestée sur plusieurs plans. De même, des corrélations sont faites en ce qui concerne la portée simultanée de certaines conventions de l'OIT et de certaines directives de l'Union Européenne.

The article examines from the perspective of the international labour law the influence exercised by the ILO on the Romanian labour and social protection laws. On the whole, this influence is positive and has been exerted at several levels. It also establishes correlations of the simultaneous influence exerted by ILO conventions and some European directives.

Proiectul Codului civil la confluența dorinței, a necesității și a posibilității

prof. dr. Vasile Val POPA
consilier, Consiliul Legislativ

1. Introducere

Expunerea de motive a proiectului Codului civil este fondată pe o idee stenică și de autoritate a profesorului legendar Istrate Micescu. Aceasta funcționează ca un fel de panou de avertizare: cine are de formulat o critică, să reflecteze!

Firea mea analitică nu mi-ar fi îngăduit să fac judecăți de valoare înainte de a cântări bine lucrurile. Dar ca să mă pun și eu la adăpost de reproșuri, voi reproduce un vers celebru al laureatului premiului „Nobel”, Thomas Stearns Eliot: „Între voință și puțință se lasă umbra” („Tărâmul pustietății”).

Un cod se constituie într-o materie atât de densă de reglementat încât aspirația exhaustivă este totdeauna ridiculizată de realitate. Cum legile moderne nu sunt nici „dăruite”, nici „inspirate”, nici „dictate” de o entitate supranaturală, ele sunt în mod fatal imperfecte. Totuși, cât de perfectibilă trebuie să fie forma lor?

Acceptabilă! Și, mai ales, funcțională. Chestiunea ține de măsură. În sensul clasic al filozofiei grecești.

Dacă vrem să întreprindem o analiză obiectivă asupra unui act normativ, trebuie să stabilim obiectivele și nivelul exigențelor. Așadar, condițiile.

2. Premise

2. 1. Obiective

2. 1. 1. Vechimea Codului civil

În materia codurilor și a constituțiilor, vechimea este mai curând o calitate. Pentru că aceste tipuri de acte normative sunt construite pentru a governa generații. Ele constituie materia normativă care conferă stabilitate edificiului legislativ. Bucurându-se de un înalt grad de abstractizare, codurile nu sunt la remorca modelor politice. Iată de ce, legiuitorii sagace preferă să modifice și completeze codurile. Pentru că un cod ce păstrează chiar și numai imaginea continuității e demn de admirație. Există însă și legiuitori vanitoși. În lipsă de copii reușiți sau de altă operă de creație, aceștia din urmă vor să-și lege numele de un act

normativ. În fine, o ultimă ipoteză este aceea a conducătorilor politici devotați. Care cu bună-credință cred că numai o schimbare radicală le servește artei de conducere. Proiectului lor politic.

2. 1. 2. Schimbarea regimului politic

Indiferent cum vor s-o numească ziaristii, istoricii, oamenii de pe stradă, mișcarea socială din decembrie 1989 a avut caracter revoluționar. Pentru că, din perspectiva științelor sociale, ea a înlocuit un mod de producție cu altul.

Evident că noile relații sociale aveau nevoie de noi abordări. De noi reglementări. Dar codurile nu se fac pentru stări de necesitate, ci pentru stări de normalitate. De-abia când lucrurile „se așează” se pot gândi și construi structuri pentru un alt cod.

Chiar pe această teză se poate contraataca viguros. Păi, mai mult de un deceniu nu a fost de ajuns? Răspunsul e peremptoriu pentru oricine urmărește dinamica legislativă actuală. Valurile actelor normative, uneori coordonate, alteori contradictorii grăiesc elocvent despre stadiul căutărilor și aproximărilor.

Atunci, legitim este să te întrebi, cum ar putea fi selectate liniile directoare, principiile codificării din amalgamul de interese și tendințe?

2. 1. 3. Codificarea europeană

Procesul unificării europene declanșat imediat după încheierea celei de-a doua conflagrații mondiale a pus accentul pe componenta economică, începând cu tratatul Comunității europene a cărbunelui și oțelului la 25 iunie 1952. Lucrurile au evoluat până la nivelul elaborării Constituției Uniunii Europene, semnată la Roma în 29 octombrie 2004.

Prin dispozițiile cuprinse în art. 100(94)–102(97) din Tratatul Comunității Europene (Titlul VI privind „Reguli comune asupra concurenței, fiscalității și apropierei legislațiilor”) sunt stabilite reglementările generale relative la apropierea legislațiilor în vederea realizării pieții interne. Potrivit reglementărilor din art. 100(94) din Tratat, Consiliul European, statuând în unanimitate la propunerea Comisiei și după consultarea

Parlamentului european și a Comitetului Economic și Social adoptă directive pentru apropierea dispozițiilor legislative, regulamentare și administrative ale statelor membre.

Totodată, în temeiul art. 100 A (95) par. 1 din Tratat, Consiliul European, prin procedura codeciziei și după consultarea Comitetului Economic și Social, adoptă măsurile relative la apropierea dispozițiilor legislative, regulamentare și administrative ale statelor membre care au ca obiect stabilirea și funcționarea pieții interne¹.

Dorită sau contestată, unificarea legislativă a regimului țărilor membre ale Uniunii Europene este un dat obiectiv. Realizarea ei va avea loc mai devreme sau mai târziu. Sigur va fi însă împlinită. În condiția juridică a României, care este foarte aproape de statutul de țară membră a Uniunii Europene, eforturile ar trebui canalizate spre o nouă codificare orientată spre exigențele invocate. O codificare imediată ar trebui în mod fatal foarte curând și radical reformată după momentul aderării la Uniunea Europeană.

2. 2. Subiecte

2. 2. 1. Ambiții politice

În sistemele democratice, partidele aflate la putere au conștiința efemerității guvernării. Și a mijloacelor artei politice. Singura speranță de perpetuare a ideilor, a doctrinei lor vine din partea legislației. Dar și aici lucrurile sunt fluide. Pentru că o lege poate fi modificată rapid prin alta sau chiar printr-o ordonanță de urgență. Zonele de relativă stabilitate sunt date de constituție și de coduri. Așadar, cine reușește să atace și să modifice tipurile acestea de acte normative și-a câștigat perpetuarea ideilor și pentru perioada când, inevitabil, va pierde puterea. Miza este mare și are, în ultimă instanță, caracter politic.

Responsabilitatea oamenilor politici cu adevărat importanți poate tempera procesul de schimbare de dragul schimbării. Fiecare generație s-a dovedit a avea astfel de rezerve de moralitate.

2. 2. 2. Vanități omenestii

În perioada 125 – 138, jurisconsultul Salvius Iulianus a codificat edictul pretorului din dispoziția împăratului Hadrian. În „Edictul perpetuu” rezultat, împăratul a interzis sub spectrul pedepsei capitale modificarea lui. Și-a rezervat însă el acest drept. De care, de altfel, nu a uzitat².

Iustinian, în constituția „Tanta” prin care a promulgat „Digestele”, a oprit cu desăvârșire să se

facă orice fel de comentarii asupra mării lui opere legislative³.

Napoleon, autor al unei noi strategii a războiului, învingător în bătălii memorabile, cum au fost cele de la Marengo sau Arcole, își dorea să treacă în eternitate doar ca ... autor al Codului Civil.

Noțiunea de vanitate, de care uzează moralizator și Biblia, înseamnă „ambitie deșartă, neîntemeiată.” Dar mai desemnează și „dorință de a face impresie; orgoliu, trufie”⁴.

Componentă inevitabilă a personalității omenestii, vanitatea poate ocupa, poate glisa, de la zona benignă (tradusă prin mândrie) la zona malignă (reprezentată de orgoliu exagerat sau chiar paranoia).

Să-ți legi numele de o constituție sau de o codificare reprezintă o chestiune mai mult decât onorabilă. Și care poate să-ți perpetueze personalitatea mai eficient decât opera științifică.

Deci, tentația există! Ea poate conduce la avansarea unor false necesități. Care se pot dovedi a fi contraproductive. Creând nemotivat și cu grave consecințe instabilitate legislativă.

3. Proiectul Codului civil

3. 1. O nouitate ... veche

Modernizarea Codului civil de la 1864 a mai fost încercată. În perioada interbelică, procedându-se cu metodă și antrenând „crema” inteligenței științelor juridice, s-a ajuns la un proiect modern articulat.

După instaurarea regimului de „democrație populară” (frumoasă tautologie!), s-a încercat elaborarea unui nou cod civil, corespunzător tipului relațiilor sociale promovate de orânduire. Datorită rezistenței oculte, în special pe chestiuni de procedură, a unor juriști de marcă (profesorul Ioan Ceterchi, președintele Consiliului Legislativ, prof. Constantin Stătescu, ministru al justiției) s-a reușit amânarea *sine die* a proiectului. Și aceasta în condițiile în care, liderul lumii comuniste, Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, promulgase o astfel de operă legislativă.

După decembrie 1989 a fost elaborată și adoptată o nouă constituție, iar la 12 ani de la adoptare, ea a fost substanțial modificată⁵.

³ „Digestele” lui Iustinian, „Prima carte” tradusă de prof. dr. Teodor Sâmbrian, Craiova, Editura Universitaria, 2002

⁴ „Dicționar enciclopedic ilustrat”, București, Editura Cartier, 1999, p. 1069

⁵ Constituția României a fost adoptată în ședința Adunării Constituante din 21 noiembrie 1991, a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 233 din 21 noiembrie 1991 și a intrat în vigoare în urma aprobării ei prin referendumul național din 8 decembrie 1991

¹ Nicoleta Diaconu, Viorel Marcu - „Drept comunitar. Partea specială. Politici comunitare”. București, Editura Lumina Lex, 2003, p. 41

² François de Fontette - „Les grandes dates du droit”, Paris, Editura Presse Universitaires de France, 1997, p. 30

3. 2. *Norme imperative de procedură socotite ... facultative*

În avizul dat de Consiliul Legislativ nr. 229 din 12. 02. 2004, la punctul trei, se evocă cu fermitate, dar și cu delicatețe: „Semnalăm că art. 25 alin. (2) din Legea nr. 24/2000 dispune imperativ că, în cazul proiectelor de coduri și alte legi complexe, care interesează domeniul de activitate al justiției, Ministerul Justiției instituie **comisii de elaborare**. Potrivit aceluiași text, în componența comisiei constituite se include un reprezentant al Consiliului Legislativ, desemnat **de președintele acestuia**, alineatele următoare prevăzând că aceste comisii întocmesc mai întâi, „pe baza unor studii și documentări științifice, **tezele prealabile care să reflecte concepția generală, principiile, noile orientări și principalele soluții ale reglementărilor preconizate**”, care se înaintează ministerelor și celorlalte autorități publice interesate, pentru exprimarea punctului de vedere și apoi sunt definitive.

În acest caz, **nu** s-a procedat conform celor arătate.”

O codificare ce se revendică de la o încălcare procedurală este cel puțin stranie. Că doar vorba lui Anton Pan, nu dădeau năvală turcii.

3.3. *Modelul și moda*

Așa cum este bine cunoscut, actualul Cod civil românesc este inspirat de cel francez. Ba, chiar cu ironia proprie neamului nostru, s-a spus că este „o copie neizbutită a codului napoleonian”. Nicolae Titulescu a făcut demonstrația elementelor de originalitate ale codului nostru⁶.

Actualul proiect promovează concepția monistă, adică reglementarea raporturilor de drept privat într-un singur cod. Această opțiune se înscrie în tendința modernă a sistemelor juridice din familia romano-germanică, inaugurată de Elveția la

1908 și 1912, consacrată de legiuitorul italian la 1942 și de cel olandez în deceniul opt⁷.

Până aici, lucrurile par a fi în făgașul firesc. Selecționarea ca model al noii reglementări a Codului civil al provinciei Québec din Canada adoptat la 18 decembrie 1991 ridică multe semne de întrebare. Evocăm unele dintre acestea.

De ce s-a renunțat la exploatarea tradiției vest-europene? Mai ales în condițiile în care noi urmărim integrarea în Uniunea Europeană, iar nu în Uniunea Americană.

De ce s-a optat pentru codul unui stat federal, câtă vreme România este stat unitar? Chestiunea este deosebit de complexă. Pentru că un cod de acest fel se articulează cu legi federale canadiene, situație imposibil de reprodus în sistemul nostru legislativ. „De aceea, autorii ar fi trebuit să se inspire, mai degrabă, cel puțin în privința domeniului tematic, după codul civil italian, olandez și după legislația elvețiană, reglementări **naționale**, iar nu provinciale. Urmare a neluării în considerare a unor legislații moniste europene, descinzând din aceeași tradiție juridică romano-germanică, proiectul supus avizării nu încorporează, de pildă, reglementări privind societățile comerciale, așa cum întâlnim în codurile italian, elvețian și olandez, deși numeroase contracte recent reglementate la noi prin legi speciale (leasing, franciză, agent comercial etc.) sunt încorporate în Cartea a V-a, Obligații. În plus, față de forma anterioară a proiectului s-a renunțat la includerea contractelor de agent, intermediere, factoring, asigurare cu multiplele sale tipuri, cont curent, contract de depunere de economii,

Sugerăm, de aceea o revedere a tablei de materii și o regândire a **domeniului de reglementare**, chiar dacă acesta nu are cum să fie exhaustiv, dar, în orice caz, să poată funcționa ca *ius commune* pentru dreptul privat românesc⁸.

3.4. *Despre metodă*

Dreptul civil e guvernat de principiul disponibilității. Normele imperative sunt apanajul dreptului administrativ și al celui penal. În materie civilă trebuie organizat numai cadrul generic în care subiecții urmează să-și stabilească, opțional, conduita.

Cu toate acestea, în multe dintre reglementările propuse „abundă dispoziții imperative, ceea ce conferă codului un caracter rigid, în detrimentul normelor permissive, facultative ori alternative, care sunt preponderente și de principiu într-un cod ce se vrea *ius commune* pentru Dreptul privat”⁹.

Modificată și completată prin legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003, republicată de Consiliul Legislativ, în temeiul art. 152 din Constituție, cu reactualizarea denumirilor și dându-se textelor o nouă numerotare, Legea de revizuire, a Constituției României nr. 429/2003 a fost aprobată prin referendumul național din 18 – 19 octombrie și a intrat în vigoare la data de 29 octombrie 2003, data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003 a Hotărârii Curții Constituționale nr. 3 din 22 octombrie 2003 pentru confirmarea rezultatului referendumului național din 18 – 19 octombrie 2003 privind legea de revizuire a Constituției României.

⁶ Nicolae Titulescu - „Drept civil”, ediție îngrijită și postfațată de Vasile Popa și Mihaela Christi, București, Editura All Beck, 2004, p. 35–43.

⁷ Vezi art. I punctul 3 din Avizul Consiliului Legislativ.

⁸ Art. I punctul 3 din Avizul Consiliului Legislativ.

⁹ Art. I punctul 4 din Avizul Consiliului Legislativ.

Pe de altă parte, o astfel de lege cu impact general asupra populației, ar trebui să fie clară, simplă și concisă. Proiectul este inegal, având materii care corespund acestor exigențe, în vreme ce altele îl trădează.

3.5. Despre structură

Structural, proiectul Codului civil are șase cărți divizate în titluri, iar acestea, la rândul lor, sunt împărțite în capitole, capitolele în secțiuni și apoi în articole.

Oarecum firesc, materia „obligațiilor” este cea mai consistentă și își află sediul în Cartea a IV-a. Cele 1033 de articole ale acestei diviziuni reglementează numeroase contracte civile, dar și comerciale.

Surprinde însă faptul că lipsesc dispoziții care să lămurească situația (sau raporturile cu) Codului comercial și a multor altor legi cu incidență în materie. Aceste chestiuni vor putea fi reglementate pe calea unor legi speciale, a dispozițiilor referitoare la intrarea în vigoare și la aplicare și/sau al unei diviziuni cu dispoziții tranzitorii și finale. Momentan însă, naște incertitudini.

Rămâne totuși o chestiune gravă neacoperită: „un cod monist nu abolește raporturile comerciale ci, dimpotrivă, le alocă soluții specifice, pe când prezentul proiect vorbește numai despre **subiecte de drept civil**, de raporturi civile; deși când fixează obiectul de reglementare al codului, enumeră deopotrivă **raporturile civile și comerciale** (art. 1), la art. 7 definește **situațiile juridice** ca vizând numai „**raporturi juridice civile**”¹⁰.

3.6. Despre conținut și redactare

Dintr-un exces de zel sau pentru că „așa se poartă” în materie juridică, proiectul Codului civil **dublează** prevederile constituționale de la art. 20 alin. 1 cu privire la „pactele și celelalte tratate la care România este parte.” Dar dacă în Constituție există în mod corect marginala „Tratatele internaționale privind drepturile omului” pentru a evoca exact contextul, în proiect, titlul marginal poartă denumirea: „Obiectul Codului civil” (!?). Surprinzător este faptul că modelul canadian invocat, Codul civil din Quebec, a rezolvat satisfăcător situația, titlul marginal fiind edificator: „**Dispoziții preliminare și principiile generale ale dreptului, persoanele, raporturile între persoane, precum și bunurile.**” Evident, că asta ar fi soluția cea mai la îndemână, preluarea *tale-quala*.

Articolul 4 consacrat aplicării legii civile în timp păcătuiește prin arborescență și prin folosirea inadecvată a sintagmei „legea nouă”, în locul celei potrivite: „legea civilă”.

Iată de ce autorii avizului Consiliului Legislativ propun o reformulare clară și concisă la care achiesăm: „Art. 4 – Legea civilă nu are putere retroactivă; ea nu modifică și nici nu suprimă condițiile de constituire și condițiile de stingere a unei situații juridice constituite sau stinse anterior intrării sale în vigoare. De asemenea, legea civilă nu modifică și nici nu desființează efectele deja produse ale unei situații juridice nestinse sau aflate în curs de realizare la data intrării sale în vigoare”¹¹.

La Capitolul III, după art. 50 ar fi fost firesc să se recepteze dispozițiile legale în vigoare privitoare la nume. Aceasta ar servi unei sistematizări moderne, evitării unor omisiuni sau repetiții. Pentru că oricum, „codificarea dreptului privat presupune inevitabil încorporarea unor texte legale existente, dacă ele nu sunt abrogate prin aceasta”¹².

În articolul 109 la alin. (1) și (2) proiectul folosește sintagma „titluri de valoare”, câtă vreme există consacrată legal pentru instrumentele evocate formula „titluri de credit”. Pe de altă parte, la alineatul (2) al aceluiași articol, textul este neclar, făcând referire la „tranzacții ulterioare pe piața de capital.” Legiuitorul ar trebui să precizeze dacă se referă la tranzacții la termen, la operațiuni *futures* sau la operațiuni *options*?

Marginala la disp. art. 149 se intitulează „modurile de înființare” a persoanei juridice. Ea cuprinde la alin. (1) lit. a) și b) sintagma „în temeiul actului” care nu rezonază cu „modurile” din titlu. Așadar, expresia corectă este „prin actul”. Pe de altă parte, este de reflectat dacă sintagma „act de înființare”, definită la alin. (2) n-ar trebui înlocuită cu „act constitutiv”, legal consacrată și definită în Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, cel puțin pentru unitate legislativă și terminologie¹³.

În art. 159 alin. (3) din proiect se face vorbire despre „fapte ilicite”. Se simte însă nevoia precizării că prin ele nu se realizează participarea persoanei juridice la circuitul civil. Deoarece ele nu pot fi săvârșite decât de oameni. Iar aceștia, chiar și în situația când sunt membri în organele de conducere ale persoanei juridice sau chiar organe unipersonale, de principiu, nu au cum săvârși fapte ilicite în această calitate și nu se confundă cu prepușii. Așa după cum s-a observat în mod argumentat, „câtă vreme este vorba de persoanele care realizează **reprezentarea organică sau integrativă a persoanei juridice, aceasta nu consistă în fapte ilicite, ci în acte juridice**, așa

¹¹ Art. II punctul 4 din Avizul Consiliului Legislativ.

¹² Art. II punctul 17 din Avizul Consiliului Legislativ.

¹³ Art. II Articolul 36 din Avizul Consiliului Legislativ.

încât răspunderea pentru fapte ilicite nu va fi decât cea delictuală/extracontractuală (art. 1107 și urm. din proiect)¹⁴.”

O judicioasă abordare a materiei „atributelor de identificare ale persoanei juridice” conduce la menționarea și altor elemente decât cele de genul „codul fiscal” menționate la art. 172 din proiect. Astfel, codul unic de înregistrare și numărul de înmatriculare în registrul comerțului sunt, în mod cert, mult mai utile.

Interesant – dar și incorect – este felul în care proiectul codului antamează chestiunea schimbării formei de organizare a persoanei juridice. Din coroborarea dispozițiilor art. 182 relative la schimbarea formei juridice cu acelea ale art. 185 care enumeră modurile de încetare ale persoanei juridice, rezultă că proiectul codului avansează ideea că schimbarea formei de organizare acoperă două momente distincte: încetarea, stingerea vechii persoane și nașterea, înființarea altei persoane juridice. Or, schimbarea formei este înțeleasă și în vocabularul comun (de la celebrele poeme ale lui Publius Ovidius Naso, „Metamorfozele”) ca o continuare **sub altă formă** a uneia și aceleiași realități. **Iată motivele pentru care aceste texte trebuie revăzute.**

O lipsă flagrantă de coordonare apare și între dispozițiile art. 242, 246 și 296 din proiect. Acestea privesc alegerea unui regim matrimonial convențional sau legal declarat la încheierea căsătoriei și menționat pe actul de căsătorie conform art. 220 din proiect și, respectiv posibilitatea recunoscută unui soț de a cere aplicarea regimului separației de bunuri, „care este **convențional**, iar nu **legal**, când celălalt soț încheie acte care pun în pericol interesele patrimoniale ale familiei. Se observă lesne că ipoteza este aceeași pentru cele două norme (art. 246 și art. 296), dar soluția e diferită, ceea ce e inadmisibil. Corectă ar fi soluția partajului bunurilor comune în timpul căsătoriei, căci situația nu s-ar putea crea decât într-un regim matrimonial de comunitate”¹⁵.

Tot în materia regimului matrimonial trebuie revăzute prevederile dispozițiile art. 250 din proiect relative la limitarea dreptului de dispoziție al soțului pentru plata unor datorii personale ca și la sancțiunile prevăzute indistinct pentru vânzarea bunurilor care ar fi acceptabile numai pentru regimul legal al comunității de bunuri.

Așa cum s-a evocat rezonabil, este necesară revederea și armonizarea dispozițiilor privitoare la regimul matrimonial. Aceasta deoarece „în privința art. 262: publicitatea, pentru opozabilitate față de terți, trebuie să privească nu numai convențiile

matrimoniale care stabilesc regimuri **convenționale**, ci inclusiv regimul matrimonial legal al comunității legale, pentru că regimul matrimonial este cel în cauză, indiferent de titlul sau temeiul său legal sau convențional”¹⁶.

Dacă observații de fond se pot face și la dispozițiile art. 268 și la art. 272–273 sau observații stilistice ca în cazul art. 275 alin. (1) ce folosește expresia tautologică „aducând ca aport”, la art. 301 din proiect întâlnim o reglementare ce necesită precizări aprofundate. Unul dintre principiile doctrinei justiției socialiste a fost „rolul activ” al judecătorului. *Illo tempore*, această regulă procedurală își avea justificarea ei rezonabilă¹⁷. Cu toate acestea, dispozițiile art. 301 alin. (3), recunosc dreptul instanței de a respinge ca inadmisibilă acțiunea de divorț, dacă prin verificarea (cenzura) înțelegerii foștilor soți cu privire la partajul bunurilor, ajunge la părerea că este dezechilibrată, inechitabilă. „A descoperi un caz de leziune a majorărilor *ex officio*, creează o particularitate greu de susținut teoretic. Dacă este vorba de interesele copiilor – actul trebuie restructurat, validând situațiile ce privesc patrimoniul soților și infirmând soluția în ce privește pe copii. În această privință, situația ar impune continuarea procesului privind cererile accesorii și transmiterea unui probatoriu mai vast, cu citarea rudelor ce ar putea face parte din consiliul de familie, precum și a instituțiilor de ocrotire competente”¹⁸.

O chestiune delicată ridică și încercarea de aproximare a noțiunii de proprietate sub dispozițiile art. 439 alin. (1) din proiect. Renunțând la temeinica definiție a proprietății existentă, în bună tradiție romanistă (dar și europeană) în art. 480 din actualul Cod civil, proiectul ne propune la atribuțiile instituției și „dreptul de a stăpâni”. „Stăpânirea ține de **vechea** concepție romană a proprietății – putere”¹⁹ care nu-și are corespondent în legislațiile moderne. De altfel, nici modelul asumat al Codului civil quebecois nu se îndepărtează de clasică înțelegere a noțiunii din Codul civil francez sau românesc, el precizând la art. 947 că proprietatea constă în *droit d'user, de jouir et de disposer d'un bien, sous réserve des limites et des conditions fixées par la loi*. Iată de ce este incomprehensibil atributul de „stăpânire”.

Proiectul Codului are meritul de a introduce în reglementare instituția „proprietății periodice”. Inovație recentă, ea reglementează

¹⁶ Art. II, punctul 47 din Avizul Consiliului Legislativ

¹⁷ Vezi **Victor Babiuc ispitit de Vasile V. Popa - „Legea tranziției”**, București, Editura All Beck, 2005

¹⁸ Art. II punctul 57 din Avizul Consiliului Legislativ

¹⁹ **Vasile Val Popa - „Drept privat roman”**, București, Editura All Beck, 2004, p. 195 și urm.

¹⁴ Art. II Punctul 38 din Avizul Consiliului Legislativ.

¹⁵ Art. II punctul 45 din Avizul Consiliului Legislativ.

proprietatea unei pluralități de titulari asupra aceluiași bun, dar nu comună, ci exclusivă *in re* însă temporară succesiv și repetitiv (de aici, atributul **periodică**). Implementarea acestei noțiuni sub dispozițiile art. 554 din proiect suferă totuși de o deficiență majoră, deoarece caracterizarea proprietății drept „**succesivă**” existentă în proiect trebuie complinită cu atributul „și repetitivă”, „subliniind astfel ciclicitatea intermitentă, adică **periodicitatea**, care suplinește ceea ce pentru dreptul de proprietate, în concepția clasică, este reprezentat de continuitate”²⁰.

O altă instituție fundamentală a dreptului civil, posesia, a primit o soluție discutabilă. Inspirată din prevederile art. 921 C. civ. quebecois, art. 686 din proiectul Codului recurge la o formulă aproape incomprehensibilă și, în orice caz nejuridică, evocând „săvârșirea de acte materiale juridice (!)” ca modalitate de „stăpânire a unui bun”, de o persoană care se comportă ca un proprietar²¹.

În afara reluării tezei eronate din materia proprietății (art. 439) observăm că actele juridice **nu** pot fi „materiale” și ele **nu** se „săvârșesc”, ci se încheie.

De remarcat este faptul că și în materie succesorală există soluții cel puțin discutabile ale proiectului. Ne referim la dispozițiile art. 725, 731 alin. (4), 723 lit. a), 744, 750 alin. (1), 755, 758, 772, 814, 835, 895. Cu toate acestea, ele sunt, în general, reglementări acceptabile²².

În Cartea a V-a consacrată materiei obligațiilor, propunerea debutează cu textul art. 915 care are drept marginal „conținutul raportului de obligație”. În cuprinsul articolului este evocată, de fapt, definiția obligației, din multiplele modele existente în lume s-a recurs la cea mai simplă (poate chiar primitivă), care seamănă cu notele explicative din manualele de drept pentru studenții de primul an. Cităm: „În temeiul raportului juridic de obligație, debitorul este ținut să dea, să facă sau să nu facă ceva, iar creditorul poate pretinde prestația datorată.”

În mod firesc, avizul Consiliului Legislativ sugerează recurgerea la definiția clară și elaborată pentru raportul obligațional, existentă încă din 1965 în anteproiectul Codului civil francez care recuperează, în bună măsură, și celebra definiție

existentă în „Instituțiile” lui Iustinian²³: „Obligația este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este juridic ținut față de creditor să-i procure o prestație ori să se abțină de la o facultate, prestațiune sau abstențiune pentru care debitorul este răspunzător cu valoarea elementelor formând activul său patrimonial.”

Capitolul I din Titlul al II-lea al Cărții a V-a poartă o denumire incorectă: „Încheierea contractelor”. Cu toate că el reglementează, de fapt, formarea contractelor. Deoarece formarea contractelor cuprinde „încheierea contractelor” ca o etapă. Astfel, „**formarea**” include etapa precontractuală (*in contrahenda*), încheierea, forma și proba.²⁴

O chestiune gravă vizează încheierea contractului între absenți. Reglementarea din art. 932–940 ale proiectului ignoră distincția dintre retractarea și revocarea ofertei, precum și între acceptarea pură și simplă și acceptarea cu amendamente, între acceptarea tardivă și acceptarea parvenită cu întârziere. Lucrul este cu atât mai nefiresc cu cât toate aceste probleme au soluții consacrate în dreptul contractelor. Mai mult decât atât, Convenția de la Viena asupra contractelor de vânzare internațională de mărfuri din 11. 04. 1980 adoptată și de țara noastră și intrată în vigoare la 30. 06. 1993 soluționează riguros această problematică în dispozițiile articolelor 14 și 24²⁵.

În materia viciilor de consimțământ, tratată de articolele 943 – 950 din proiect nu este evocată o definiție pentru eroare și violență. Evident că o astfel de omisiune va trebui corectată.

Secțiunea a 9-a „Despre cesiunea contractului” amalgamează și instituții care au altă natură juridică. Astfel, prin dispozițiile art. 1070 alin. (2) titlurile de credit care sunt acte unilaterale trebuie tratate separat. Pentru că biletul la ordin, cambia și alte titluri la ordin **nu** sunt contracte.

Proiectul codului conține și erori de calificare. Ne referim la art. 1150 alin. (2) în care ipoteza este construită greșit deoarece victima unui accident nu exercită un drept de regres contra autorului faptei de vătămare corporală ci o acțiune directă împotriva lui.

²³Digeste 3. 13. pr. *Obligatio est iuris vinculum, quo necessitate adstringimur alicuius solvendae rei, secundum nostrae civitatis iura* (obligația este o legătură de drept prin care suntem siliți a plăti ceva conform dreptului cetății noastre)

²⁴ Art. II punctul 96 din Avizul Consiliului Legislativ.

²⁵ **Vasile Popa, Dumitru A. Crăciunescu** – *Convenția de la Viena asupra contractelor de vânzare internațională de mărfuri*, Timișoara, Editura „Helicon”, 1996, p.60 și urm.

²⁰ Art. II punctul 66 din Avizul Consiliului Legislativ.

²¹ „Definiția posesiunii” art. 686(1): „posesiunea este stăpânirea unui bun prin săvârșirea de acte materiale juridice de o persoană care se comportă ca un proprietar” (Proiectul Codului civil).

²² A se vedea observațiile de sub art. II, punctele 80 la 93 din Avizul Consiliului Legislativ.

În avizul Consiliului Legislativ la pct. 166 se pune o problemă de bun simț al cărui răspuns nu poate consta în altceva decât în îndreptarea erorii: „Textul art. 1492 naște întrebarea de ce s-a renunțat la instituirea unui articol cu privire la garantarea prețului sau a remunerației privind un bun mobil, prevăzute în art. 615 – 616 alin. (1) din anteproiect?”

Articolul 1753 din proiect stabilește o condiție teritorială absurdă. Astfel, cei care vor să garanteze trebuie să domicilieze în circumscripția teritorială a Curții de apel unde „fidejusiunea trebuie dată”. Cine ne poate împiedica să avem rude sau pur și simplu prieteni, dispuși să ne cauționeze și care își au domiciliul dincolo de teritoriul invocat?

Tot neeconomică și nefirească este și soluția propusă prin dispoziția art. 1758 alin. (2) lit. a) care consideră că bunurile situate în afara circumscripției teritoriale a instanței unde trebuie să se facă plata nu pot fi luate în considerare pentru invocarea beneficiului de discuțiune de către fidejutor „apare ca vexatorie, valoarea unor astfel de bunuri putând fi superioară cu mult celor aflate în cealaltă circumscripție și posibil a fi luată în calcul la stabilirea dreptului de a invoca beneficiul de discuțiune în cadrul executării”²⁶.

În Secțiunea a 7-a, adică în art. 1888 la 1894 sunt prezentate „garanțiile reale deschise”, dar fără a preciza natura și funcționalitatea lor.

Acestea sunt câteva dintre reproșurile de substanță care se pot face proiectului de Cod civil. La nivel de amănunt ori de bănuite consecințe (cele nebănuite complexează și pe cel mai riguros redactor) contraargumentele sunt foarte serioase.

3.7. Surse și resurse

Din scrupulozitate științifică vom cita declarațiile de intenții ale autorilor proiectului: „La elaborarea proiectului au fost valorificate încercările făcute de-a lungul timpului pentru modificarea și completarea Codului civil, și mai ales reglementări noi, moderne, existente în alte legislații, dintre care cel mai semnificativ de menționat – din perspectiva ponderii folosirii lor ca material documentar – sunt Codul civil francez, așa cum a fost modificat în 2001, precum și Codul civil al Quebec-ului din 1991, cu modificările și completările ulterioare (o variantă îmbunătățită cu influențe de *common law* a codului francez)”²⁷.

Pe de altă parte, cu privire la resurse, autorii proiectului arată că: „... a fost elaborat de un colectiv alcătuit din cadre universitare ale Facultății de drept din București, în colaborare cu cadre universitare ale Facultății de drept din Cluj, la

care s-a adăugat și participarea unor practicieni cu experiență. Totodată, în diverse etape ale elaborării proiectului, acesta a fost înaintat spre observații și propuneri tuturor instanțelor și parchetelor de pe lângă acestea, care, la rândul lor, au transmis Ministerului Justiției materialele axate, în principal, pe aspectele practice ale noilor dispoziții. Activitatea de elaborare a proiectului a beneficiat de sprijinul Agenției Canadiene pentru Dezvoltare Internațională (CIDA), prin grupul de experți din Quebec care a lucrat la elaborarea Codului civil al Quebec-ului din 1991 – profesori, magistrați, avocați -, aportul specialiștilor canadieni constând în consiliere periodică cu privire la proiect, participare efectivă în comisiile de lucru precum și în transmiterea de materiale documentare, studii de drept comparat”²⁸.

3. 8. Proiectul Codului civil în față cu imperativul unificării europene

Așa cum am arătat deja, unificarea europeană presupune nu numai desființarea frontierelor interioare, ci și (mai ales!) apropierea dispozițiilor legislative. Dacă tot va trebui să procedăm la aceasta imediat după ce vom căpăta calitatea de membru, de ce să planificăm „modificarea modificării” și să nu vizăm direct obiectivul final.

Iată, spre pildă, o țară membră a Uniunii Europene cu ambiții de lider cum este Germania în ce fel a procedat în materia „armonizării legislative”. Asumându-și cu seriozitate directivele europene, Germania s-a apucat să-și revizuiască materia obligațiilor. Într-o conferință susținută la Paris în 22 martie 2004, profesoara Barbara Dauner-Lieb observa pertinent: „Dreptul obligațiilor este inima dreptului privat. Principiile juridice de bază esențiale unei economii libere de piață se găsesc în dreptul obligațiilor: autonomia de voință, *pacta sunt servanda*, responsabilitatea pentru neglijență și responsabilitatea fără culpă. Libertatea contractuală și a concurenței - cel puțin după teoria economică – garantează o aprovizionare și o distribuție convenabile de bunuri economice și participă astfel la o alocație optimă a resurselor”²⁹.

Reforma germană vizând modificările substanțiale ale primelor două cărți ale Codului civil a fost menită a transpune Directivele Europene din 25 mai 1999 privind vânzarea și garanțiile pentru bunurile de consum, s-a dorit a se constitui în arhetipul noilor codificări europene.

Stadiul oficial al procedurii la nivel european este dat de planul de acțiune a Comisiei Europene din

²⁸ *Idem*, p. 3.

²⁹ Prof. dr. **Barbara Dauner-Lieb** - *Vers un droit européen des obligations?* În „Revue internationale de droit comparé” nr. 3/2004, p. 559.

²⁶ Art. II punctul 176 din Avizul Consiliului Legislativ.

²⁷ Proiectul Codului civil. Expunere de motive, p. 2.

12 februarie 2003, intitulat „Un drept coerent al contractelor europene”³⁰. Planul de acțiune propune, într-un prim pas, identificarea problemelor privind aplicarea uniformă a dreptului contractelor europene și funcționarea pieței comune. În al doilea pas, planul propune un amestec de măsuri legislative și non legislative pentru soluționarea problemei la nivelul intervențiilor acestora, unde se pot identifica următoarele direcții:

„- calitatea și coerența dreptului comun în domeniul dreptului contractelor va fi ameliorată prin crearea unui cadru comun de referință;

- elaborarea clauzelor unui contract standard la scara Uniunii Europene va fi încurajat;

- vor fi examinate, în măsura necesarului, pentru rezolvarea anumitor dificultăți ale dreptului european al contractelor, de recurgere la soluții non sectoriale cum ar fi, de exemplu, un instrument juridic opțional care oferă părților un ansamblu de reguli moderne și adaptate contractelor transnaționale”³¹.

În doctrina germană spectrul opiniilor este foarte larg, începând cu aceea a secretarului general al „Unidroit”, prof. dr. Herbert Kronke, care se opune vehement apariției unui cod civil european și până la cei care concluzionează favorabil, dar condiționat de crearea unei baze de competență în Constituția Europeană pentru Codul civil al Uniunii Europene³².

Indiferent de poziția pe care o adoptă, toți doctrinariii germani sunt însă în consens asupra unui aspect: o reformă a Codului civil pretinde **timp și prudență**. Din fericire, factorul politic și legislativul respectă poziția profesioniștilor.

3.9. O rază de speranță

Din fericire, cele mai multe dintre observațiile făcute în avizul Consiliului Legislativ au persuadat senatorii, fiind preluate *tale-quala* de către prima Cameră sesizată, astfel încât o serie din inadvertențele semnalate au putut fi înlăturate.

3.10. Legea, ca o statuie de ceară

Mult timp înainte ca fizicienii prin Lavoisier să descopere legea conservării materiei, poetul cu destin tragic, Ovidius, proclama în „Metamorfoze” – *Omnia mutantur, nihil interit* (totul se schimbă, nimic nu dispare).

Dreptul, fiind un element de suprastructură, a urmat și el legile modificării bazelor economico-sociale care l-au generat. Dar nu într-o relație mecanică. Pentru că, spre pildă, revoluționarii francezi de la 1789 au desființat titlurile de noblețe și dominația personală, dar au trebuit să se aprovizioneze cu alimente tot în baza unor contracte de vânzare-cumpărare.

O societate care promovează noi tipuri de relații sociale va trebui, mai devreme sau mai târziu, să-și adapteze și cadrul legislativ. Numai că acest lucru trebuie făcut cu metodă. Trebuie conservate toate elementele de continuitate și articulate noile norme în relație de compatibilitate cu întreg sistemul. Această gingașă operație este esențial cronofagă. Orice voluntarism care încearcă să ardă etapele este categoric neproductiv.

Atâta vreme cât proiectul de cod nu a fost adoptat, corecțiile mai sunt posibile. Invităm la reflecție factorul politic. Invităm la recursul la profesionalism pentru obținerea unui rezultat util și prestigios. Școala juridică românească are potențialul elaborării unui set de propuneri de îmbunătățire, de reformare, a Codului civil, poate nu în mod necesar, de schimbare.

La modernisation et l'adaptation de la législation roumaine aux nouvelles réalités sociales qui découlent du changement du système politique en 1989 ont également atteint le Code Civil, la modalité choisie par le législateur roumain étant le remplacement de celui-ci. L'auteur critique d'une façon argumentée et pertinente le projet qui a été déjà adopté par la première Chambre du Parlement, le Sénat de la Roumanie et présente également des exemples de droit comparé. Le pilier de l'échafaudage argumentatif est représenté par le consistant avis consultatif rendu par le Conseil Législatif roumain sur le projet du Code Civil. En conclusion, l'auteur considère que le projet suit un modèle inapproprié - le Code Civil du Québec - et qu'il serait préférable comme solution, pour plusieurs raisons, de modifier et de compléter l'actuel Code Civil.

The modernization and the adjustment of the Romanian legislation to the new social realities following the 1989 change of the political system has also encompassed the Code of civil law. The Romanian legislator has chosen to replace the Code of civil law. The author criticizes with arguments and competence the draft of this Code that was already passed by the first Chamber of the Parliament, the Romanian Senate. In the article, the author also refers to the comparative law. The keystone argument is represented by the consistent advisory opinion given by the Romanian Legislative Council to the draft of the Code of civil law. The conclusion is that the draft is based on an inappropriated model – the Code of civil law in Quebec – and that the solution of changing and completing the present Code of civil law is preferable in many respects.

³⁰ Communication de la Comision au Parlement Européen et au Conseil, *Un droit européen des contracts plus cohérent – un plan d'action*.

³¹ Prof. dr. **Barbara Dauner-Lieb** – *op. cit.*, p. 562.

³² *Idem*, p. 563 – 565.

M e d a l i o n

Constantin C. Angelescu:

O prezență activă la Consiliul Legislativ interbelic

Sorin POPESCU

Președinte de Secție
Consiliul Legislativ

Tudor PRELIPCEANU

expert
Consiliul Legislativ

În februarie 1934, Constantin C. Angelescu, un tânăr jurist talentat, cu o temeinică pregătire în domeniul dreptului, era admis la Consiliul Legislativ. Și de această dată s-a respectat tradiția prestigioasei instituții juridice interbelice. Astfel, Constantin C. Angelescu și-a desăvârșit studiile juridice la Paris, unde și-a luat cu strălucire doctoratul în drept, cale urmată de marea majoritate a tinerilor juriști angajați la Consiliul Legislativ din acele timpuri.

De la nașterea lui CONSTANTIN C. ANGELESCU, ce a văzut lumina zilei pe data de 16 februarie 1905, în casa părintească situată pe strada C. A. Rosetti nr. 13bis, s-a împlinit recent un secol. A fost al patrulea din cei șase copii ai familiei

faimosului doctor în medicină, având specialitatea chirurgie, Constantin Angelescu, care și-a dobândit acest titlu la Paris. C. Angelescu, profesor și director al clinicii chirurgicale de la Facultatea de medicină din București, prin opțiune politică liberal, a jucat un rol important pe scena politică românească din prima jumătate a secolului XX, fiind ales, cu începere din anul 1901, deputat sau senator în aproape toate legislaturile până la începutul celui de al doilea război mondial. A deținut, rând pe rând, funcțiile de ministru al lucrărilor publice și comunicațiilor (4 ianuarie 1914–11 decembrie 1916), ministru plenipotențiar al României în

Statele Unite (1917–1918), ministru al instrucțiunii și cultelor de mai multe ori, prim-ministru al României (30 decembrie 1933–3 ianuarie 1934), ministru de stat (10 februarie–30 martie 1938) și, apoi, tot din 1938, dar până în 1940, consilier al Coroanei. C. Angelescu și-a câștigat o deosebită faimă în calitate de organizator și reformator al învățământului românesc, reușind să sprijine ridicarea a aproximativ 14 000 de școli în cei peste zece ani cât a fost ministru în domeniul învățământului. În 1934, a fost ales membru de onoare al Academiei Române, iar spre sfârșitul carierei sale a condus prestigioase instituții, precum: Academia de Științe din România, Societatea „Ateneul Român”, Liga Culturală, Academia de Medicină din București și Societatea pentru Învățătura Poporului Român. A decedat la 14 septembrie 1948.

Constantin C. Angelescu și-a început și urmat cea mai mare parte a studiilor în țară, la București, studii întrerupte însă în vremea primului război mondial, când familia a părăsit capitala și s-a refugiat întâi la Iași, apoi la Odesa și, în cele din urmă, la Paris și Nisa. În consecință, studiile și le-a continuat în liceele din cele două orașe franceze, întorcându-se în țară abia după încheierea războiului, în 1920.

După cum se arăta în *Memoriul de titluri și lucrări* al lui Constantin C. Angelescu, publicat în 1936, la Tipografia „Libertatea” din București, acest jurist, a cărui valoare a fost pe deplin demonstrată odată cu scurgerea timpului, a absolvit Facultatea de Drept a Universității bucureștene în iunie 1926, cu mențiunea foarte bine – magna cum laudae. A început o intensă activitate publicistică în domeniul juridic. Astfel, în numerele 30 și 31 din 1926 ale cunoscutei reviste „Dreptul”, a publicat studiul *Izvoarele Constituției române de la 1866*; în numărul 6 din 1927 al aceleiași reviste „Dreptul”

i-a apărut articolul *Câteva știri nouă relative la un proiect de Cod civil întocmit în 1862 – 1863*; în cuprinsul numerelor 5 și 6 din 1927 ale „Revistei de drept penal și știință penitenciară” s-a aflat materialul său *Pedeapsa cu moartea la români în veacul al XIX-lea*; în cuprinsul numerelor 28 și 29 din 1928 ale revistei „Dreptul” a fost inclus studiul său *Cei dintâi români doctori în drept de la Paris*, iar în numerele 1 și 2 din 1932 ale „Revistei generale a învățământului” a publicat materialul *Contribuții la istoria învățământului. Studenți români la Paris în 1820 – 1840*.

Fiind un tânăr jurist deosebit de promițător, Constantin C. Angelescu a plecat în capitala Franței pentru a-și continua studiile. În noiembrie 1928, a devenit diplomat în studii superioare de drept public al Facultății de Drept a Universității din Paris, cu mențiunea foarte bine, media 20 pe 20. A fost, de altfel, citat în *Palmarès-ul* acestei Facultăți pe anul universitar 1928 – 1929, la pagina 32. În noiembrie 1930, a obținut diploma în studii superioare de economie politică a Facultății de Drept a Universității din Paris, cu mențiunea foarte bine, media 18 pe 20. A fost, de asemenea, citat în *Palmarès-ul* Facultății de Drept a Universității din capitala Franței pe anul universitar 1929 – 1930, la pagina 37. În iunie 1933 și-a luat doctoratul în drept al Facultății de științe juridice a Universității din Paris, cu mențiunea foarte bine, teza sa, intitulată *La consultation directe du peuple, en dehors de l'élection, d'après la Constitution de Weimar*, fiind reținută și în scurt timp tipărită (la Editura Librairie des Facultés, Paris, 1933, însumând 656 de pagini). Și de această dată a fost citat în *Palmarès-ul* Facultății de Drept a Universității pariziene pe anul universitar 1932 – 1933, la pagina 29. În ședința din 12 iulie 1934, Consiliul profesoral al Facultății de Drept a Universității din Paris a decernat o mențiune tezei susținute de Constantin C. Angelescu. Profesorul Georges Scelle, specialist în drept internațional, în cuvântarea rostită în aula Facultății de Drept mai sus menționate, la 13 decembrie 1934, vorbind despre cele mai bune teze de doctorat susținute la Paris în anul precedent, a adus elogii tezei elaborate de Constantin C. Angelescu (*Palmarès-ul* Facultății de Drept a Universității din Paris pe anul universitar 1933 – 1934, pagina 22). A obținut, totodată, în iulie 1931, diploma Școlii de Științe Politice din Paris, atribuindu-i-se titlul de laureat al acestei școli. A fost, de altfel, clasificat primul pe întreaga școală, cu mențiunea foarte bine.

În ianuarie 1934, după studiile strălucite și multidisciplinare, amintite mai sus, Constantin C. Angelescu s-a întors în țară, devenind asistent onorific la Facultatea de Drept a Universității din București, iar în februarie 1934 a ajuns referent

stagiar la Consiliul Legislativ, instituție asimilată ca importantă cu Înalta Curte de Casație și Justiție, continuându-și, în același timp, activitatea didactică.

Numirea la Consiliul Legislativ, după cum remarca profesorul universitar Octavian Ionescu în lucrarea *Amintiri din viața mea*, se aseamnă cu numirea de profesori universitari, deoarece capacitatea intelectuală și publicațiile erau criteriile luate exclusiv în considerare. Forul care făcea ministrului justiției recomandarea de numire pentru postul de referent stagiar era format din prim-președintele Consiliului Legislativ, cei trei președinți de secțiuni și 10 consilieri, câte trei din cele trei secțiuni, cărora li se adăuga unul de la Biroul de Studii Istorice. Fiecare membru al acestei comisii a Consiliului Legislativ examina, cu scrupulozitate, diplomele de studii, dintre care diploma de doctor în drept era indispensabilă, lucrările publicate de candidați și, în general, întreaga lor activitate juridică. Prin aceste furci caudine a trecut, desigur, și Constantin C. Angelescu. Unul dintre consilieri, considerat cel mai potrivit pentru domeniul solicitat de candidat, făcea un raport în care caracteriza valoarea lucrărilor analizate. Membrii comisiei erau apoi convocați de primul-președinte al Consiliului Legislativ, în Secțiuni unite, în marea sală a Consiliului (care se afla în casa ce a aparținut renumitului jurist, fost prim-ministru și în mai multe rânduri ministru, Take Ionescu, din strada Atena nr.25). Consilierul-raportor își prezenta referatul, iar membrii comisiei stabileau prin vot pe cei trei candidați pentru fiecare post vacant de referent stagiar, în ordinea aprecierilor făcute de ei. Lucrările erau apoi trimise Ministerului Justiției, unde era comunicată și decizia luată de comisie, iar ministrul procedea la numirea noului referent stagiar. Acesta a fost întotdeauna primul din lista celor trei recomandați de către Consiliul Legislativ, potrivit legii sale de organizare, fiind considerat drept cel mai valoros și mai capabil pentru post. Procedura aceasta de numiri era poate mai severă decât pentru profesorii universitari de drept, deoarece numărul membrilor juriului care făceau recomandarea era mai mare, publicitatea mai largă, iar spiritul în care aceasta avea loc era acela al unei conștiințiozități austere, desigur și al unei imparțialități depline, proprii actului de justiție.

După parcurgerea procedurii amintite mai sus, Constantin C. Angelescu a fost numit referent stagiar în Secțiunea I, care avea în competența sa: legislația de drept public general intern și extern, precum dreptul constituțional, administrativ, electoral, penal, procedură penală, internațional public și orice altă materie de drept public, afară de cele date în competența unei alte secțiuni, dar și

legislația referitoare la culte, instrucțiune, educație, arte, armată și apărarea națională. De remarcat că Secțiunea I-a a avut și importanta misiune de a redacta Codul penal și Codul de procedură penală. Președinte al acestei Secțiuni era la acea dată Ioan Ionescu-Dolj, care s-a impus în mod deosebit pe plan științific în domeniul dreptului penal. Rodul nevăzut al muncii sale neobosite de peste un deceniu a fost integrat în valoroasa lucrare: *Codul penal Carol al II-lea*, ce a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1937. În Secțiunea I, Constantin C. Angelescu a avut drept colegi renumiți specialiști în domeniul dreptului, între care consilierii: Cezar Vârgolici, fost președinte de secție a Curții de Apel din Iași, autor al valoroasei lucrări *Elaborarea legilor și Consiliul Legislativ*, apărută, în 1938, la București, la editura „Cartea Românească”, Ion Rădulescu, cu doctoratul în drept la Paris, profesor de drept penal la Facultatea de Drept a Universității din Iași și D. P. Ispasiu. Aceștia li s-au adăugat referenții titulari: George Vrăbiescu, conferențiar de drept penal la Facultatea de Drept a Universității din București, Iuliu Pascu, doctor în drept, specialist mai ales în drept ecumenic, Eustațiu A. Poulopol, cu doctorat în drept la Paris, Corneliu Rudescu, cu doctoratul obținut la Facultatea de Drept a Universității din Geneva, specialist mai ales în problemele de drept internațional public. Referenți stagiați, ca și Constantin C. Angelescu, erau Grigore I. Țăranu și George Tabacovici, amândoi cu doctorat în drept la Paris. De remarcat că referenții stagiați erau asimilați cu judecătorii de ședință ai tribunalelor.

Constantin C. Angelescu, în calitatea sa de referent, ajuta Secțiunea în care era încadrat la efectuarea studiilor și a lucrărilor de întocmire a proiectelor, expunerilor de motive sau a rapoartelor. În ședințe nu avea vot deliberativ, dar putea lua parte la discuții și avea dreptul să-și exprime părerile. S-a specializat la Consiliul Legislativ în drept constituțional și drept internațional.

În perioada în care studia în capitala Franței, Constantin C. Angelescu s-a remarcat prin publicarea studiilor: *Déclaration de guerre et referendum*, ce a apărut în 1932, la Paris, în publicația „Revue des sciences politiques”; *La nouvelle loi allemande du 14 Juillet 1933 sur le referendum*, ce s-a publicat în 1933, la București, în „Revista de drept public”, nr. 6 – 9; *La crise de la démocratie*, inclusă, în 1933, în publicația „Revue générale du droit, de la législation et de la jurisprudence”, editată la Paris. Constantin C. Angelescu, înzestrat cu o memorie ieșită din comun, și-a impus în activitatea sa științifică o disciplină severă, bazată pe rigoare și autoexigență.

Întors în țară, stimulat de atmosfera creatoare întâlnită la Consiliul Legislativ, Constantin C. Angelescu și-a continuat activitatea din domeniul juridic începută cu succes la Paris. Desigur, s-a încadrat, conform poziției pe care o ocupa și a îndatoririlor care îi reveneau, în îndeplinirea misiunii triple a Consiliului Legislativ: aceea de avizare a tuturor proiectelor de legi – fie că erau întocmite de Guvern sau din inițiativă parlamentară – și a proiectelor de regulamente, cu mențiunea că avizul era facultativ; de elaborare a proiectelor de legi sau de regulamente la cererea Guvernului sau datorate inițiativei parlamentare, conform indicațiilor și principiilor comunicate Consiliului Legislativ de aceste foruri; de realizare a operei de unificare legislativă a României întregite, sub formă de noi coduri. De altfel, Consiliul Legislativ interbelic nu a fost doar o instituție de simplă tehnică legislativă, ci a avut și un însemnat rol științific, rol pe care membrii acestei importante instituții juridice, inclusiv Constantin C. Angelescu, și l-au asumat.

O lucrare a lui Constantin C. Angelescu, ce evidențiază preocupările sale în cadrul Consiliului Legislativ, este *Valoarea juridică a eratelor publicate în „Monitorul Oficial”*, ce a apărut în „Revista de drept public”, editată în București, nr.1-4 din 1934. În material se arată că *pentru înlăturarea rezultatelor așa de regretabile pe care greșelile de tipar le-ar putea pricinui, autoritatea sub supravegherea căreia s-a făcut publicarea unei legi sau a unui regulament, în cazul în care legea sau regulamentul au fost greșit imprimate în „Monitorul Oficial”, inserează în această foaie o erată prin care se rectifică erorile săvârșite. Aceste erate pot deci aduce schimbări importante textelor de legi și de regulamente anterior publicate în „Monitorul Oficial”*.¹ Pe bună dreptate, autorul considera că era necesară cunoașterea valorii juridice a eratelor publicate în gazeta oficială și se întreba dacă eratele puteau modifica textul unei legi sau al unui regulament anterior apărut în „Monitorul Oficial” sau, dimpotrivă, dacă aceste erate erau lipsite de orice valoare juridică. Răspunsurile la aceste întrebări le-a căutat cercetând doctrina și jurisprudența franceză. După cum remarca Constantin C. Angelescu, *la noi, ca și în Franța, sunt numeroase rectificările apărute în „Monitorul Oficial”. Răsfoind colecția acestei foi, am constatat că, în 1933, treisprezece legi și trei regulamente, după ce au fost tipărite în „Monitorul Oficial”, au fost rectificate prin simple erate. Din*

¹ **Constantin C. Angelescu:** *Valoarea juridică a eratelor publicate în „Monitorul Oficial”*, București, Institutul de arte grafice E. Marvan, 1934, p.3.

examinarea acestor rectificări se desprind câteva constatări, pe care nu le credem lipsite de interes. În România, promulgarea și publicarea legilor au fost date în sarcina Ministerului Justiției. Rectificările aduse textului publicat în „Monitorul Oficial” emană și ele de la această autoritate și sunt inserate în rubrica rezervată Ministerului Justiției. Procedura de la noi se deosebește deci de cea urmată în Franța, unde eratele au un caracter anonim, căci, în foaia franceză a publicațiilor oficiale nu se arată autoritatea de la care ele emană. O altă deosebire între sistemul practicat în România și cel practicat în Franța consistă în aceea că la noi se indică natura erorii, pe care erata are drept scop să o înlăture. Astfel găsim în rectificările publicate în „Monitorul Oficial” român mențiunea că ele au drept obiect să îndrepte fie greșeli de tipar, fie greșeli de manuscris. Mențiunea aceasta este de mare însemnătate. Ea pune în evidență cât de abuziv este câteodată sistemul eratelor.² În finalul materialului, Constantin C. Angelescu a ajuns la concluzia că o erată inserată în „Monitorul Oficial” nu putea să aibă putere obligatorie decât doar în ipoteza în care ea era menită să rectifice erori de tipar. Numai într-un asemenea caz, textul unei legi sau al unui regulament apărut într-un număr anterior al „Monitorului Oficial” putea fi modificat printr-o rectificare posterioară. Pentru înlăturarea ambiguităților, Constantin C. Angelescu propunea ca rectificările publicate în „Monitorul Oficial” să fie subscribe de ministrul justiției și de președinții celor două corpuri legiuitoare, cărora le revenea datoria să verifice ei înșiși toate greșelile tipografice, pe care eratele ar fi trebuit să le înlăture, împiedicându-se astfel comiterea unor abuzuri. Sunt concluzii deosebit de pertinente și actuale, avându-se în vedere și abundența de rectificări a conținutului unor acte normative, care astăzi sunt avizate de Consiliul Legislativ, înainte de a fi publicate în „Monitorul Oficial”; în numeroase cazuri acest aviz este negativ, întrucât prin intermediul unor asemenea rectificări se urmărește modificarea indirectă a actelor normative, ceea ce ar însemna o denaturare a voinței organului emitent, precum și a scopului urmărit prin operațiunea de rectificare.

Unificarea legislativă constituia una din marile probleme din acele timpuri, ca urmare a faptului că, sub aspect legislativ, România avea, după primul război mondial, aspectul unui mozaic juridic, pe teritoriul țării reîntregite fiind în vigoare nu mai puțin de 13 coduri. Consiliul Legislativ interbelic și-a propus să rezolve această problemă cu prioritate, specialiștii instituției fiind angrenați în

elaborarea, pe criterii moderne, a noilor coduri de care țara avea nevoie. În efortul depus în această direcție s-a înscris și Constantin C. Angelescu, ce a publicat articolul *Unificarea legislativă față de articolul 137 din Constituție* în „Revista de drept public”, nr.5–8 din 1934.

Prezența activă a lui Constantin C. Angelescu la Consiliul Legislativ este dovedită și de publicarea altor articole, precum *Iresponsabilitatea membrilor Adunărilor Legiuitoare*, apărut în „Revista de drept public”, nr.1-4 din 1935, tot în 1935 văzând lumina tiparului și materialul *Proiectul de Constituție al lui Cuza Vodă de la 1863*.

În primul din cele două materiale menționate mai sus, Constantin C. Angelescu a examinat, pornind de la un caz concret (acțiunea intentată la Tribunalul Ilfov împotriva unui deputat de către un funcționar public, care s-a considerat calomniat de acel deputat într-un discurs rostit la Cameră), în ce măsură un membru al Adunărilor Legiuitoare este responsabil de infracțiunile săvârșite prin cuvinte rostite în exercițiul mandatului său. A cercetat în acest scop originea istorică și evoluția în decursul vremii a iresponsabilității (lipsei de răspundere) de care se prevalau deputații, soluțiile adoptate de Constituțiile moderne și experiența dobândită de diferite țări dezvoltate în această materie. Constantin C. Angelescu a ajuns la concluzia că această lipsă a responsabilității parlamentare (o instituție mereu în actualitate) nu mai constituia o armă de apărare a membrilor Parlamentului împotriva amenințărilor la care ei ar fi fost expuși din partea Executivului. *Se cuvine deci ca privilegiul iresponsabilității parlamentare să dispară*, sublinia Constantin C. Angelescu. *Pentru a împiedica însă urmările vexatorii pornite împotriva membrilor Adunărilor Legiuitoare, ar trebui să se ia unele precauțiuni, prevăzându-se, spre pildă, că deputații și senatorii nu vor putea fi dați în judecată pentru părerile exprimate în exercițiul funcțiunii lor, decât cu autorizarea Adunării din care fac parte. S-ar adopta astfel sistemul care a fost în vigoare în Polonia, sub regimul Constituției din 1921. Credem că independența deputaților și senatorilor va fi suficient asigurată prin acest sistem și că deci se va putea suprima fără nici un inconvenient iresponsabilitatea parlamentară, pentru a se pune capăt scandaloaselor abuzuri săvârșite la adăpostul ei.*³

Una din problemele cele mai dezbătute ale dreptului public român, inclusiv în 1936, era aceea de a se ști dacă, într-adevăr, Constituția română din 1923 interzicea înființarea jurisdicțiilor

³ **Constantin C. Angelescu:** *Iresponsabilitatea membrilor Adunărilor Legiuitoare*, București, Imprimeria Eduard Marvan, 1935, p.30-31.

² *Idem*, p.16-17.

administrative. Constantin C. Angelescu a luat atitudine cu privire la această problemă în studiul *Jurisdicțiile administrative față de articolul 107 din Constituție*, apărut în 1937 la București. Articolul 107 din Constituția din 1923 prevedea, în primul său aliniat, că *autorități speciale de orice fel, cu atribuțiuni de contencios administrativ, nu se pot înființa*. Ca o completare a acestei dispoziții, aliniatul 2 al articolului 107 adăuga următoarele: *contenciosul administrativ este în căderea puterii judecătorești, potrivit legii speciale*. Constantin C. Angelescu a examinat diferitele argumente invocate fie de cei care susțineau că aceste jurisdicții erau neconstituționale, fie de adepții tezei contrare. Astfel, a evidențiat că unii specialiști și în special Consiliul Legislativ, în mai multe avize, au susținut că cele două aliniate ale articolului 107 din Constituție interzic, în modul cel mai categoric, crearea de orice fel de jurisdicții administrative și, pe de altă parte, a remarcat că argumentele neconstituționalității jurisdicțiilor administrative au fost supuse unor severe critici de adepții tezei contrare, care au obținut asentimentul celor mai de seamă juriști români specializați în dreptul public. Cel mai interesant și mai complet studiu despre problema jurisdicțiilor administrative în România a fost, în opinia lui Constantin C. Angelescu, acela al profesorului C. Rarincescu de la Facultatea de Drept a Universității din București, care a ajuns la concluzia că deși articolul 107 din Constituția din 1923 acorda organelor puterii judecătorești atribuția de a fi judecător de drept comun în materie de contencios administrativ, acest text totuși nu se opunea înființării unor jurisdicții administrative, având o competență specială și strict limitată, cu condiția ca aceste jurisdicții să fie subordonate puterii judecătorești prin recursul în casare. În favoarea jurisdicțiilor administrative s-a pronunțat și Constantin C. Angelescu, care a precizat în această lucrare că *este însă de la sine înțeles că aceste instanțe nu și-ar putea împlini menirea decât dacă ele ar primi o organizare corespunzătoare însemnatei lor misiuni. În special membrii tribunalelor administrative trebuie să se bucure de inamovibilitate și recrutarea lor trebuie să se facă conform unor norme cât mai severe, așa încât la asemenea instanțe să nu fie numiți decât juriști dintre cei mai distinși, având cunoștințe aprofundate despre viața administrativă. Numai astfel deciziile jurisdicțiilor administrative ar prezenta suficiente garanții*.⁴

---

⁴ **Constantin C. Angelescu:** *Jurisdicțiile administrative față de articolul 107 din Constituție*, București, Imprimeria Marvan S. A. R., 1937, p.22.

Preocupările lui Constantin C. Angelescu din perioada în care a lucrat la Consiliul Legislativ interbelic corespund cu cele ale specialiștilor din actualul Consiliu Legislativ, care a început să funcționeze în 1996. Consiliul Legislativ continuă și va fi mereu fidel principiilor fundamentale ale unei bune tehnici legislative, urmărind prin avizele sale ameliorarea înțelegerii reglementărilor juridice, accentul punându-se pe îmbunătățirea mesajului normativ și al receptării acestuia, dar și pe formă, pentru ca aceasta să nu permită răstălmăcirea normelor juridice de unii utilizatori care ar dori să dea o interpretare falsă sau o executare rea a acestora. Cert este faptul că atât pentru specialiștii Consiliului Legislativ interbelic, cât și pentru cei ai actualului Consiliu Legislativ, continuator al celui dintâi, redactarea textelor normative nu reprezintă numai o știință, cea a legisticii formale, ci are și atributele unei adevărate arte.

Constantin C. Angelescu și-a încheiat activitatea la Consiliul Legislativ în 1936. *Spre sfârșitul anului 1936, la 1 noiembrie, Constantin C. Angelescu a fost numit prin concurs profesor agregat la catedra de drept constituțional comparat, pentru doctorat, la Facultatea de Drept a Universității din Cernăuți, unde nu a apucat însă a profesa, pentru că, prin decret regal emis în decembrie același an, a primit investitura, prin chemare, de profesor titular la catedra de drept constituțional și administrativ a Facultății de Drept a Universității din Iași. În propunerea de chemare, scrisă de decanul facultății, P. Dragomirescu, și de profesorii I. Coroi, Alfred Juvara, Traian Ionașcu și Gh. Zane, se menționa: „Lucrările sale [ale prof. Constantin C. Angelescu], precum și activitatea pe care o desfășoară pe tărâm științific, ne sunt cunoscute; ele constituie pentru noi titluri legitime spre a-l chema să ocupe catedra în chestiune pe calea excepțională prevăzută de lege” (A.S.I., Fond Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” – Rectorat, dosar 1608/1936, f. 8)*⁵. Activitatea didactică a profesorului Constantin C. Angelescu în cadrul Universității Mihăilene din Iași a început, practic, în prima parte a anului 1937. Ca urmare a izbucnirii celui de al doilea război mondial, Constantin C. Angelescu a fost mobilizat în iunie 1941 și a luptat până la căderea Odesei, în octombrie 1941. Pentru faptele sale de arme, a fost decorat cu ordinul „Coroana României” cu panglică de „Virtutea Militară”. La 1 august 1942 a devenit prodecan al Facultății de Drept a Universității din Iași, pentru ca în toamna anului 1944 să devină

---

⁵ **Dumitru Vitcu:** *Studiu pentru Simpozionul comemorativ „Centenar 2005”*: Prof. Dr. Constantin C. Angelescu 1905 – 2000, p.5.

decan al aceleiași Facultăți de Drept, funcție din care a demisionat la 29 octombrie 1945.

În 1939, a devenit director al publicației „Arhiva de drept public”. În programul tipărit în primul număr, pe ianuarie – martie, al periodicului se sublinia: *Revista de față apare din inițiativa unui grup de juriști din tânăra generație, care, prin această publicație, nu urmăresc alt scop decât acela de a contribui, în limita modestelor lor mijloace, la propășirea științei dreptului public în România.*

Constantin C. Angelescu a continuat să-și valorifice bogatele sale cunoștințe din domeniul juridic realizând o serie de lucrări, precum: *Un jurist moldovean uitat: Teodor Veisa* (numerele 27 și 28 din 1938 ale revistei „Dreptul”); *Contenciosul administrativ român sub regimul Constituțiilor din 1923 și 1938* („Arhiva de drept public”, Iași, numărul 1, 1939); *Amnistia în dreptul constituțional român* („Arhiva de drept public”, Iași, numărul 4, 1940); *Plebiscitul în dreptul constituțional român* („Arhiva de drept public”, Iași, numărul 1, 1941); *Noua organizare constituțională a Statului român* (Iași, 1942).

Un moment luminos în viața sa a avut loc în vara anului 1947, când s-a căsătorit cu Georgeta Ciocan, fiica unui învățător ieșean, ce a născut-o, în anul următor, pe Ioana, unicul lor copil. Apoi, Constantin C. Angelescu a trecut prin unul din momentele cele mai întunecate din existența sa, când activitatea didactică pe care o desfășura la Universitatea ieșeană a fost oprită în mod brutal, în octombrie 1950, ca urmare a epurării sale din învățământul juridic superior, împreună cu profesorii Octavian Ionescu și I. Popovici. Deși titrat la București și Paris, a devenit muncitor necalificat la fabrica de cărămizi și apoi, cu sprijinul fostului rector al Universității ieșene, academicianul Alex. Myller, a ajuns bibliotecar în cadrul Filialei Iași a Academiei, în 1951.

A urmat cel mai umilitor moment din viața lui Constantin C. Angelescu, când la 15 august 1952, *organele securității l-au ridicat în puterea nopții din locuința socrilor săi, spre a-l reține și „plimba”, vreme de trei ani, fără judecată, în penitenciarele din Iași, Ghencea, Cap Midia, Onești, Jilava și Văcărești. Arestul și detenția, ca în majoritate cazurilor din acei ani, erau nemotivate ori stupid argumentate. Bunăoară atunci când „infractorul” Angelescu l-a întrebat pe ofițerul anchetator asupra rațiunii detenției sale la Canal, acesta i-a răspuns candid că: „neputându-l lua pe taică-tu, te-am luat pe tine”⁶. Deci vina lui consta în faptul că era fiul unui înalt și bogat demnitar liberal, care a avut „norocul” că murise între timp. A zăcut în închisori, îndurând multe chinuri și umilințe, până*

în iulie 1955, când, în urma procesului judecat la București, instanța l-a găsit nevinovat și a dispus achitarea și eliberarea sa din detenție.

Constantin C. Angelescu, cu sprijinul câtorva prieteni influenți, între care academicienii Jules Nițulescu și Vasile Rășcanu, a fost încadrat, în 1955, ca cercetător științific la Institutul de istorie și arheologie „A. D. Xenopol” din Iași. A activat, în această funcție, în cadrul sectorului de istorie modernă a României, sector a cărei conducere a și preluat-o în 1967, deținând-o până în anul 1975, când a fost pensionat.

În această ultimă perioadă a activității sale creatoare a publicat lucrări valoroase, precum: *Despre ultima fază a luptei pentru unire în Moldova* (Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol”, Iași, 1971); *Scrieri și discursuri uitate ale lui Mihail Kogălniceanu* (Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol”, Iași, 1975); *Proiectul de Constituție din 1859 al Comisiei centrale de la Focșani* (Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol”, Iași, 1980); *Gheorghe Costa-Foru, doctor în drept de la Paris (1850)* (Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol”, Iași, 1986); *George Popovici, istoric al dreptului roman (1863–1905)* (Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol”, Iași, 1988). A realizat, în colaborare, lucrările: *Dezvoltarea economiei Moldovei între anii 1848 și 1864. Contribuții* [fiind autorul capitolului *Creditul în Moldova de la 1848 la 1864*] (București, Editura Academiei, 1963), volum distins cu Premiul „Nicolae Bălcescu” al Academiei; *Cuza Vodă în memoriam* [fiind autorul capitolului *Unificarea legislației Principatelor Unite Române sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza*] (Iași, Editura „Junimea”, 1973); *Economistul Nicolae Șuțu* [fiind autorul capitolului *Proiecte privitoare la reorganizarea constituțională a Moldovei, întocmite de Nicolae Șuțu, în 1855–1856*] (București, Editura Academiei, 1974).

Preocupările științifice variate (juridice, istorice și literare) ale lui Constantin C. Angelescu au durat mai mult de șase decenii, perioadă în care a elaborat peste 80 de studii și aproximativ o sută de cronici și recenzii, unele dintre ele veritabile studii documentare.

Constantin C. Angelescu, care pe parcursul vieții a demonstrat o neclintită verticalitate morală, a avut satisfacția de a fi martor al prăbușirii, în urma Revoluției din decembrie 1989, a regimului dictatorial din România. A încetat din viață la 15 octombrie 2000, la Iași, spre regretul specialiștilor din domeniul dreptului, dar și din celelalte domenii de activitate în care s-a distins în mod remarcabil, al tuturor prietenilor și persoanelor care l-au cunoscut.

⁶ *Idem*, p.9.

Restitutio

Constantin C. ANGELESCU

Valoarea juridică a eratelor publicate în „Monitorul Oficial”

Revista de drept public, București, Institutul de Arte Grafice E. Marvan, nr. 1-4, 1934

Tipărirea legilor și a regulamentelor în „Monitorul Oficial” e foarte des însoțită de felurite erori. Uneori semnele de punctuație sunt greșit așezate; alteori unele cuvinte sunt greșit reproduse; câteodată se omite imprimarea anumitor pasagii sau se intervertește ordinea alineatelor. Aceste erori, datorită neglijenței lucrătorilor tipografi și a corectorilor însărcinați cu supravegherea imprimării „Monitorului Oficial”, sunt foarte frecvente. Ele prezintă numeroase inconveniente. În adevăr, din cauza acestor greșeli, nu numai că textul legii sau al regulamentului poate deveni ininteligibil, dar uneori, datorită omiterii unei virgule sau tipăririi greșite a unui cuvânt, sensul unui alineat poate suferi modificări adânci. Un alineat eronat tipărit poate dobândi astfel cu totul alt înțeles decât cel dorit de autorii legii sau ai regulamentului. Pentru înlăturarea rezultatelor așa de regretabile pe care greșelile de tipar le-ar putea pricinui, autoritatea sub supravegherea căreia s-a făcut publicarea unei legi sau a unui regulament, în cazul în care legea sau regulamentul au fost greșit imprimate în „Monitorul Oficial”, inserează în această foaie o erată, prin care se rectifică erorile săvârșite. Aceste erate pot deci aduce schimbări importante textelor de legi și de regulamente anterior publicate în „Monitorul Oficial”.

Eratele interesate în foaia publicațiilor oficiale nu au însă drept scop numai înlăturarea greșelilor de tipar. Adesea, din nefericire prea adesea, deși textul legii sau al regulamentului apărut în „Monitorul Oficial” reproduce întocmai manuscrisul încredințat spre tipărire Imprimeriei Statului, se tipăresc totuși în „Monitorul Oficial” erate, prin care se modifică acel text. Din cauza acestui procedeu, planează asupra tuturor rectificărilor inserate în „Monitorul Oficial” o firească bănuială.

În asemenea împrejurări, se pune întrebarea de a se ști care este valoarea juridică a eratelor publicate în foaia publicațiilor oficiale. Cu alte cuvinte, aceste erate pot ele modifica textul unei

legi sau al unui regulament anterior apărut în „Monitorul Oficial”? Sau, dimpotrivă, sunt oare aceste erate lipsite de orice valoare? Iată chestiunile pe care ne propunem să le analizăm în studiul de față.

În literatura juridică română, problema aceasta nu a făcut încă, după câte știm, obiectul unei cercetări amănunțite. În Franța însă, ea a fost examinată în mai multe rânduri de instanțele judecătorești. Sentințele rostite cu acel prilej au dat loc la interesante discuții doctrinare. De aceea, înainte de a ne ocupa de valoarea juridică a rectificărilor publicate în „Monitorul Oficial” în dreptul român, socotim necesar să arătăm care au fost, în Franța, soluțiile propuse de doctrină și cele adoptate de jurisprudență.

1. În Franța, tipărirea legilor și a regulamentelor în foaia consacrată publicațiilor oficiale („Journal officiel”) are loc în condițiuni tot atât de defectuoase ca și la noi. Profesorul Léon Duguit afirmă că aproape orice lege mai lungă publicată în „Journal officiel” este urmată de una sau mai multe erate¹. Factorii răspunzători s-au alarmat cândva de această intolerabilă situație. La 1 octombrie 1926, dl Poincaré, pe atunci președinte de Consiliu, printr-o circulară, a cerut miniștrilor să ia măsurile necesare pentru curmarea răului². Această circulară nu pare însă să fi avut vreun efect, căci erate din ce în ce mai numeroase s-au inserat în „Journal officiel”. În adevăr, reiese dintr-o statistică recentă că, în cursul lunii decembrie 1933, douăzeci și trei de numere ale foii franceze consacrate publicațiilor oficiale cuprindeau fiecare una sau mai multe erate. Ziarul „Le Temps”, din care culegem această informație, arată că numărul din „Journal officiel” apărut la 7 ianuarie 1934 conținea nu mai puțin de șapte erate³. De aceea, în Franța, ca și la noi, chestiunea de a se

¹ Duguit Léon: *Traité de droit constitutionnel*, ediția a II-a, t.4, p.640.

² „Le Temps” de la 16 ianuarie 1934.

³ *Ibid.*

ști ce însemnătate trebuie acordată unor asemenea erate prezintă un interes deosebit.

Cel dintâi jurist francez care a semnalat importanța acestei probleme și care a încercat să o rezolve a fost profesorul Jèze. Într-un studiu apărut în 1918 în „Revue du droit public” (p.378-400), profesorul Jèze, ocupându-se de promulgarea legilor, pune în evidență numeroase anomalii ale eratelor inserate în „Journal officiel”. Promulgând o lege, scria Domnia-Sa, președintele Republicii Franceze declară în mod solemn că textul legii este cel indicat de decretul de promulgare și publicat în „Journal officiel”. Posterior apare o rectificare în „Journal officiel”, prin care pretinzându-se că textul acelei legi a fost greșit reproduș, el se modifică. Această rectificare nu este însă iscălită și nu indică natura erorii ce-și propune a îndrepta. Față în față stau deci afirmațiile președintelui Republicii, exprimate sub forma unui decret de promulgare și afirmațiile unei persoane necunoscute, exprimate sub forma anonimă a unei erate. Care este valoarea acestei erate? După ce formulase o întrebare așa de precisă, profesorul Jèze evita însă să dea un răspuns precis, mărginindu-se doar să semnaleze unele abuzuri săvârșite în Franța de puterea executivă, care, prin procedeul eratei, schimbasesc câteodată textul legii votat de Adunările legiuitoare⁴. Așadar, în loc de a modifica o lege existentă printr-un nou act al puterii legiuitoare, puterea executivă crezuse că se putea ajunge la același rezultat printr-o simplă erată inserată în „Journal officiel”. Procedeul acesta constituia o violare netăgăduită nu numai a Constituției, dar și a celor mai elementare principii de drept, și lăsa să se întrevadă cât de primejdios este sistemul eratelor.

Curând după publicarea studiului profesorului Jèze, instanțele judecătorești franceze au avut să se pronunțe asupra acestei chestiuni. Procesul care s-a înfățișat atunci spre judecare era destul de complicat. Întemeindu-se pe legea de la 1 august 1905, un regulament de la 15 aprilie 1912 pedepsea anumite fraude, care ar fi putut avea loc cu ocaziunea fabricării și vânzării cârnaților. Un cârnațar din comuna Saint-Mihiel, învinovățit de a fi săvârșit asemenea fraude în ianuarie 1921, fusese dat în judecată. Înaintea tribunalului, inculpatul a susținut însă că nu a comis nici o infracțiune și că greșit a fost pus sub urmărire, căci articolul 8 al regulamentului de la 15 aprilie 1912, pe care se bazuia acuzarea, fusese eronat tipărit în „Journal officiel” de la 29 iunie 1912. Or, această eroare fusese rectificată printr-o erată publicată în „Journal officiel” de la 5 iunie 1921. Din dispozițiile art.8 al regulamentului de la 15 aprilie 1912, rectificat prin această erată, nu reieșea că fapta inculpatului ar fi

constituit o infracțiune⁵. Tribunalul din Saint-Mihiel, adoptând acest punct de vedere, a pronunțat achitarea cârnațarului. Din considerentele sentinței⁶, se vede cum tribunalul a examinat amănunțit problema valorii eratelor inserate în foaia publicațiilor oficiale. Într-o adresă de la 25 noiembrie 1921, ministrul agriculturii comunicase tribunalului că rectificarea publicată în „Journal officiel” de la 5 iunie 1921 nu avusese alt scop decât să îndrepte o simplă greșeală de tipar. Reținând această explicație, sentința socotește că ea pare plauzibilă. De aceea, tribunalul a considerat că textul care trebuia pus în aplicare era cel rectificat prin erata apărută în „Monitorul Oficial” francez de la 5 iunie 1921. Așadar, tribunalul din Saint-Mihiel a ajuns la concluzia că printr-o simplă erată se pot îndrepta erorile de tipar, strecurate în „Monitorul Oficial”, cu prilejul tipăririi unui regulament.

Împotriva acestei sentințe, Parchetul a făcut apel. Apelul a fost însă respins, la 9 februarie 1922, de Curtea din Nancy, care, confirmând hotărârea dată de tribunalul din Saint-Mihiel, și-a însușit în întregime considerentele invocate de tribunal în acea hotărâre⁷.

Procurorul general al Curții de Apel din Nancy a făcut atunci recurs. Asupra acestui recurs, Secțiunea criminală a Curții de Casație franceze s-a pronunțat printr-o decizie de la 30 decembrie 1922⁸, în care suprema instanță declară că “o erată tardivă inserată în „Journal officiel”, referitoare la textul unei legi sau al unui regulament, nu poate avea prin ea însăși caracterul obligator”. Cu alte cuvinte, judecătorul este liber să nu țină socoteală de o erată tardivă. Curtea de Casație a respins de altminteri recursul, socotind că fapta incriminată a cârnațarului din Saint-Mihiel nu cădea sub sancțiunea vreunei legi penale.

Motivele pe care se întemeiază această decizie reies într-o oarecare măsură din raportul consilierului raportor al Curții de Casație, dl Peyssonnié⁹. Domnia-Sa era de părere că eratele inserate în foaia publicațiilor oficiale nu au nici o

⁵ Este interesant de semnalat că prin erata amintită nu se modificase decât un singur cuvânt. În articolul 8 al regulamentului de la 15 aprilie 1912, tipărit în „Journal officiel” de la 29 iunie 1912, se afla cuvântul “*additionnés*”, ortografiat așadar la masculinul plural. În rectificarea publicată în „Journal officiel” de la 5 iunie 1921, se declara că acest cuvânt trebuia citit “*additionnées*” ortografiat așadar la femininul plural. Deosebirea consta deci într-o singură literă, care modifica însă profund sensul textului.

⁶ Sentința Tribunalului este reprodușă în „Gazette du Palais”, 1923, I, p. 125.

⁷ „Gazette du Palais”, 1923, I, p. 125.

⁸ Reprodușă în „Gazette du Palais”, 1923, I, p. 130.

⁹ *Ibid.*, p.125-130.

⁴ „Revue du droit public”, 1918, p.394-399.

valoare. În adevăr, observa dl Peyssonnié, o lege nu poate fi modificată decât printr-o altă lege; un regulament nu poate fi modificat decât printr-un alt regulament. Atâta timp cât, conform acestui principiu, textul unei legi sau al unui regulament publicat în „Monitorul Oficial” nu a fost abrogat sau modificat de autoritatea competentă, acel text rămâne în vigoare. Cuprinsul unei legi sau al unui regulament nu ar putea deci suferi nici o schimbare prin publicarea unei erate în „Monitorul Oficial”. Tribunalul din Saint-Mihiel și Curtea de Apel din Nancy, care adoptaseră părerea contrară, săvârșiseră, după aprecierile d-lui Peyssonnié, o profundă eroare. Acest punct de vedere a fost aprobat cu oarecare rezerve de Secțiunea criminală a Curții de Casație franceze, prin decizia pronunțată la 30 decembrie 1922. Căci, dacă Curtea de Casație declară că o erată “nu are prin ea însăși caracterul obligator”, ea recunoaște însă implicit judecătorilor facultatea de a ține socoteală de o asemenea rectificare, dacă ei ar considera că numai astfel ar putea interpreta în mod corect intenția legiuitorului.

Așadar, deși Secția criminală a Curții de Casație adera în mare măsură la punctul de vedere exprimat de consilierul raportor Peyssonnié, ea nu-și însușea totuși declarația categorică a acestuia, potrivit căreia eratele inserate în „Journal officiel” ar fi lipsite de orice valoare. Dimpotrivă, suprema instanță recunoștea, sub o formă însă destul de timidă, că, în anumite împrejurări, asemenea erate ar putea avea oarecare valoare.

Doi ani mai târziu, această chestiune avea să preocupe și Curtea de Apel din Rennes¹⁰. Un comerciant din comuna Lorient fusese declarat în stare de faliment. Totalul sumelor realizate din activul falimentului nu ajungea însă pentru îndestularea creditorilor privilegiați. Printre aceștia se afla și Fiscul, titular a două creanțe: prima creanță, în valoare de 9.450 franci, reprezenta impozitele ordinare datorate de falit pentru anii 1921, 1922 și 1923; cea de a doua creanță, în valoare de 68.482 franci, reprezenta impozitul extraordinar asupra beneficiilor de război datorat pentru anii 1918, 1919 și 1920. Trebuia deci stabilită ordinea după care creditorii privilegiați aveau să fie despăgubiți. Se iviseră mai ales discuțiuni cu privire la pretențiile invocate de proprietarul unui teren, care fusese închiriat falitului și pe care acesta depozitase diverse mărfuri. Proprietarul acestui teren susținea, cu prilejul repartiției sumelor rezultate din vânzarea acelor mărfuri, că creanța sa, care reprezenta chiria neachitată, trebuia să treacă înaintea creanței Fiscului. Curtea de Apel din Rennes a socotit că

pretențiile proprietarului terenului erau cu desăvârșire lipsite de temei în ceea ce privește privilegiul Fiscului relativ la impozitele ordinare. În adevăr, legea franceză de la 12 noiembrie 1808 dispune că, într-un asemenea caz, Fiscul va avea precădere asupra tuturor celorlalți creditori privilegiați, o singură excepție fiind prevăzută în favoarea cheltuielilor de judecată. Mult mai gîngășă părea însă soluția de dat în ceea ce privește privilegiul statului relativ la impozitul extraordinar asupra beneficiilor de război.

De acest privilegiu se ocupă legea franceză de la 10 august 1922, publicată în „Journal officiel” de la 11 august 1922. Ea hotărăște că creanțele statului rezultate din impozitul extraordinar asupra beneficiilor de război vor trece înaintea tuturor creanțelor privilegiate, în afară de cele indicate de “articolele 2101 până la 2103 din Codul civil și de art.191 din Codul comercial”¹¹. Proprietarul terenului invoca faptul că privilegiul creanței sale se întemeia pe articolul 2102 al Codului civil și, în consecință, cerea să fie despăgubit cu precădere față de creanța Fiscului, care deriva din impozitul extraordinar asupra beneficiilor de război. El ar fi obținut desigur satisfacție, dacă o erată inserată în „Monitorul Oficial” francez de la 13 septembrie 1922 nu ar fi modificat textul legii de la 10 august 1922, în sensul că numai privilegiile enumerate de articolele 2101 și 2103 din Codul civil și de articolul 191 din Codul comercial primează privilegiul statului referitor la impozitul asupra beneficiilor de război¹². Proprietarul terenului susținea că această erată era lipsită de orice valoare. Curtea de Apel din Rennes, prin decizia pronunțată la 4 Decembrie 1924, nu a împărțit însă această părere. Ea a socotit că erata amintită rectificase doar o greșală de tipar. Cu privire la existența acestei greșeli de tipar în textul legii de la 10 august 1922, publicat în „Journal officiel” de la 11 august 1922, sentința Curții din Rennes declară că nu poate exista nici un fel de îndoială și că erorile de tipar pot fi îndreptate în mod valabil printr-o simplă erată. În sfârșit, Curtea adaugă că nu este necesar ca publicarea acestor erate să fie supusă unor formalități speciale. Ajunge doar ca ele să fie inserate în foaia consacrată publicațiilor oficiale.

Cu prilejul deciziei Secției criminale a Casației franceze de la 30 decembrie 1922, ca și cu prilejul deciziei Curții de Apel din Rennes de la 4 decembrie 1924, s-au produs interesante discuții. Profesorul Léon Duguit a aprobat, în principiu,

¹¹ Iată și textul francez: ... “à l’exception des privilèges prévus par les art.2101 à 2103 du Code civil et 191 Code commercial”.

¹² Această erată nu se referea decât la un singur cuvânt: prepozițiunea *à* fusese înlocuită prin conjuncția *et*.

¹⁰ Sirey, 1924, II, p.81.

punctul de vedere adoptat de suprema instanță în hotărârea ei de la 30 decembrie 1922. El a criticat totuși un cuvânt, un singur cuvânt, al acestei decizii. Curtea de Casație declara că “o erată tardivă inserată în „Journal officiel”, referitoarea la textul unei legi sau al unui regulament, nu poate avea prin ea însăși caracterul obligator”. Cuvântul “tardiv” i s-a părut învățatului profesor absolut nepotrivit. Căci, după câte scria el, ne aflăm în fața următoarelor alternative: a) sau o erată trebuie considerată ca putând modifica textul unei legi ori al unui regulament, publicat în Monitorul Oficial; în acest caz, nu prezintă nici o însemnătate faptul că erata este sau nu tardivă; ea păstrează oricând aceeași valoare; b) sau o erată este lipsită de orice valoare și atunci puțin importă dacă ea este ori nu este tardivă¹³. Observația profesorului Duguit ni se pare și nouă pe deplin îndreptățită.

Aprobând, în principiu, decizia amintită a Casației franceze, Léon Duguit socotea că rectificările publicate în „Monitorul Oficial” nu au putere îndatoritoare decât în cazul în care ele îndreaptă erori materiale evidente. Așadar, el credea că o erată ar fi valabilă numai atunci când ea ar rectifica o greșeală de tipar evidentă, adică o greșeală de tipar lesne de observat de oricare cititor al textului inserat în foaia publicațiilor oficiale. Dacă însă erata ar modifica sensul acestui text, suprimând, adăugând sau înlocuind unele cuvinte, ea ar fi, după părerea lui Duguit, lipsită de orice valoare, chiar și în ipoteza în care, în acest ultim caz, ea nu ar avea alt obiect decât rectificarea unei erori de tipar¹⁴.

Depărtându-se de la metoda sa obișnuită, Léon Duguit a adoptat de această dată o soluție a cărei rigiditate surprinde, o soluție care, în practică, ar duce la consecințe excesive. Se cuvine totdeodată să relevăm faptul că Duguit nu a remarcat ceea ce credem că este esențial în decizia Casației franceze de la 30 decembrie 1922, anume că suprema instanță a recunoscut judecătorilor de fond o largă putere de apreciere cu privire la valabilitatea eratelor.

¹³ Duguit L., *op.cit.*, p. 643.

¹⁴ Iată propriile cuvinte ale lui Duguit: „Si l'erratum publié à l'Officiel ne fait que rectifier une erreur matérielle évidente, s'il n'ajoute ou ne retranche rien à la loi, il n'y a rien à dire. Le texte promulgué était bien le texte voté. Dans l'impression de ce texte il y a eu des erreurs matérielles; on les signale au public et aux tribunaux: personne ne peut se plaindre. Il n'y avait pas de doute sur le sens et la portée de la loi ... Si, au contraire, l'erratum change sur un ou plusieurs points le sens et la portée de la loi, s'il a pour objet de retrancher ou d'ajouter quelque chose au texte promulgué, alors, à mon avis, il est sans aucune valeur. Le texte de la loi reste ce qu'il a été promulgué et voté” (*op.cit.*, p. 641).

De altminteri, nici unul dintre juriștii francezi care s-au ocupat de decizia citată nu a desprins acest înțeles al ei și deci nu a pătruns sensul ei real. Hotărârea Casației a fost aspru criticată, atribuindu-i-se un înțeles, pe care, după părerea noastră, ea nu-l are. Astfel, dl. André Trasbot, profesor la Facultatea de Drept din Rennes, afirmă că din decizia supremei instanțe ar reieși că orice erată publicată în „Monitorul Oficial” este lipsită de putere îndatoritoare și, prin urmare, că toate eratele, fără nici o deosebire, nu au nici un fel de valoare. Or, Domnia-Sa crede că o osândă atât de severă rostită împotriva tuturor rectificărilor inserate în foaia publicațiilor oficiale nu este întemeiată și că este indispensabil să se facă anumite distincții¹⁵. De asemenea, profesorul Pierre Voirin, de la Facultatea juridică din Nancy, socotește că, în decizia amintită, Casația franceză ar fi declarat că în general nu sunt valabile rectificările aduse textului unei legi sau al unui regulament prin erate publicate în „Monitorul Oficial”. Domnia-Sa constată că s-ar ajunge la consecințe “exagerate”, dacă s-ar urma această soluție¹⁶.

Criticile aduse de domnii Trasbot și Voirin Casației franceze nu ni se par justificate. În adevăr, precum am arătat mai sus, suprema instanță n-a afirmat că absolut toate eratele, fără distincție, nu au nici un fel de valoare juridică, ci, dimpotrivă, ea a recunoscut, utilizând însă expresiuni destul de timide, că, în anumite împrejurări, asemenea rectificări pot fi obligatorii. Interpretarea greșită dată acestei decizii se datorește desigur timidității termenilor întrebuițați.

Dacă hotărârea Casației franceze de la 30 decembrie 1922 a fost destul de aspru criticată, decizia Curții de Apel din Rennes de la 4 decembrie 1924 s-a bucurat însă de aprecieri binevoitoare.

Profesorul Chauveau, aprobând această din urmă decizie, scria că ea este în totul conformă principiilor generale ale dreptului¹⁷. Dl. Trasbot insista mai ales asupra deosebirii pe care hotărârea Curții de Apel din Rennes o făcea între erorile de publicație și cele de promulgare. Erorile de publicație sunt simple greșeli de tipar. Ele pot fi îndreptate printr-o rectificare apărută în „Monitorul Oficial”, după cum apreciasse și Curtea de Apel din Rennes în procesul care se desfășurase înaintea ei spre judecare. Erorile de promulgare presupun însă că textul legii cuprins în decretul de promulgare

¹⁵ Trasbot A., *De la force obligatoire des errata aux lois et décrets insérés au „Journal officiel”*; „Revue critique de législation et de jurisprudence”, 1926, p.612-613.

¹⁶ Voirin Pierre, *Notă la decizia Casației franceze de la 8 martie 1930*, Dalloz périodique, 1930, 1, p.102.

¹⁷ Sirey, 1924, II, p.83.

diferă de textul votat de Adunările legiuitoare. Asemenea erori nu pot fi rectificate printr-o simplă erată, declarase Curtea de Apel din Rennes, fără a indica procedura prin care greșile de promulgare ar putea fi înlăturate. Această procedură nu poate consta decât într-un nou decret de promulgare, scria cu dreptate profesorul Trasbot¹⁸. Distanța este într-adevăr perfect justificată. Greșeala de tipar este datorită lucrătorilor tipografi și corectorilor Imprimeriei Statului. Cei însărcinați cu direcția „Monitorului Oficial” sunt răspunzători de actele și de greșelile subalternilor lor. Ei au deci obligația să ia toate măsurile necesare pentru ca textul apărut în „Monitorul Oficial” să fie identic cu cel încredințat lor spre tipărire. De îndată ce s-a constatat că o eroare tipografică a avut loc, Direcția „Monitorului Oficial” are datoria să înlătorească această eroare, printr-o rectificare inserată în foaia publicațiilor oficiale, în partea consacrată publicării legilor și regulamentelor. Eroarea de promulgare este însă o greșală strecurată în decretul de promulgare. Responsabilitatea acestei greșeli incumbă autorilor decretului de promulgare. Ei și numai ei au dreptul și obligația de a o îndrepta. În acest scop, ei trebuie să înlătorească actul viciat de o asemenea eroare, înlocuindu-l printr-un act nou, în care să fie rectificat textul ce a fost întâi greșit reproduș. De aceea, un nou decret de promulgare trebuie să intervină, spre a înlocui decretul precedent.

Numai cu privire la o lege poate fi vorba de erori de promulgare, nu însă și în cazul unui regulament sau al unui decret, de vreme ce regulamentele și decretul nu pot face obiectul unei promulgări¹⁹. Se întâmplă însă câteodată ca textul unui regulament sau al unui decret să cuprindă, din eroare, dispozițiuni care nu corespund intențiunii autorității de la care aceste acte emană. Este incontestabil că asemenea dispozițiuni, pe care profesorul Trasbot le denușește erori de redacțiune²⁰, nu pot fi în mod valabil înlăturate printr-o erată. Căci un decret, spre pildă, nu poate fi modificat decât printr-un alt decret, iar nu printr-o rectificare anonimă inserată în foaia publicațiilor oficiale. Numai organul de la care un act emană are dreptul să-l rectifice, respectând și cu prilejul rectificării formele prevăzute pentru validitatea actului.

Distanța făcută de Curtea de Apel din Rennes, în decizia ei de la 4 decembrie 1924, între erorile de publicație și cele de promulgare, a fost adoptată de aproape toți autorii, care s-au ocupat în

ultimul timp de valoarea juridică a eratelor²¹. Această distanță pune însă în discuție următoarele chestiuni foarte delicate: împrișinatul, care în cursul unui proces invocă o erată publicată în „Monitorul Oficial”, cum va putea el dovedi că această erată rectifică o greșală de publicație? Sau, dimpotrivă, dacă un împrișinat contestă unei erate orice putere îndatoritoare, are el posibilitatea să probeze că această rectificare este fără valoare, de vreme ce ea se referă la o eroare de promulgare? Dificultatea de a face o asemenea dovadă este foarte mare, mai ales în Franța, unde rectificările inserate în „Journal officiel” nu indică natura erorii ce trebuie îndreptată. Un împrișinat cu greu va putea confrunta textul apărut în foaia publicațiilor oficiale cu cel adoptat de ambele Adunări legiuitoare și cu originalul decretului de promulgare. O asemenea confruntare nu ar putea avea loc decât cu binevoitoarea autorizare a ministrului, în atribuțiile căruia intră păstrarea originalului decretului de promulgare. Acesta, în cele mai multe cazuri, nu va acorda o asemenea autorizare, fiind direct interesat în cauză. În adevăr, ministrul are interes să împiedice constatarea faptului că o erată inserată în „Monitorul Oficial” a avut drept scop rectificarea unei greșeli de promulgare, de vreme ce o asemenea rectificare este absolut incorectă. Puterea executivă, fără îndoială, se va sili să ascundă incorectitudinea săvârșită și a cărei responsabilitate îi incumbă.

Situația unui împrișinat față de eratele inserate în „Monitorul Oficial” este deci dintre cele mai critice, căci îi lipsește posibilitatea de a dovedi abuzurile făptuite de puterea executivă, abuzuri care pot aduce o gravă atingere drepturilor sale. Pentru a pune capăt acestei situații, s-au propus două soluții. Profesorul Trasbot a fost de părere că, în ceea ce privește eratele publicate în „Monitorul Oficial”, trebuie să se prezume că ele au drept scop rectificarea unor simple greșeli de tipar, întrucât, conform decretului francez de la 5 noiembrie 1870, redactorii „Monitorului Oficial” trebuiesc crezuți pe cuvânt²². O asemenea prezumție nu ușurează întru nimic poziția unui împrișinat, care, contestând valabilitatea unei erate, ar fi obligat să dovedească că ea se referă la o eroare de promulgare. De aceea, profesorul Voirin a propus ca, în ipoteza examinată, să se prezume eroarea de promulgare. El a invocat, pe de o parte, considerațiunea că numai astfel drepturile individului sunt pe deplin garantate. Pe de altă parte, el a susținut că tipograful lucrând sub

¹⁸ *Op. cit.*, p. 615.

¹⁹ **Barthélemy și Duez**, *Traité de droit constitutionnel*, ediția II, Paris, 1933, p. 776.

²⁰ **Trasbot**, *op. cit.*, p. 615.

²¹ Vezi, spre pildă, **Voirin**, *Dalloz périodique*, 1930, I, p. 102 și **G. Revel**, *La publication des lois, des décrets et des autres actes de l'autorité publique*, Paris, 1933, p. 177, și p. 179.

²² **Trasbot**, *op. cit.*, pag. 616.

supravegherea autorului, acesta, care este dator să revadă corecturile tipografice, odată ce a autorizat tipărirea lucrării sale prin subscrierea formulei "bun de imprimat", asumă el însuși răspunderea tuturor greșelilor ce s-ar constata în textul tipărit. Aceste greșeli nu mai sunt deci imputabile tipografului, ci autorului. De aceea, erorile ce s-ar ivi în textul unei legi publicate în „Monitorul Oficial” trebuie considerate, până la proba contrară, ca erori de promulgare²³. Această soluție este împărtășită, într-o scriere recentă, și de dl G. Revel, care consacră materiei o serie de observațiuni ingenioase²⁴. În ceea ce privește, pentru motivele indicate de dl Voirin, credem că soluția propusă de Domnia-Sa trebuie adoptată fără nici o rezervă.

De curând, Curtea de Casație franceză, Secția civilă, examinând valoarea juridică a unei rectificări apărute în foaia publicațiilor oficiale, a pronunțat o decizie de mare însemnătate, în care suprema instanță a urmat, în mare măsură, calea indicată de doctrina franceză²⁵.

Între Direcția generală a vănilor și o societate comercială se ivise un conflict, în următoarele împrejurări: Decretul președintelui Republicii franceze de la 29 iunie 1921 sporise taxele vamale referitoare la orez, aplicându-le un coeficient de majorațiune. Posterior a intervenit asupra acestei materii decretul de la 20 septembrie 1924, care a supus orezul la o taxă vamală mult mai joasă, întrucât nu a mai reprodus coeficientul de majorație. Cu alte cuvinte, importatorii aveau să plătească numai taxa vamală de bază pentru orez, această taxă ne mai fiind majorată cu coeficientul prevăzut în decretul de la 29 iunie 1921. Se revenea, așadar, la regimul care fusese în vigoare înainte de decretul din 29 iunie 1921. O lună mai târziu, la 22 octombrie 1924, apărea însă în „Journal officiel” o erată, în virtutea căreia, rectificându-se decretul de la 20 septembrie 1924, se aplica iarăși taxei vamale asupra orezului coeficientul de majorație prevăzut în decretul de la 29 iunie 1921.

²³ Voirin, *op.cit.*, p. 104 : ... „Présumer, comme nous le proposons, l'erreur de promulgation, c'est maintenir aux citoyens, dans leur intégrité les garanties qui leur sont dues (puisque'ils purront, jusqu'à preuve contraire, demander aux juges de tenir les errata pour lettre morte), sans cependant attenter au respect du texte authentique, car si les citoyens n'ont aucun moyen d'obtenir communication des minutes des décrets de promulgation, il nous semble que le gouvernement a la faculté d'en effectuer la production quand et comme il veut”.

²⁴ G.Revel, *op. cit.*, p.179.

²⁵ Decizia de la 18 decembrie 1933, Dalloz hebdomadaire, 1934, p.65-66.

În cursul lunii decembrie 1924, orezul importat de o societate comercială a fost supus de Administrația vănilor la plata taxei vamale sporite cu coeficientul de majorație, conform eratei publicate în „Journal officiel” de la 22 octombrie 1924. După ce a achitat aceste taxe, societatea comercială s-a adresat justiției, cerând restituirea sumelor reprezentând coeficientul de majorație, care, după câte susținea societatea, era ilegal, de vreme ce fusese restabilit printr-o simplă erată.

După ce judecătorul de ocol al Sectorului I din Paris s-a declarat incompetent pentru a se pronunța asupra valorii juridice a acestei erate, procesul a ajuns în apel înaintea Tribunalului Senei. Tribunalul, prin sentința rostită la 14 mai 1927, reformând cartea de judecată a judecătorului de ocol, a adoptat în totul punctul de vedere al societății comerciale și a obligat Administrația vănilor să restituie sumele reclamate. Tribunalul Senei a socotit deci că rectificarea publicată în „Monitorul Oficial” era lipsită de orice valoare.

Recursul Administrației vănilor împotriva acestei sentințe a fost respins de Secția civilă a Curții de Casație franceze, prin decizia de la 18 decembrie 1933. Înalta Curte a considerat că eratele publicate în „Monitorul Oficial” nu pot rectifica în mod valabil decât greșeli de tipar și că judecătorii de fond au a aprecia, ținând seama de împrejurările în care rectificarea din „Monitorul Oficial” s-a produs, dacă asemenea greșeli de tipar au existat. În speța examinată, neputându-se stabili certitudinea existenței unei greșeli de tipar, Casația a socotit că Tribunalul Senei a avut dreptate să declare că erata apărută în „Journal officiel” de la 22 octombrie 1924 nu avea nici o valoare.

Casația franceză, prin această decizie, a consacrat deci, cu înalta ei autoritate, distincția dintre erorile de publicație și cele de promulgare sau de redacție. Totodată, ea a recunoscut că numai erorile de publicație pot fi în mod valabil îndreptate printr-o erată inserată în „Monitorul Oficial”. Cu acest prilej, suprema instanță a evitat să se pronunțe asupra chestiunii de a se ști dacă trebuie prezumat că asemenea rectificări se referă la greșeli de promulgare sau de redacție. Ea a recunoscut însă, fără nici o ezitare, judecătorilor de fond o largă putere de apreciere, ceea ce de altminteri reieșea implicit și din decizia anterioară a Secției criminale de la 30 decembrie 1922.

Este inutil să mai insistăm asupra însemnătății soluțiilor adoptate de Secția civilă a Casației franceze, prin hotărârea rostită la 18 decembrie 1933. Această hotărâre va influența desigur foarte puternic evoluția viitoare a jurisprudenței. Nu credem însă că ea va reuși să pună frâu abuzurilor săvârșite de puterea executivă prin eratele publicate în „Monitorul Oficial”.

2. După ce am expus discuțiile ivite în Franța cu privire la valoarea juridică a eratelor inserate în foaia publicațiilor oficiale, ne rămâne să cercetăm această problemă în dreptul român.

La noi, ca și în Franța, sunt numeroase rectificările apărute în „Monitorul Oficial”. Răsfoind colecția acestei foi, am constatat că, în 1933, treisprezece legi și trei regulamente, după ce au fost tipărite în „Monitorul Oficial”, au fost rectificate prin simple erate. Din examinarea acestor rectificări se desprind câteva constatări, pe care nu le credem lipsite de interes.

În România, promulgarea și publicarea legilor au fost date în sarcina Ministerului Justiției²⁶. Rectificările aduse textului publicat în „Monitorul Oficial” emană și ele de la această autoritate și sunt inserate în rubrica rezervată Ministerului Justiției²⁷. Procedura de la noi se deosebește deci de cea urmată în Franța, unde eratele au un caracter anonim, căci, în foaia franceză a publicațiilor oficiale nu se arată autoritatea de la care ele emană.

O altă deosebire între sistemul practicat în România și cel practicat în Franța constă în aceea că la noi se indică natura erorii, pe care erata are drept scop să o înlăture. Astfel, găsim în rectificările publicate în „Monitorul Oficial” român mențiunea că ele au drept obiect să îndrepte fie greșeli de tipar²⁸, fie greșeli de manuscris²⁹. Mențiunea aceasta este de mare însemnătate. Ea pune în evidență cât de abuziv este câteodată sistemul eratelor.

În adevăr, dacă, pentru motivele expuse în prima parte a acestui studiu, nu se poate aduce nici o obiecție rectificării greșelilor de tipar prin erate inserate în „Monitorul Oficial”, în ceea ce privește greșelile de manuscris situația este cu totul diferită. Căci ce sunt erorile de manuscris? Ele sunt erori de

promulgare care constau în faptul că textul legii cuprins în manuscrisul decretului de promulgare nu reproduce întocmai textul votat de ambele Adunări legiuitoare, care singur poate fi sancționat de Rege. Am văzut însă că o eroare de promulgare nu poate fi în mod valabil rectificată printr-o erată, ci numai printr-un nou decret de promulgare. De aceea, eratele inserate în „Monitorul Oficial” român pentru a rectifica erori de manuscris sunt lipsite de orice valoare. Ele nu pot avea putere îndatoritoare.

Această soluție trebuie adoptată și în cazul în care textul unui regulament publicat în „Monitorul Oficial” ar conține erori de manuscris³⁰. În adevăr, într-un asemenea caz, eroarea de manuscris constă în aceea că manuscrisul regulamentului, încredințat spre tipărire Direcției „Monitorului Oficial”, nu reproduce în mod fidel textul redactat de autorii regulamentului. Or, știm că, în conformitate cu articolul 88 din Constituție, regulamentul, în drept, este opera Regelui. În consecință, dacă manuscrisul regulamentului, aprobat de Rege printr-un decret regal, conține erori, aceste erori nu pot fi îndreptate decât cu aprobarea Regelui, printr-un nou decret regal, iar nu printr-o simplă erată, care, în cazul cel mai bun, nu este decât opera unui ministru.

3. În rezumat, o erată inserată în foaia publicațiilor oficiale nu are putere îndatoritoare decât numai în ipoteza în care ea este menită să rectifice erori de tipar. Numai în acest caz textul unei legi sau al unui regulament apărut într-un număr anterior al „Monitorului Oficial” poate fi modificat printr-o rectificare posterioară.

Ar fi de dorit să se ia măsuri pentru a preîntâmpina bănuielile ce s-ar putea ivi asupra existenței unor asemenea erori de tipar, precum și pentru a înlătura suspiciunea, care planează astăzi, din cauza abuzurilor săvârșite, asupra tuturor eratelor. În acest scop, ar fi desigur o precauțiune utilă aceea ca rectificările publicate în „Monitorul Oficial” să fie subscrise de ministrul justiției și de președinții ambelor corpuri legiuitoare, care ar fi datori să verifice ei înșiși toate greșelile tipografice, pe care eratele ar avea drept obiect să le îndrepte. Astfel, abuzurile vor fi desigur împiedicate.

²⁶ *Legea de la 29 iulie 1929 pentru organizarea ministerelor* (art.67); *Legea de la 13 aprilie 1933 privitoare la organizarea Ministerului Justiției* (art.3, al.5).

²⁷ Semnalăm, în cursul anului 1933, o abatere de la această regulă. *Legea din 4 februarie 1933, pentru autorizarea stării de asediu*, a fost rectificată printr-o erată emanând de la Președinția Consiliului de Miniștri („Monitorul Oficial” nr.30 din 5 februarie 1933, p.714). Procedând astfel, au fost violate textele legislative care au atribuit Ministerului Justiției promulgarea și publicarea legilor.

²⁸ „Monitorul Oficial” nr.30 din 5 februarie 1933, p.714; „Monitorul Oficial” nr.41 din 18 februarie 1944, p.1934; „Monitorul Oficial” nr.73 din 28 martie 1933 p.2011; „Monitorul Oficial” nr.104 din 8 mai 1933, p.3279.

²⁹ „Monitorul Oficial” nr.109 din 15 mai 1933, p.3389; „Monitorul Oficial” nr.111 din 17 mai 1933, p.3437; „Monitorul Oficial” nr.139 din 21 iunie 1933, p.4140.

³⁰ Vezi, spre pildă: „Monitorul Oficial” nr.257 din 7 noiembrie 1933, p.6940; „Monitorul Oficial” nr.269 din 20 noiembrie 1933, p.7220; „Monitorul Oficial” nr.26 din 1 februarie 1934, p.608.

A n i v e r s a r e

Academician VASILE STĂNESCU, fost șef de secție la Consiliul Legislativ, la 80 de ani

La 4 februarie, **Vasile Stănescu**, membru de onoare al Academiei Române din 29 ianuarie 1999, fost consilier permanent și șeful Secției a III-a a celui de al doilea Consiliu Legislativ, chiar din momentul intrării sale în funcțiune în 1972 și până în 1984, a împlinit frumoasa vârstă de 80 de ani. Vasile Stănescu a văzut lumina zilei în 1925 la București și a obținut, în 1948, licența Academiei de Studii Economice din capitală. A studiat concomitent și dreptul, cu precădere dreptul comercial, pentru ca, ulterior, să obțină titlul științific de doctor în economie. Activitatea sa științifică a constat în elaborarea și publicarea, în țară și străinătate, a 30 de volume, precum și a peste 350 de articole și studii. Cercetările multidisciplinare efectuate, singur sau în colaborare, au condus, prin modul de abordare, dinamică și rezultatele obținute, la reevaluarea unor concepte din literatura economică și juridică. A lansat un concept nou, recunoscut de literatura de specialitate, „ecodreptul”. A participat la elaborarea *Strategiei naționale de*

dezvoltare economică a României, înaintată, în martie 2000, Comisiei Europene de la Bruxelles. De peste 30 de ani funcționează în conducerea Fundației „Familia Menachem H. Elias”, inițiind și conducând cu succes acțiunile pentru promovarea imaginii și sprijinirea statornică a Academiei Române. Această aniversare a fost marcată la 11 februarie la Centrul de conferințe al Casei oamenilor de știință, la care au participat reprezentanți de seamă ai vieții academice și științifice românești, între care academician Eugen Simion, președintele Academiei Române, academician Maya Simionescu, vicepreședintele Academiei Române, academician Victor Voicu, secretar general al Academiei Române, foști și actuali membri ai Consiliului Legislativ, ai Fundației „Familia Menachem H. Elias” și reprezentanți ai conducerii Federației Comunităților Evreiești din România, membrii familiei sărbătoritului.

Victor BABIUC ispitit de Vasile V. Popa *Legea în tranziție*

București, Editura All Beck, 2005, 107 p.

„*Legea în tranziție*” este primul volum dintr-o serie de cărți „vorbite”, serie intitulată „*Dialoguri despre lege*”, care vor vedea lumina tiparului la Editura All Beck. Este o altfel de carte, un proiect inedit în peisajul aparițiilor editoriale, prin care autorul, prof. univ. dr. Vasile V. Popa, în prezent consilier în cadrul Secției de drept privat a Consiliului Legislativ, „ispitește” oameni

remarcabili din domeniul justiției, foști și actuali magistrați, avocați, procurori, profesori universitari, miniștri, parlamentari, să ne vorbească despre „*dreptatea legii*” și nu numai. Aceștia vorbesc, așa cum arată autorul în Precuvântarea sa, nu precum într-o dezbateră academică, conferință, manual sau tratat, ci astfel cum vorbesc doi oameni la o cafea. Sincer și direct.

Primul „ispitit” din această serie a proiectului a fost profesorul universitar doctor Victor Babiuc, care își împărtășește gândurile despre lege și problemele legate de elaborarea și aplicarea ei în condițiile actuale ale societății românești, despre raportul dintre înfăptuirea justiției, dreptate și adevăr sau despre prezumția irefragabilă a cunoașterii legii (o ficțiune greu digerabilă în condițiile societății de astăzi), despre juristul exemplar și calitatea de căpătâi a unui magistrat ideal și anume puterea de a înțelege, precum și despre încrederea pe care ar trebui să o aibă oamenii în „împărțitorii de dreptate”.

Legat de elaborarea legii, profesorul Victor Babiuc vorbește și despre rolul Consiliului Legislativ, organ consultativ al Parlamentului, cu atribuții în menținerea unității, coerenței, precum și în sistematizarea edificiului legislativ, în contextul dinamicii extrem de ridicate a legislației românești în ultimii ani, ceea ce ar putea derapa cu ușurință în instabilitate legislativă.

Alte teme abordate în discuție au fost legate de efortul de acomodare a legislației românești la aquis-ul comunitar, de rolul justiției internaționale, de arbitraj și celelalte căi alternative de soluționare a litigiilor comerciale, precum și de experiența domniei sale ca ministru (în repetate rânduri), dar și în calitate de cadru didactic universitar. În alte pagini ale cărții, domnia sa evocă personalitatea unor mari juriști ai contemporaneității românești, pe care a avut șansa să-i cunoască, cum ar fi academicienii Traian Ionașcu și Tudor R. Popescu, profesorul Octavian Căpățână și alții. Că DREPTUL este indispensabil societății și că fără drept, impus la nevoie cu ajutorul justiției, orice societate este amenințată cu disoluția; că drept înseamnă regulă, dar că orice regulă – ce conține o normă de mare generalitate – are și excepții, iar excepțiile, dacă nu sunt arătate de lege, au nevoie de a fi stabilite cu maximă exigență, pentru că altfel regula se năruiește; că o judecată sănătoasă însoțită de bun simț te duc de multe ori la soluția pe care o impune legea, dar că judecata și bunul simț nu pot ține decât rareori loc de cunoștințe juridice - iată unele dintre ideile-forță pe care profesorul Victor Babiuc le transmite studenților săi, dincolo de litera cursului și a programei de învățământ, dar și celor care citesc primul volum din seria „*Dialogurilor despre lege*”.

La întrebarea „*Ați visat vreodată legea, așa cum visează copiii îngerii?*”, întrebare ce pornește de la o realitate socială subtilă, care constă în personificarea legii, profesorul V. Babiuc, ca om care, pe de o parte, a elaborat legi, iar în alte situații le-a aplicat, dă un răspuns așteptat, unul negativ, dar nuanțat, fiindcă știe bine că legea nu este decât expresia voinței unor oameni aplicată altor oameni. Atât opinia publică, cât și profesioniștii dreptului tind însă să personifice legea, atribuindu-i o existență proprie. Această existență proprie, autonomă, a legii este o realitate; sistemul de legi are o logică internă specifică și o existență care este la fel de reală ca cea a unui fenomen natural. Ceea ce a învățat din practică a fost însă să intuiască, să identifice interesele care i-au animat pe cei care au inițiat legea, finalitatea pentru care ea a fost adoptată și cum ar trebui ea aplicată.

Prin temele abordate în primul episod al „*Dialogurilor despre lege*”, „*Legea în tranziție*” se constituie într-o pledoarie pentru drept, ce se adresează nu numai profesioniștilor acestuia, ci și publicului larg, fiind o lectură plăcută și utilă, totodată.

Sorin POPESCU
Președinte de Secție

Izabella NAVROȚCHI
Șef de Serviciu

**Francis Kessler, Jean Phillippe
Lhernould, Andrei Popescu**
***Securitatea socială a lucrătorilor migranți
în cadrul Uniunii Europene (texte adnotate)***

București, Editura Lumina Lex, 2005, 427 p.

Legislația comunitară referitoare la coordonarea sistemelor de securitate socială din statele membre ale Uniunii Europene reprezintă unul dintre instrumentele concrete de realizare a liberei circulații a persoanelor. Scopul coordonării sistemelor naționale este ca persoanele care uzează de dreptul la circulație în cadrul Uniunii Europene să nu fie „penalizate” în ceea ce privește

drepturile lor de securitate socială. Altfel spus, coordonarea sistemelor de securitate socială ale statelor membre protejează persoanele respective împotriva efectelor negative ce ar putea rezulta din aplicarea exclusivă a legislației naționale.

O precizare este însă necesară. Deși una dintre preocupările constante ale Uniunii Europene o constituie și perfecționarea politicii comunitare în materia securității sociale, o armonizare completă în sensul creării de reguli juridice uniforme în domeniul securității sociale nu este nici posibilă, nici de dorit în viitorul apropiat. Este necesar să se realizeze o armonizare doar parțială și să se extindă, în același timp, coordonarea sistemelor de securitate sociale.

Întrucât această materie prezintă pentru specialiștii din țara noastră un interes nu numai științific, ci unul mai degrabă practic, raportat la apropiata aderare a României la Uniunea Europeană, și cum ea nu beneficiase până în prezent de o atenție pe măsura importanței sale în literatura de specialitate românească, publicarea lucrării „Securitatea socială a lucrătorilor migranți în cadrul Uniunii Europene” este binevenită, întrucât complințe această lipsă a doctrinei juridice și își dovedește, în același timp, pe deplin, utilitatea practică.

Ca structură, lucrarea debutează cu o introducere în dreptul comunitar al securității sociale, al cărui autor este Andrei Popescu, șeful Departamentului pentru Armonizarea Legislației cu Reglementările Uniunii Europene din cadrul Consiliului Legislativ. Autorul explică, în mod succint, ce presupune coordonarea sistemelor naționale de securitate socială și importanța pe care implementarea acestei reguli a avut-o pentru libera circulație a persoanelor și a forței de muncă.

Sunt publicate apoi textele unor reglementări comunitare relevante pentru această materie. Este vorba, în primul rând, de două regulamente care au guvernat această materie mai bine de trei decenii:

- Regulamentul CEE/1408/71 referitor la aplicarea regimurilor de securitate socială salariaților, lucrătorilor independenți și membrilor lor de familie care se deplasează în interiorul Comunității;
- Regulamentul CEE/574/72 pentru aplicarea Regulamentului CEE/1408/1971.

Traducerile celor două regulamente sunt însoțite, în mod selectiv, de adnotările făcute de doi reputați profesori francezi, domnii Francis Kessler și Jean Phillippe Lhernould, și apărute în impresionatul lor volum „Code annoté européen de la protection sociale”, publicat de editura pariziană „Groupe Revue Fiduciare”.

Având în vedere recente modificări normative intervenite la nivelul Uniunii Europene, din conținutul lucrării nu puteau lipsi ultimele acte comunitare cu relevanță pentru problematica analizată, a căror traducere în limba română a fost asigurată de Institutul European din România. Este vorba, în fapt, de următoarele două reglementări:

- Directiva CE/38/2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, care modifică binecunoscutul Regulament CEE/1612/68 și abrogă nouă directive comunitare;
- Regulamentul CE/883/2004 privind coordonarea sistemului de securitate socială, care înlocuiește practic Regulamentul CEE/1408/71.

Momentul publicării în limba română a acestei lucrări este unul deosebit de oportun, întrucât țara noastră urmează să facă parte, în numai câțiva ani, din marea familie a Uniunii Europene. Și pentru ca reglementările comunitare să fie corect înțelese și aplicate în România din chiar ziua aderării la Uniunea Europeană, este necesar ca toți actorii interesați (autoritățile și instituțiile publice, partenerii sociali, magistrații) să fie cât mai bine pregătiți. Iar lucrarea prezentată constituie un instrument de lucru extrem de prețios în acest scop.

Bogdan DOBRESU
Șef de Serviciu

Revista de executare silită

Anul I, nr.1, 2004

De curând, sub egida Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești din România, a apărut numărul 1 al „**Revistei de executare silită**”.

În debutul sumarului reține atenția că emblema sub care debutează numărul 1 al acestei noi reviste de specialitate este aceea a supremației legii, iar la loc de cinste este prezentat Jurământul Executorului Judecătoresc.

De remarcat este faptul că revista cuprinde puncte de vedere ale unor reputați specialiști din domeniul dreptului: domnul Ducu Mihai, președintele Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești din România; domnul dr. Gavril Iosif Chiuzbaian, președintele Uniunii Juriștilor din România; domnul conf.

univ. dr. Vlad Barbu, șeful Catedrei de drept civil din cadrul Academiei de Poliție „Al. I. Cuza” București și domnul prof. univ. dr. Gheorghe Dobrican.

Lăudabil este și faptul că – pe fondul demersurilor întreprinse pentru ca UNEJR să fie recunoscută ca membru cu drepturi depline a UNION INTERNATIONALE DES HUISSIERS DE JUSTICE ET OFFICIERS JUDICIAIRES – în paginile revistei au fost exprimate și puncte de vedere ale unor specialiști din străinătate: domnul judecător M. K. Orłowski, reprezentant al Guvernului Poloniei, Ministerul Justiției, Departamentul pentru organizare, doamna Iwona Karpiuk Suchecka, președinte a Camerei Naționale a Executorilor Judecătorești din Polonia și domnul dr. Ladislav Agh, președinte al Camerei Naționale a Executorilor Judecătorești din Slovacia.

Este de subliniat, de asemenea, că din prestigiosul Colegiu de onoare al „Revistei de executare silită” face parte și domnul prof. dr. Vasile Popa din cadrul Consiliului Legislativ al României.

Din luările de poziție exprimate în paginile revistei se desprind câteva preocupări majore pentru debutul activității Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești din România și anume: interesul pentru respectarea și aplicarea unitară pe întreg teritoriul țării a legii în domeniu, fără discriminări, influențe politice sau de altă natură; preocuparea pentru formarea unui corp de profesioniști în domeniu. Executorul judecătoresc ca organ executiv al statului și investit de acesta cu putere își exercită funcțiile în mod autoritar, iar poziția sa este superioară în raport cu părțile implicate în procedură; asigurarea independenței față de orice Putere a executorilor judecătorești și subordonarea lor numai legii, statutului și regulilor eticii profesionale; coordonarea, controlul și eficientizarea activității în domeniu la nivel național; afirmarea în plan social – pe fondul atribuțiilor deosebit de importante ce revin UNEJR în aplicarea legii, într-un domeniu care are ca scop finalizarea aplicării acesteia – a rolului și răspunderii executorului judecătoresc ca organ de executare; preocupări pentru perfecționarea legislației interne și armonizarea acesteia cu legislația în domeniu a Uniunii Europene; preocuparea pentru accesul nelimitat în cuprinsul revistei a celor mai valoroase experiențe practice și rezultate din activitatea proprie desfășurată.

De asemenea, modul concis de exprimare a punctelor de vedere permite și „extragerea” principiilor aflate la baza activității executorilor judecătorești, respectiv: principiul legalității care este de valoare constituțională; principiul egalității de tratament în fața executorului judecătoresc, atât a părților, cât și a altor persoane interesate; principiul păstrării secretului profesional ca obligație sacră; principiul realizării unui serviciu de interes public; activitatea de executare silită a dispozițiilor cu caracter civil din titlurile executorii constituie monopol al executorilor judecătorești, dacă legea nu prevede altfel.

Ca o trăsătură esențială a acestei activități s-a evidențiat că punerea în practică a deciziei instanței de judecată, înseamnă aplicarea în totalitate a drepturilor creditorului. O hotărâre a instanței de judecată, rămasă definitivă și investită cu formulă executorie, nu are nici o valoare dacă nu este pusă în practică.

Prin grafica sa deosebită, dar mai ales prin valoarea științifică și ținuta profesională a punctelor de vedere exprimate, „Revista de executare silită” se prezintă ca o tribună de reflecție a celor mai valoroase activități juridice, teoretice și practice desfășurate în domeniu, a unor interesante inițiative în ceea ce privește perfecționarea legislației și demersuri pentru generalizarea experienței pozitive, o platformă profesională de formare și lansare a noii generații de executori judecătorești, dar și de direcționare, cel puțin pentru perioada următoare, a activității UNEJR, precum și o invitație la colaborare pe probleme de interes comun.

Iată de ce – pe fondul acestor realități obiective – considerăm că suntem îndreptățiți ca, la început de drum, să urăm tuturor membrilor UNEJR și colaboratorilor „Revistei de executare silită”, Drum bun, în așezarea, pe bazele unei solide și moderne legislații, precum și în ansamblul instituțiilor statului, a instituției executorului judecătoresc.

Traian ANDREESCU

Propuneri de lege ferenda extrase din articolele publicate în revistele românești de drept (semestrul II 2004)

- Bibliografie indexată și adnotată -

1. AMBROZIE, ALEXANDRU. - Considerații asupra aplicării metodei votului cumulativ pentru alegerea administratorilor în cadrul societăților admise la tranzacționare pe o piață reglementată. În: Pandectele Române, nr.6, 2004. - p.272-280.

Reglementarea de la art.2, alin.2 a Regulamentului nr.3/2004 privind aplicarea metodei votului cumulativ în cadrul societăților deținute public trebuie să se regăsească în Legea nr.297/2004 și nu într-un regulament.

Subiect: administrator ; Legea nr.31/1990 ; Legea nr.294/2004 ; Legea nr.297/2004 ; Regulamentul nr.3/2004 ; societate comercială ; vot cumulativ

2. ANTONIU, GEORGE. - Cauzele justificative în proiectul noului Cod penal. În: Revista de drept penal, nr.2, 2004. - p.9-21.

Se propune completarea definiției infracțiunii cu antijuridicitatea, alături de tipicitate și vinovăție, ceea ce ar contribui la fundamentarea corespunzătoare a sistemului cauzelor justificative.

Subiect: cauză justificativă ; Cod penal

3. BARBU, VLAD ; LOZNEANU, VERGINEL. - Aspecte privind competența și compunerea instanțelor judecătorești în lumina noilor reglementări. În: Revista română de dreptul muncii, nr.4, 2004. - p.42-47.

Se propune *de lege ferenda* ca asistenții judiciari să participe cu vot deliberativ la acele litigii de asigurări sociale legate de acordarea sau neacordarea către salariați sau funcționari publici a unor drepturi de asigurări sociale, altele decât pensiile.

Subiect: asistent judiciar ; instanță judecătorească

4. BĂNĂRESCU, ADRIAN . - Dreptul de proprietate intelectuală. Infracțiuni. În: Revista de drept penal, nr.2, 2004. - p.102-104.

Se impune necesitatea lărgirii sferei de aplicare a prevederilor art.239 Cod de procedură penală

Subiect: Cod de procedură penală ; infracțiune ; Legea nr.129/1992 ; proprietate intelectuală

5. BELIGRĂDEANU, ȘERBAN. - Considerații de ansamblu și observații critice referitoare la tribunalele specializate de muncă și asigurări sociale, precum și la asistenții judiciari, în lumina Legii nr.304/2004 privind organizarea judiciară. În: Dreptul, nr.9, 2004. - p.5-20.

Se impune modificarea și completarea Legii nr. 304/2004, pentru eliminarea mai multor aspecte negative referitoare la data de înființare a tribunalelor specializate, la extinderea participării asistenților judiciari și la litigii de asigurări sociale sau la recrutarea și pregătirea asistenților judiciari.

Subiect: asistent judiciar ; Legea nr.304/2004 ; tribunalul muncii

6. BELIGRĂDEANU, ȘERBAN. - Examen critic - în raport cu Legea nr.514/2003 - al dispozițiilor înscrise în statutul profesiei de consilier juridic, publicat la 29 iulie 2004. În: Dreptul, nr. 10, 2004. - p. 5-16.

Statutul profesiei de consilier juridic nu poate fi considerat ca având putere normativă. Se impune de urgență, fie modificarea și completarea Legii nr. 514/2003, fie abrogarea ei printr-o alta, având același titlu și obiect de reglementare, care să aibă în vedere și aspectele critice privitoare la legea amintită, evidențiate de articolul prezent, precum și de cele din "Dreptul", numărul 2/2004 și "Revista de drept comercial", nr.3/2004.

Subiect: consilier juridic ; Legea nr.514/2003

7. BOBEI, RADU-BOGDAN. - Instituția conflictului de calificări în dreptul internațional privat (partea I). În: Curierul Judiciar, nr.10, 2004. - p.128-136.

Este propusă completarea dispozițiilor art.40 din Legea nr. 105/1992 cu o teză finală care să consacre o excepție de la principiul calificării "lex fori" în materia determinării calității de persoană juridică a unei grupări de persoane, bunuri și capital.

Subiect: conflict de calificări ; drept internațional privat ; Legea nr.105/1992

8. BUSUIOC, ANAMARIA. - Considerații referitoare la procedura somației de plată subsecvent modificărilor aduse Ordonanței Guvernului nr.5/2001 prin Legea nr.195/2004. În: Dreptul, nr.11, 2004. - p.32-41.

Este necesar ca legiuitorul să aibă în vedere edictarea unei norme privind timbrajul cererii în anularea ordonanței. Legiuitorul a omis prin Legea nr.195/2004 să coroboreze art.9 alin.2 din O.G.nr.5/2001 cu restul dispozițiilor pe care le-a modificat, lăsându-l neschimbat, deși recursul, cale de atac împotriva hotărârilor pronunțate în cererea de anulare, a fost înlăturat, iar această hotărâre indiferent de soluția pronunțată este irevocabilă.

Subiect: Cod de procedură civilă ; Legea nr.146/1997 ; Legea nr.195/2004 ; Legea nr.295/2002 ; Ordonanța de urgență a Guvernului nr.142/2002 ; Ordonanța Guvernului nr.5/2001 ; Ordonanța Guvernului nr.34/2001 ; Ordonanța Guvernului nr.58/2003 ; somație de plată

9. COADĂ, ION. - Propuneri "de lege ferenda" privind legislația procedurii succesorale notariale. În: Dreptul, nr.11, 2004. - p.174-189.

Se impune să se precizeze în alin.1, teza 1, art.78 din Legea nr.36/1995 că în prezența cazurilor de suspendare prevăzute de lit. a-c, procedura succesorala se suspendă de drept. Se consideră că textul art.86 alin.2 din Legea nr.36/1995 poate fi reformulat și ar trebui abrogat art.83, alin.4 din aceeași lege. De asemenea, se propune abrogarea dispozițiilor din Codul fiscal, precum și a actelor normative conexe ce reglementează taxele de timbru și înlocuirea acestora cu impozitul pe succesiuni. În acest sens, se impune abrogarea art.42, lit j. din Codul fiscal, precum și completarea art.41 din Codul fiscal.

Subiect: Cod fiscal ; Legea nr.36/1995 ; moștenire ; succesiune ; taxă de timbru ; venituri impozabile

10. COMAN-KUND, FLORIN. - Considerații privind referendumul local în România. În: Revista de drept public, nr.3, 2004. - p.38-56.

Art.74 alin.2 din Legea nr.215/2001 ar trebui să prevadă un termen precis înăuntrul căruia prefectul să înainteze propunerea de organizare a referendumului.

Subiect: Legea nr.215/2001 ; referendum local

11. CORSIUC, OLIA-MARIA. - Considerații referitoare la instituția asistenților judiciari în lumina noii reglementări prin Legea nr.304/2004. În: Revista română de dreptul muncii, nr.4, 2004. - p.82-92.

Se impune modificarea și completarea Legii nr. 304/2004 în sensul reglementării exprese a caracterului independent și imparțial al asistenților judiciari, precum și reglementarea caracterului deliberativ al votului asistenților judiciari. De asemenea, ar trebui ca instanțele specializate în conflicte de muncă să aibă atribuții precise și responsabile pentru toți cei care vor soluționa conflictele de muncă.

Subiect: asistent judiciar ; instanță specializată ; Legea nr.304/2004

12. COTOI, FLORIN. - Revocarea și grațierea măsurii educative a internării într-un centru de reeducare. În: Dreptul, nr.10, 2004. - p.204-207.

Insuficienta reglementare a generat o problemă: concursul dintre dispozițiile art.108 alin.2 din Cod penal și ale art.3 din Legea nr.543/2002. O viitoare reglementare trebuie să înlăture deficiențele existente în prezent.

Subiect: Cod penal ; Legea nr.543/2002 ; minor infractor ; reeducare ; sancționare

13. COVALCIUC, MIHAI. - Oportunitatea și utilitatea expertizei judiciare contabile. În: Revista de drept penal, nr.3, 2004. - p.108-110.

Se consideră că ar trebui schimbată procedura de desemnare a expertului contabil judiciar

Subiect: control financiar ; expertiză judiciară contabilă

14. CREȚU, DRAGU ; HERGHELEGIU, LIVIU. - Lege specială. Aspecte procesuale controversate. În: Revista de drept penal, nr.4, 2004. - p.121-124.

Se propune modificarea Legii nr.187/1999, spre a se îmbunătăți eficiența C.N.S.A.S. printr-o serie de aspecte procedurale.

Subiect: Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității ; lege specială ; Legea nr.187/1999

15. CUDRIȚESCU, GIANINA-ANEMONA. - Unele observații cu privire la reglementarea discriminării după criteriul sexului în legislația română. În: Dreptul, nr.9, 2004. - p.104-117.

Normele ce sancționează discriminarea de gen trebuie să prevadă modalități de reparare a prejudiciului rezultat din actul de discriminare.

Subiect: discriminare de gen ; hărțuire sexuală ; Legea nr.27/2004 ; Legea nr.202/2002

16. DABU, VALERICĂ ; BOBOC ENOIU, TUDOR. - Percheziție. Infrațiune flagrantă. Constituționalitate. În: Revista de drept penal, nr.3, 2004. - p.70-75.

Este urgentă reglementarea, printr-o lege, a prevederilor art.27 alin.2 din Constituție referitoare la dreptul de a permite accesul în reședința unei persoane în cazul înlăturării unei primejdii privind viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane.

Subiect: Cod de procedură penală ; infrațiune ; percheziție

17. DABU, VALERICĂ ; GUȘANU, ANA-MARIA. - Reflecții asupra dreptului la tăcere. În: Revista de drept penal, nr.4, 2004. - p.60-72.

Se consideră că ar trebui recunoscut într-o dispoziție de procedură penală dreptul martorului la tăcere, atunci când riscă prin declarație să se înceapă procesul penal împotriva sa.

Subiect: drept la tăcere

18. DAMASCHIN, MIRCEA. - Contactul între apărător și învinuit ori inculpatul aflat în stare de reținere ori arestare preventivă pe parcursul urmăririi penale. În: Dreptul, nr.12, 2004. - p.189-192.

Se impune abrogarea art.172 alin.5 Cod de procedură penală ce prevede că luarea de contact cu apărătorul nu poate fi interzisă la prelungirea duratei arestării de către instanța de judecată.

Subiect: apărare ; Cod de procedură penală ; inculpat ; învinuit ; procedură penală

19. DAMASCHIN, MIRCEA. - Din nou despre regulile de competență privitoare la polițiști. În: Revista de drept penal, nr.4, 2004, p.104-107.

Se impune, "de lege ferenda", extinderea competenței personale și cu privire la infracțiunile comise de lucrătorii poliției judiciare, care nu au calitatea de organe de cercetare penală, dar cărora le sunt conferite importante atribuții judiciare, precum și lărgirea sferei persoanelor față de care procesul penal se va desfășura în formă tipică, prin sesizarea inițială a organelor de urmărire penală indiferent de infracțiunile comise.

Subiect: infracțiune ; Legea nr.218/2002 ; polițist

20. DIACONESCU, HORIA. - Structura juridică și conținutul constitutiv al infracțiunii de act sexual cu un minor. În: Dreptul, nr.9, 2004. - p.162-176.

Autorul consideră că se impune reexaminarea și modificarea prevederilor art.198 alin.4, teza a 2-a Cod penal privind producerea materialelor pornografice.

Subiect: infracțiune contra vieții sexuale ; minor

21. DIMITRIU, RALUCA. - Reflecții privind concedierea pentru inaptitudinea fizică și/sau psihică a salariatului. În: Revista română de dreptul muncii, nr.4, 2004. - p.36-41.

Este necesară reglementarea expresă a concedierii pentru inaptitudine fizică și/sau psihică a salariatului.

Subiect: angajat ; angajator ; concediere

22. DIȚĂ, COSTICĂ. - Despre calitatea procesuală a societății de asigurare în procesul penal. În: Dreptul, nr.11, 2004. - p.247-252.

Acceptarea societății de asigurare în procesul penal ca parte responsabilă civilmente este artificială și nu poate fi primită decât cu titlul "de lege ferenda", întrucât aceasta are o răspundere proprie contractuală și nu delictuală indirectă.

Subiect: asigurări ; Cod civil ; Cod de procedură penală ; Legea nr.135/1996 ; răspundere contractuală ; societate de asigurare

23. DRAGOȘ, DACIAN-COSMIN. - Discuții privind posibilitatea anulării unui act administrativ pe motiv de inoportunitate. În: Dreptul, nr.8, 2004. - p.108-112.

Este necesară reglementarea suspendării consilierului local din funcția de ales local pe perioada în care el exercită o funcție executivă

Subiect: administrație publică locală ; contencios administrativ

24. DRĂGANU, TUDOR. - Câteva reflecții pe marginea recentului Proiect de Lege a contenciosului administrativ. În: Revista de drept public, nr.3, 2004. - p.57-65.

Prevederile articolelor 1,2,3,6,8,10,28 din proiectul Legii contenciosului administrativ ar trebui reformulate.

Subiect: contencios administrativ ; Legea contenciosului legislativ, proiect

25. DUMITRESCU, IULIUS CEZAR. - Un aspect privind reglementarea alegerii numelui de familie de către soți. În: Dreptul, nr.10, 2004. - p.132-135.

Se impune o intervenție legislativă care ar fi de natură să pună în concordanță prevederile art.27 din Codul familiei cu art. 26 din Constituție și art.8 din Convenția europeană a drepturilor omului.

Subiect: Codul familiei ; Convenția europeană a drepturilor omului ; nume de familie ; soți

26. FANU-MOCA, ADRIAN. - Reglementarea instituției contenciosului administrativ-fiscal în lumina Codului de procedură fiscală (III). În: Revista de drept comercial, nr.10, 2004. - p.172-190.

Un aspect care ar trebui reglementat este atașarea unui efect suspensiv de executare la căile administrative de atac din procedura contenciosului administrativ-fiscal.

Subiect: Cod de procedură fiscală ; Codul administrativ al României, proiect ; contencios administrativ-fiscal ; contestație ; legea nr.174/2004 ; suspendarea executării actului administrativ fiscal

27. FODOR, MARIA. - Aspecte privind probele admisibile în recursul exercitat împotriva hotărârilor pronunțate în conflictele (de muncă) de drepturi. În: Revista română de dreptul muncii, nr.4, 2004. - p.51-59.

Se propune *de lege ferenda* reglementarea casării cu trimitere, ca excepție de la regula casării cu reținere și în situațiile în care instanța a cărei hotărâre este recurată a soluționat procesul fără a intra în cercetarea fondului sau instanța de recurs apreciază necesitatea administrării altor probe decât înscrisuri prohibite instanței de recurs. O altă soluție ar reprezenta-o reglementarea expresă că "în cazurile de casare cu reținere se vor aplica regulile de la judecata de apel privind administrarea probelor".

Subiect: conflict de muncă ; probă

28. GROFU, NICOLAE. - Nedemnitățile succesorală. Propuneri "de lege ferenda". În: Dreptul, nr.8, 2004. - p.90-93.

Se impune reformularea art.655 pct.1 Cod civil, precum și a art.658 Cod civil. De asemenea, ar putea fi utilă inserarea unei prevederi privind înlăturarea efectelor nedemnității succesorală prin iertarea nedemnitului pentru fapta sa de către "de cujus".

Subiect: nedemnități succesorală ; succesiune

29. HĂRĂȘĂȘANU, ANGELA. - Interceptarea și înregistrarea convorbirilor sau comunicărilor. În: Revista de drept penal, nr.2, 2004. - p.69-74.

Art.91 Cod de procedură penală ar trebui completat în sensul permisiunii de a introduce în cursul procesului ca mijloc de probă și a altor înregistrări decât cele din procesul-verbal inițial.

Subiect: Cod de procedură penală ; interceptare audio-video ; înregistrare audio-video

30. HERGHELEGIU, LIVIU. - Percheziția domiciliară. Controverse. În: Revista de drept penal, nr.2, 2004. - p.86-88.

Este propusă modificarea Codului de procedură penală în sensul posibilității ca judecătorul să se poată pronunța asupra cauzelor aflate în curs de urmărire penală și prin alte acte procesuale specifice fazei de urmărire penală. Altă propunere se referă la introducerea instituției judecătorului de instrucție cu atribuții exclusive de urmărire penală.

Subiect: Cod de procedură penală ; Legea nr.281/2003 ; percheziție

31. IMBRESCU, ION. - Considerații referitoare la sinonimia sintagmelor de "protecție socială" și de "securitate socială". În: Dreptul, nr.9, 2004. - p.86-89.

Este necesar de a consacra la o eventuală revizuire a Constituției termenul evasiunanim folosit în instrumentele internaționale în materie, cel de "securitate socială".

Subiect: protecție socială ; securitate socială

32. IMBRESCU, ION. - Unele aspecte ale procedurilor specifice adoptării/emiterii actelor administrative cu caracter normativ, consecință a prevederilor Legii nr.52/2003, O.G. nr.75/2003 și Legii nr.189/2004 de modificare și completare a Legii nr.24/2000. În: Revista de drept public, nr.3, 2004. - p.113-127.

La Legea nr.52/2003, se propune completarea art.6 și art.7 cu câte un nou alineat, precum și reformularea art.4 lit.b. Pentru Legea nr.24/2000 se propune completarea prevederilor acesteia cu obligația de a se publica, o dată cu hotărârile consiliilor județene și locale, și expunerile de motive care le-au însoțit sau să se consacre legislativ obligația ca motivarea hotărârilor consiliului județean să fie cuprinsă în preambulul acestora.

Subiect: act administrativ ; act normativ ; intrare în vigoare ; Legea nr.24/2000 ; Legea nr.52/2003 ; motivare act normativ

33. IONESCU, BOGDAN. - Studiu tematic, teoretic și de practică judiciară referitor la instituția procesual-procedurală a contestației la executare (I). În: Dreptul, nr.10, 2004. - p.212-232.

În cazul art.399, alin.3 din Codul de procedură civilă și art.400 din Codul de procedură civilă se constată o necorelare a textelor care ar trebui corectată de legiuitor.

Subiect: Cod de procedură civilă ; contestație la executare ; Legea nr.188/2000

34. IONESCU, BOGDAN. - Studiu tematic, teoretic și de practică judiciară referitor la instituția procesual-procedurală a contestației la executare (II). În: Dreptul, nr.11, 2004. - p.273-286.

Ar fi poate necesară, consideră autorul, *de lege ferenda*, o uniformizare a regimului juridic al taxei judiciare de timbru, în cazul contestației la executare, cât și a acțiunii de revendicare care se exercită tot ca urmare a executării silite greșite asupra unui imobil. Prevederile art. 400 din Codul de procedură civilă trebuie coroborate cu cele ale art.372 și ale art.376 din același cod.

Subiect: Cod de procedură civilă ; contestație la executare ; imobil ; taxă judiciară de timbru

35. JURCĂ, ILIE-VIRGIL ; CIOROBEA, AUREL MIHAIL. - Organele de cercetare penală speciale. În: Revista de drept penal, nr.2, 2004. - p.76-77.

Legea nr.281/2003 ar fi trebuit să înlăture din Codul de procedură penală dispozițiile din art.208 alin.1 lit.a,b,c ori să restrângă atribuțiile organelor de cercetare speciale numai pentru situația prevăzută în art.208 alin.1 lit.c. În plus, s-ar impune înființarea unui corp specializat - poliția judiciară militară - prin modificarea art.201 alin.2 lit.a și alin.3 Cod de procedură penală.

Subiect: cercetare penală ; Legea nr.281/2003 ; organ de cercetare penală

36. LAZĂR, ROZALIA ANA. - Pasivitatea administrației. Aspecte de ordin substanțial și procedural. Procedura aprobării tacite. În: Curierul Judiciar, nr.11-12, 2004. - p.171-186.

Se face propunerea de a se completa dispozițiile O.U.G. nr.27/2003.

Subiect: act administrativ ; acțiune în carență ; contencios administrativ ; drept comparat ; drept comunitar ; Ordonanța de urgență a Guvernului nr.27/2003 ; procedura aprobării tacite

37. LIPCANU, EMILIAN. - Succinte observații pe marginea reglementării răspunderii comitentului pentru prepuși din proiectul Codului civil și propuneri "de lege ferenda". În: Revista de drept comercial, nr.7-8, 2004. - p.161-168.

Autorul propune: fie inserarea în proiectul Codului civil sau în Codul de procedură civilă a unui text care să impună victimei prejudiciului să-i acționeze, în același proces, atât pe comitent cât și pe prepus; fie completarea articolului 322 Cod procedură civilă cu un nou motiv de revizuire adecvat apariției situației menționate de autor.

Subiect: Cod civil, proiect ; Cod de procedură civilă ; comitent ; prejudiciu ; prepus ; răspunderea comitentului pentru prepuși ; victimă

38. LUPEA, ADINA. - Aspecte procesuale și procedurale care se pot ivi în cursul judecării în legătură cu art.278¹, alin.(8), lit.c din Codul de procedură penală. În: Dreptul, nr.11, 2004. - p.241-246.

Este necesar ca prevederile lit.(c) din art. 278¹, alin.8 din Codul de procedură penală să fie completate cu prevederea ca judecarea cauzei să se desfășoare în continuare de un alt complet de judecată decât cel care a dispus desființarea rezoluției sau ordonanței procurorului.

Subiect: Cod de procedură penală ; Convenția europeană a drepturilor omului ; instanță de judecată ; Legea nr.281/2003 ; urmărire penală

39. MATEUȚ, GHEORGHITĂ. - O noutate în procedura penală română: plângerile la instanță contra soluțiilor de netrimitere în judecată. Un pas important spre privatizarea procesului penal. În: Dreptul, nr.8, 2004. - p.127-149.

Este propusă o modificare a Codului de procedură penală, prin care să se acorde victimelor largi puteri de intervenție în proces, întărindu-se drepturile victimei.

Subiect: Cod de procedură penală ; plângere ; procedură penală

40. MATEUȚ, GHEORGHITĂ ; GROZA, DALINA. - Rolul actual și potențial al serviciilor de reintegrare socială și supraveghere de pe lângă tribunale în faza de urmărire penală, în lumina dreptului intern și a dreptului comparat. În: Dreptul, nr.11, 2004. - p.253-272.

Cu privire la termenul de întocmire a referatului de evaluare solicitat în faza de urmărire penală, *de lege ferenda* se impune instituirea unor termene diferențiate (în funcție de faza procesuală și de rațiunea pentru care referatul de evaluare este solicitat). Se impune să se renunțe la "caracterul orientativ și consultativ" al referatelor și să fie incluse formal în cuprinsul textului art.64 din Codul de procedură penală sau într-un text distinct, ca mijloace de probă în proces.

Subiect: Cod de procedură penală ; Legea nr.129/2002 ; Legea nr.281/2003 ; legislație comparată ; Ordonanța de urgență a Guvernului nr.109/2003 ; Ordonanța Guvernului nr.92/2000 ; referat de evaluare ; reintegrare socială ; serviciu de probațiune ; supraveghere ; tribunal ; urmărire penală

41. MĂGUREANU, ILIE. - Ocrotirea domeniului silvic. Propuneri "de lege ferenda". În: Revista de drept penal, nr.3, 2004. - p.111-114.

Sunt făcute mai multe propuneri de modificare a Codului silvic.

Subiect: cod silvic

42. NARIȚA, ILIE. - Despre procedura recuzării în procesul penal. În: Dreptul, nr.11, 2004. - p.236-240.

Problema juridică creată de ipoteza eventualei admiteri a cererii de recuzare ar trebui rezolvată printr-o reglementare analogică celei înscrise în art.60, alin.2 din Codul de procedură penală privitoare la procedura strămutării.

Subiect: Cod de procedură penală ; recuzare

43. NEAGU, NOREL ; BUZĂIANU, NICOLAE BOGDAN. - Considerații referitoare la confiscarea specială în cazul infracțiunilor de corupție. În: Dreptul, nr.9, 2004. - p.139-144.

Se propune completarea art.256 Cod penal privind infracțiunea de primire de foloase necuvenite.

Subiect: Cod penal ; corupție ; infracțiune de corupție

44. PARASCHIV, CARMEN SILVIA ; DAMASCHIN, MIRCEA. - Reprezentarea învinutului în faza de judecată. În: Dreptul, nr.10, 2004. - p.199-203.

Modificarea art.174 din Codul de procedură penală în sensul eliminării condițiilor care se impuneau a fi îndeplinite pentru reprezentarea inculpatului în cursul judecării cauzei este în concordanță cu prevederile constituționale, dar *de lege ferenda* se impune eliminarea din sfera celor care pot fi reprezentați a învinutului, reglementarea neavând ipoteze de aplicare.

Subiect: Cod de procedură penală ; inculpat ; învinuit

45. PAȘCA, VIOREL. - Ordinul legii. Reflecții. În: Revista de drept penal, nr.2, 2004. - p.27-35.

Art.19 din Codul penal ar trebui completat în partea sa finală în sensul că nu constituie infracțiune săvârșirea unei fapte impuse sau autorizate de lege, dacă a fost executată în condițiile și situațiile prevăzute de lege.

Subiect: cauză justificativă ; Cod penal ; Legea nr.17/1996 ; ordinul legii

46. PETRESCU, RODICA NARCISA. - Implicații teoretice și practice ale controlului Agenției Naționale a Funcționarilor Publici, conform art.20 alin.3-5 din Legea nr.188/1999, republicată. În: Revista de drept public, nr.3, 2004. - p.107-112.

Se propune modificarea și completarea art.20 al Legii nr.188/1999 privind atribuțiile Agenției Naționale a Funcționarilor Publici.

Subiect: Agenția Națională a Funcționarului Public ; Legea nr.188/1999

47. PETROVICI, MIHAI. - Un aspect de necorelare a dispozițiilor legale care privesc contestarea vânzărilor de bunuri imobile la licitație publică cu cele referitoare la încheierea subsecventă fie a contractului de vânzare-cumpărare, fie a actului (procesului-verbal) de adjudecare. În: Dreptul, nr.11, 2004. - p.162-173.

Propunere *de lege ferenda* - în cazul vânzărilor de imobile prin licitație publică, termenul fixat de lege pentru încheierea contractului trebuie calculat în funcție de împrejurări, fie de la data epuizării intervalului de timp stabilit pentru depunerea contestațiilor, fie de la data soluționării acestora.

Subiect: act de adjudecare ; activ imobiliar ; bunuri imobile, vânzare ; Cod de procedură civilă ; Cod de procedură fiscală ; contract de vânzare-cumpărare ; licitație publică

48. PINTEA, ADINA ; SENCHETRU, DORIN. - Considerații în legătură cu definirea legală a accidentului de muncă. În: Revista română de dreptul muncii, nr.3, 2004. - p.41-44.

Definiția dată accidentului de muncă în art.24 alin.1 din Legea nr.90/1996 ar trebui modificată.

Subiect: accident de muncă ; Legea nr.90/1996

49. POP, LIVIU. - Discuții "de lege lata" cu privire la recunoașterea existenței unui principiu de răspundere civilă delictuală pentru fapta altuia consacrat în Codul civil român. În: Dreptul, nr.8, 2004. - p.55-73.

Este necesar ca viitorul Cod civil să consacre expres răspunderea civilă delictuală pentru fapta altuia.

Subiect: Cod civil ; răspundere civilă delictuală

50. POPA, CRISTIN-NICOLAE ; POPA, DIANA-PERSIDA. - Nuanțări privind atribuțiile judecătorilor cu funcții de conducere în instanțele judecătorești. În: Curierul Judiciar, nr.7-8, 2004. - p.6-11.

Este propusă stabilirea expresă a sancțiunii care intervine în cazul nerespectării dispozițiilor privind funcțiile de conducere în instanțele judecătorești.

Subiect: judecător ; Legea nr.304/2004

51. POPA, DIANA-PERSIDA ; POPA, CRISTIN-NICOLAE. - Considerații referitoare la instanța competentă să judece calea de atac declarată împotriva încheierii de suspendare a judecării în lumina Legii nr.195/2004. În: Dreptul, nr.10, 2004. - p.45-59.

De lege ferenda s-ar impune adoptarea și în cazul suspendării judecării prevăzute de art.114 alin.4 din Codul de procedură civilă a aceleași soluții, ca și în cazurile de suspendare prevăzute de art.242-244 și art.155¹ Cod de procedură civilă în sensul reglementării unei singure căi de atac împotriva încheierii de suspendare, aceea a recursului care să fie judecat de instanța imediat superioară celei care a pronunțat hotărârea în cauză.

Subiect: cale de atac ; Cod de procedură civilă ; instanță ; judecată ; Legea nr.195/2004 ; Ordonanța de urgență a Guvernului nr.58/2003 ; Ordonanța de urgență a Guvernului nr.59/2001 ; Ordonanța de urgență a Guvernului nr.138/2000

52. RUSU, MARIA ; BALABAN, VASILE. - Considerații privind consecințele neachitării contribuției de asigurări sociale. În: Revista română de dreptul muncii, nr.3, 2004. - p.18-19.

Art.37 din Legea nr.19/2000 ar trebui completat cu un nou alineat care să prevadă că stagiul de cotizare reprezintă și perioadele pentru care angajatorul nu a achitat contribuția la bugetul asigurărilor sociale de stat, dacă a fost reținută această contribuție de la angajat.

Subiect: asigurare socială ; Legea nr.19/2000

53. SĂNDULESCU, NICOLAE. - Considerații în legătură cu rolul și locul poliției judiciare în cadrul organelor de urmărire penală. În: Dreptul, nr.8, 2004. - p.197-206.

Se propune să se prevadă trecerea poliției judiciare în structura Parchetului, respectiv a Ministerului Public.

Subiect: organ de urmărire penală ; poliție judiciară

54. SCHERER, VICTOR ; BELIGRĂDEANU, ȘERBAN. - Discuții în legătură cu neconstituționalitatea unor dispoziții din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 117/2003 privind preluarea activității jurisdicționale și a personalului instanțelor Curții de Conturi de către instanțele judecătorești. În: Dreptul, nr.11, 2004. - p.94-109.

Se propune înființarea unui organ, pe lângă Parlament care să urmărească punerea în aplicare a legilor adoptate de către toate autoritățile statului. Se impune modificarea art.3 și 4 din O.U.G. nr.117/2003 pentru a se pune aceste texte de acord cu art.131 din Constituția României republicată, coroborat cu art.60 din Legea nr.304/2004 și cu art.45 din Codul de procedură civilă și modificarea art.8 al O.U.G. nr. 117/2003.

Subiect: Cod de procedură civilă ; Curtea de Conturi ; instanță judecătorească ; Legea nr.49/2004 ; Legea nr.94/1992 ; Legea nr.304/2004 ; minister public ; Ordonanța de urgență a Guvernului nr.117/2003 ; procuror

55. SOARE, DANIEL. - Examen teoretic și practic cu privire la depășirea limitelor stării de necesitate ca circumstanță atenuantă generală legală. În: Dreptul, nr.11, 2004. - p.190-198.

Propunere *de lege ferenda* a autorului privind circumstanța atenuantă menționată la art.73 lit.a din Codul penal și anume ca aceasta să nu mai aibă un caracter legal (cu efect atenuant obligatoriu), ci un caracter judiciar, urmând ca de la caz la caz, să se aprecieze dacă persoana care a depășit limitele stării de necesitate merită indulgența legii sau nu. Se fac propuneri de reformulare a art.73 lit.a din Codul penal.

Subiect: circumstanță atenuantă ; Cod penal ; stare de necesitate

56. STOICA, VALERIU. - Dreptul de proprietate publică. În: Curierul Judiciar, nr.7-8, 2004. - p.130-186.

Este propusă completarea Legii nr.213/1998 în materia redistribuirii bunurilor atribuite regiilor autonome sau instituțiilor publice.

Subiect: bunuri domeniiale ; domeniu privat ; domeniu public ; drept de proprietate publică ; Legea nr.213/1998

57. STRAT, CONSTANTIN. - Instigare neurmată de executare. Limitele pedepsei. În: Revista de drept penal, nr.2, 2004. - p.94.

Ar trebui modificate limitele sancțiunii prevăzute de art.29 privind instigarea neurmată de executare din Codul penal.

Subiect: instigare ; pedeapsă

58. ȘTEFĂNESCU, ION TRAIAN. - Considerații referitoare la aplicarea art.38 din Codul muncii. În: Dreptul, nr.9, 2004. - p.79-83.

Legiuitorul ar putea să reglementeze și două excepții de la art.38 din Codul muncii care se referă la faptul că „salariații nu pot renunța la drepturile ce le sunt recunoscute prin lege”.

Subiect: Codul muncii ; dreptul muncii ; salariat

59. TĂBĂLTOC, DAN MIRCEA. - Accesul liber la justiție. Opinii privind necesitatea regândirii cadrului procesual în raport de noile reglementări constituționale. În: Revista de drept comercial, nr.12, 2004. - p.85-95.

Toate procedurile speciale administrative, dar și procedurile prealabile ar trebui armonizate cu principiul constituțional al accesului liber la justiție, consacrat de art.21 din Constituție, în sensul redefinirii lor ca proceduri alternative, facultative.

Subiect: abuz legislativ ; acces liber la justiție ; cadru procesual ; cetățean ; Legea nr.429/2003 ; procedură prealabilă

60. ȚINCA, OVIDIU. - Principiul egalității de tratament între bărbați și femei în legislația română a muncii și în dreptul comunitar. În: Dreptul, nr.11, 2004. - p.126-136.

Deși Legea nr.202/2002 răspunde cerințelor comunitare, pentru a pune pe deplin în aplicare Directiva nr.76/207/CEE, modificată prin Directiva nr.2002/73/CE este necesară completarea sau elaborarea unei legi noi care să reglementeze, în detaliu, principiul egalității de tratament între bărbați și femei în relațiile de muncă.

Subiect: Codul muncii ; Directiva nr.76/207/CE ; Directiva nr.2002/73/CE ; drept comunitar ; dreptul muncii ; egalitate de tratament ; Legea nr.202/2002 ; muncă

61. ȚINCA, OVIDIU. - Reprezentanții salariaților. În: Revista de drept comercial, nr.11, 2004. - p.52-69.

Față de importanța instituției reprezentanților salariaților, reglementarea din Codul muncii este prea generală și sumară, impunându-se adoptarea unor reglementări pertinente, precum sunt cele din alte state europene, fie prin completarea prevederilor din Codul muncii, ceea ce ar fi soluția cea mai adecvată, fie prin adoptarea unei reglementări speciale în această materie.

Subiect: Codul muncii ; Convenția nr.135 a O.I.M. ; Directiva 2002/14/CE ; drept comparat ; instituția reprezentanților salariaților ; Legea nr.54/2003

62. ULUITU, AURELIAN-GABRIEL. - Considerații referitoare la regimul juridic al grevei. În: Dreptul, nr.10, 2004. - p.63-78.

De lege ferenda, posibilitatea salariaților de a recurge la grevă se impune a fi recunoscută ca legală, inclusiv în cazul desfășurării ei independent de existența unui conflict de interese, pe parcursul oricărui conflict colectiv de drepturi. Se impune să se reglementeze "in extenso" procedura de soluționare a conflictelor de interese de la nivel de unități, de ramură sau de la nivel național.

Subiect: conflict de muncă ; grevă ; Legea nr.15/1991 ; Legea nr.168/1999

63. ULUITU, AURELIAN-GABRIEL. - "Grevă" patronală ("lock-out"-ul). În: Dreptul, nr.11, 2004. - p.137-141.

Se impune și în România reglementarea instituției juridice a "lock-out"-ului (grevă patronală).

Subiect: dreptul muncii ; grevă patronală ; lock-out

64. VIDA, IOAN. - Acțiunea normei juridice în timp. În: Dreptul, nr.12, 2004. - p.81-102.

Dispozițiile art.154 alin.2 din Constituția republicată ar trebui modificate, prin instituirea sarcinii permanente a Consiliului Legislativ de a examina conformitatea legislației cu Constituția.

Subiect: abrogare ; Consiliul Legislativ ; intrare în vigoare ; neretroactivitatea legii ; normă juridică

65. VIDICAN, GHEORGHE ; MUNTEANU, DIANA-MARIA. - Observații pe marginea Legii nr.195/2004 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.58/2003 privind modificarea și completarea Codului de procedură civilă, raportate și la unele prevederi din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. În: Dreptul, nr.11, 2004. - p.42-55.

Se propune fie abrogarea totală a art.302¹ din Codul de procedură civilă, fie înlăturarea expresiei "sub sancțiunea nulității" din partea introductivă a alin.1 art.302¹ și completarea acestui text procedural cu un nou alineat cu conținut similar celui al art.287 alin.2 din Codul de procedură civilă. De asemenea, se impune modificarea alin.1, art.303, precum și eliminarea alineatului nou introdus.

Subiect: Cod de procedură civilă ; Legea nr.24/2000 ; Legea nr.195/2004 ; Ordonanța de urgență a Guvernului nr.58/2003 ; tehnică legislativă

66. VOLONCIU, MAGDA. - Unele aspecte privind protecția celor aleși în funcții de conducere în cadrul organismelor sindicale. În: Revista română de dreptul muncii, nr.4, 2004. - p.19-25.

Se impune corelarea legislației române cu cea internațională în sensul protecției identice acordate atât persoanelor alese în funcții de conducere din cadrul organismelor sindicale, cât și celor numite.

Subiect: angajator ; Codul muncii ; Legea nr.54/2003 ; sindicat

**Articole din revistele străine de drept
intrate în Biblioteca Consiliului Legislativ**

- Bibliografie adnotată* -

JOURNAL DU DROIT INTERNATIONAL

1. ADAM, CHARLES. - *L'exequatur des sentences arbitrales étrangères aux Etats-Unis = Exequatur-ul sentințelor arbitrale străine în SUA.* În: Journal du droit international. - Paris : Juris Classeur, nr.4, 2004. - p.1167-1177.

Arbitrajul s-a impus ca mod principal de reglare a litigiilor internaționale. Aspectele prezentate se referă la jurisprudența recentă a SUA care face să transpară voința de a transpune în arbitrajul internațional principiul de drept care are drept consecință să paralizeze exequatur-ul sentințelor arbitrale.

2. MELOT, NICOLAS. - *Essai sur la compétence fiscale étatique (2-e partie) = Competența fiscală a statului (partea a 2-a).* În: Journal du droit international. - Paris : Juris Classeur, nr.4, 2004. - p.1089-1122.

Dreptul internațional stabilește limite în ceea ce privește competența normativă cât și cea executivă a statelor în materie fiscală. Aspectele prezentate se referă la principiul teritorialității competenței fiscale executive și la consecințele fiscale ale principiului teritorialității.

3. ORAISON, ANDRÉ. - *La montée en puissance de la Polynésie française sur la scène internationale dans le cadre de son nouveau statut d'autonomie renforcée = Sporirea autorității Polineziei franceze pe scena internațională în cadrul noului său statut de autonomie consolidată.* În: Journal du droit international. - Paris : Juris Classeur, nr.4, 2004. - p.1123-1164.

Polinezia franceză are un statut stabilit printr-o lege organică (2004), în aplicarea articolului 74 al Constituției franceze, conform căruia colectivitățile de peste mări pot accede la autonomie în cadrul Republicii. Noul statut de autonomie al Polineziei franceze îi conferă acesteia responsabilități substanțiale în domeniul relațiilor internaționale. Aspectele prezentate se referă la promovarea cooperării Polineziei franceze cu statele independente din zona Pacificului, participarea la activitățile organizațiilor interguvernamentale din zona Pacificului și la cooperarea regională transfrontalieră.

JOURNAL OF LAW AND SOCIETY

4. COTTERRELL, ROGER . - *Selznick interviewed: Philip Selznick in conversation with Roger Cotterrell = Selznick interviewat: Convorbire a lui Roger Cotterrell cu Philip Selznick.* În: Journal of law and society. - Boston : Blackwell Publishing, nr.3, 2004. - p.291-317.

În convorbirea pe care a avut-o cu renumitul sociolog Philip Selznick, Roger Cotterrell evidențiază personalitatea științifică deosebită a interlocutorului său, care s-a remarcat și în domeniul sociologiei dreptului. Philip Selznick a avut o contribuție esențială la crearea, în 1961, a Centrului pentru Studiul Dreptului și Societății din cadrul Universității Berkeley din California, pe care l-a condus în calitate de președinte timp de 11 ani. De remarcat că Philip Selznick a făcut din studiul dreptului un obiectiv principal al muncii sale.

5. SMITH, CAROLE . - *Autopoietic law and the 'epistemic trap': A case study of adoption and contact = Dreptul și "capcana epistemologică": Un studiu de caz al adopției și relației ce s-a format după adopție [între copil și adoptator].* În: Journal of law and society. - Boston : Blackwell Publishing, nr.3, 2004. - p.318-344.

Autorul acordă o deosebită atenție evoluției pe care o cunoaște copilul după adopție și analizează modul în care legea reglementează situația copilului adoptat în Marea Britanie. Este evidențiată rezistența pe care legea o opune presiunii social-științifice exercitate în problema reglementării relației ce se formează după adopție între copil și adoptator. Autorul consideră că răspunsul legii la această presiune se bazează pe natura specifică a adopției, exprimată de legislație și jurisprudență.

---

* Lucrare realizată de Svetlana BACIU și Tudor PRELIPCEANU, experți la Consiliul Legislativ

6. SOMMERLAD, HILARY. - *Some reflections on the relationship between citizenship, access to justice, and the reform of legal aid = Unele opinii privind relația dintre cetățenie, accesul la justiție și reforma din sectorul asistenței judiciare.* În: Journal of law and society. - Boston : Blackwell Publishing, nr.3, 2004. - p.345-368.

În lucrare sunt cercetate diferitele înțelesuri ce au fost atribuite în Marea Britanie conceptelor de cetățenie, excludere socială și acces la justiție, privite însă prin optica schimbărilor care au intervenit în domeniul asistenței judiciare. Conceptele de cetățenie și excludere socială au devenit mecanisme logice cheie în reconstrucția avută în vedere în Marea Britanie, incluzând reforma pe care Noii Laburiști o preconizează în sectorul asistenței judiciare. De asemenea, este explorat impactul globalizării și restructurării economice asupra cetățeniei, atât din punctul de vedere al beneficiarului de servicii publice, cum este și cazul asistenței judiciare, cât și din punctul de vedere al profesioniștilor care oferă aceste servicii.

7. WARD, TONY. - *Experts, juries, and witch-hunts: From Fitzjames Stephen to Angela Cannings = Experti, jurați și "vânătoarea de vrăjitoare": De la Fitzjames Stephen la Angela Cannings.* În: Journal of law and society. - Boston : Blackwell Publishing, nr.3, 2004. - p.369-386.

Apelul încununat de succes al Angelei Cannings împotriva condamnării sale pentru crimă a reinviat o dispută mai veche cu privire la competența juraților de a putea evalua în mod corect probele aduse de experți în cursul proceselor. Autorul amintește criticile aduse curților cu jurați, determinate de deciziile controversate luate de jurați într-o serie de cazuri de otrăvire, dar amintește și punctul de vedere al cunoscutului jurist din perioada victoriană Fitzjames Stephen, care a luat apărarea curților cu jurați. Acesta din urmă a susținut opinia că nu este necesar ca jurații să înțeleagă pe deplin motivele experților pentru concluziile lor.

MODERN LAW REVIEW

8. COWAN, DAVE. - *Legal consciousness: Some observations = Conștiința juridică: Unele observații.* În: Modern law review. - Boston : Blackwell Publishers, nr.6, 2004. - p.928-958.

Specialiștii din domeniul juridic din Marea Britanie acordă o atenție deosebită studiilor din SUA având drept subiect conștiința juridică, fapt ce le permite să-și dezvolte propriile lor cercetări ce abordează această temă importantă a dreptului. Autorul, pornind de la rezultatele acestor cercetări, face o prezentare a conștiinței juridice și a criticilor ce i se aduc și evidențiază, în acest context, importanța valorii demnității umane.

9. DAUVERGNE, CATHERINE. - *Sovereignty, migration and the rule of law in global times = Suveranitate, migrație și statul de drept în era globalizării.* În: Modern law review. - Boston : Blackwell Publishers, nr.4, 2004. - p.588-615.

Articolul argumentează că în actuala eră a globalizării controlul asupra mișcării populației a devenit ultimul bastion al suveranității. Dacă statele naționale se confruntă cu o pierdere a controlului în multe domenii, în materie de imigrație sunt implementate o varietate de măsuri de stopare a acesteia. Decizii recente luate de curțile de apel din Marea Britanie și Australia în favoarea imigranților sugerează că statul de drept poate apărea ca o contrapondere la dominația executivului în materie de migrație.

10. FENWICK, HELEN. - *Clashing rights, the welfare of the child and the human rights act = Drepturi în conflict, bunăstarea copilului și legislația drepturilor omului.* În: Modern law review. - Boston : Blackwell Publishers, nr.6, 2004. - p.889-927.

Autorul abordează metodele care pot fi folosite pentru rezolvarea conflictelor care pot apărea între diferitele drepturi ale omului. În legislația drepturilor omului din Marea Britanie există, de pildă, un astfel de conflict între dreptul mass media la liberă exprimare și dreptul copilului la intimitate. Tendința manifestată în Marea Britanie este de a micșora puterea autorității publice în cazul în care intră în conflict cu drepturile individuale ale omului, cum este și cazul dreptului copilului la bunăstare.

11. KAGANAS, FELICITY ; DIDUCK, ALISON. - *Incomplete citizens: Changing images of post-separation children = Cetățeni care nu îndeplinesc toate condițiile: Imaginile în schimbare ale copiilor după separarea părinților.* În: Modern law review. - Boston : Blackwell Publishers, nr.6, 2004. - p.959-981.

Imaginea de victimă a copilului rezultată în urma separării sau divorțului părinților este bine cunoscută. Autorii susțin că pe lângă această imagine tradițională, se conturează o imagine diferită, aceea a copilului responsabil ce face parte din astfel de familii ce se destramă, copil capabil să facă acea alegere care să îi asigure cea mai bună protecție. Pentru a putea ajunge la o asemenea capacitate, copilul în cauză trebuie să urmeze un proces de educație bine stabilit, să aibă acces la informații și să fie supus intervenției terapeutice adecvate.

12. LOUGHLIN, MARTIN ; BRADLEY, A.W.; EWING, K.D. - *Sir Ivor Jennings and the development of public law = Sir Ivor Jennings și dezvoltarea dreptului public.* În: Modern law review. - Boston : Blackwell Publishers, nr.5, 2004. - p.715-786.

Articolele din acest număr al revistei sunt versiuni prescurtate ale lucrărilor prezentate la seminarul organizat în iunie 2003 dedicat centenarului cunoscutului jurist britanic Ivor Jennings, unul din fondatorii publicației "The Modern Law Review". Autorii acestor articole au evidențiat semnificația contribuției lui Ivor Jennings la dezvoltarea științei dreptului public, în secolul al XX-lea (în special în anii 1930), în Marea Britanie. Ivor Jennings a jucat, de asemenea, un rol major în ce privește dezvoltarea dreptului administrativ britanic, precum și în elaborarea Constituției Commonwealth-ului.

REVUE DU DROIT PUBLIC

13. BONNET, JULIEN. - **Le Conseil d'Etat et le Conseil supérieur de la magistrature** = *Consiliul de Stat și Consiliul Superior al Magistraturii*. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.4, 2004. - p.987-1014.

Autorul articolului se referă la relațiile dintre Consiliul de Stat și Consiliul Superior al Magistraturii din Franța, relații care sunt analizate atât din punct de vedere al principiului, cât și al conținutului.

14. BORIES, ARNAUD. - **L'impartialité du Conseil supérieur de la magistrature, statuant comme conseil de discipline des magistrats du siège** = *Imparțialitatea Consiliului Superior al Magistraturii, statuând în calitate de consiliu de disciplină al magistraților inamovibili*. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.4, 2004. - p.935-986.

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului a constrâns jurisdicțiile franceze să-și modifice procedurile și să reconsidere raportul cu justițiabilii. Imparțialitatea obiectivă sau funcțională, strict procedurală a judecătorului se află astăzi în centrul controverselor doctrinare și jurisprudențiale. Consiliul de Stat substituie principiul imparțialității izvorât din dreptul intern, articolului 6, § 1 al CEDO, inaplicabil magistraților. El a emis trei decizii ce i-au dat ocazia să controleze imparțialitatea procedurii urmate în fața CSM, demonstrând dorința de a nu da imparțialității mai multe implicații decât îi acordă CEDO.

15. BREEN, EMMANUEL. - **L'autorité de la chose jugée au pénal sur l'administratif** = *Autoritatea de lucru judecat în penal asupra administrativului*. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.6, 2004. - p.1593-1630.

Aspectele prezentate se referă la raporturile care există între autoritatea de lucru judecat în penal asupra administrativului și dualismul juridic și dualismul jurisdicțional. Jurisprudența Consiliului de Stat francez caută, pe de o parte, să asigure un echilibru între coerența minimală dintre penal și administrativ care necesită un bun-simț juridic și, pe de altă parte, imperatiivele de eficiență a procedurilor administrative.

16. CAMBY, JEAN-PIERRE. - **Le droit communautaire est-il soluble dans la Constitution?** = *Dreptul comunitar este el oare solubil în Constituție?* În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.4, 2004. - p.878-888.

Cum pot fi rezolvate contradicțiile dintre normele naționale și normele comunitare? Decizia Consiliului Constituțional francez din 10 iunie 2004 a stârnit comentarii aprinse, iar interpretarea finală este aceea că prin această decizie, Consiliul Constituțional consacră prioritatea dreptului european în toate circumstanțele.

17. GROS, MANUEL. - **L'environnement contre les droits de l'homme** = *Mediul contra drepturilor omului*. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.6, 2004. - p.1583-1592.

Studiul este inspirat de o comunicare prezentată la colocviul pe tema "Mediul și reînnoirea drepturilor omului", din 2003. El deosebește trei tipuri de atingeri ce pot fi aduse drepturilor omului. Astfel, el se referă la opoziția dintre dreptul de proprietate și dreptul mediului, la libertatea comerțului și industriei, dreptul la muncă și dreptul la progres care au suportat asaltul principiilor de mediu.

18. GUÉRARD, STÉPHANE. - **La démocratie locale en questions** = *Câteva întrebări privind democrația locală*. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.5, 2004. - p.1291-1326.

Autorul propune o analiză a lacunelor electorale cât și a celor politice ale democrației locale reprezentative, precum și a limitelor democrației locale participative în Franța.

19. HERRISSINEJAD, KAMALADDIN. - **La décentralisation territoriale en Iran: une expérience manquée** = *Descentralizarea teritorială în Iran: o experiență ratată*. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.5, 2004. - p.1459-1479.

În Iran, majoritatea legilor care se referă la descentralizarea teritorială (începând cu 1906) nu corespund nici prin conținut, nici prin aplicare, criteriilor unei descentralizări în sensul propriu al termenului. Bilanțul colectivităților teritoriale locale nu este pozitiv. Ținând seama de faptul că există numeroși factori care se îmbină pentru a orienta organizarea administrativă a unei țări spre centralizare sau descentralizare, autorul privilegiază două categorii care i se par deosebit de importante - factorii istorici și cei de ordin politic.

20. JAN, PASCAL. - **La promotion constitutionnelle du droit de l'environnement: une avancée symbolique** = *Promovarea constituțională a dreptului mediului: un progres simbolic*. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.5, 2004. - p.1197-1201.

Pregătirea unei Carte a mediului care să fie integrată în Constituția franceză a fost încredințată unei comisii, începând cu anul 2002, iar în prezent, textul Cartei compus din zece articole, ar trebui introdus în Constituție. Dar, după părerea autorului ar fi oportun ca această constituționalizare a Cartei mediului să fie supusă unui referendum.

21. LATOURNERIE, DOMINIQUE. - **Sectes et laïcité** = *Sectele și laicitatea*. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.5, 2004. - p.1327-1338.

Franța va sărbători în curând, centenarul unuia din principiile sale esențiale - laicitatea. Confruntări recente care au precedat sau urmat votării Legii din 15 martie 2004 au redeschis dezbaterile pe această temă, iar autorul articolului încearcă să prezinte raporturile dintre laicitate, secte și drept.

22. LAY, JEAN-PIERRE. - Faut-il mieux encadrer le pouvoir d'injonction du juge administratif? = Oare trebuie mai bine încadrată puterea de injonctiune a judecătorului administrativ? În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.5, 2004. - p.1355-1376.

Puterea de injonctiune a fost recunoscută în termeni generali judecătorului administrativ din Franța, prin Legea din 1995 codificată în art.L911-1 și următoarele ale Codului jurisdicțiilor administrative. În ultimul timp, anumite injonctiuni au făcut obiectul unor numeroase critici. Autorul propune câteva direcții de reflecții prin încercarea de a încadra mai bine noțiunea de interes de a acționa a celui care solicită injonctiunea, precum și pronunțarea injonctiunii.

23. LEVADE, ANNE. - Le Conseil Constitutionnel aux prises avec le droit communautaire dérivé = Consiliul Constituțional combate dreptul comunitar derivat. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.4, 2004. - p.889-911.

Decizia emisă de Consiliul Constituțional francez în iunie 2004 privind Legea pentru încredere în economia numerică poate fi calificată de principiu, ea indicând ce anume autorizează controlul de constituționalitate al unei legi de transpunere a unei directive și ce nu.

24. LUCHAIRE, FRANÇOIS. - Les contrats de partenariat = Contractele de parteneriat. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr. 6, 2004. - p.1547-1568.

Autorul analizează aspectele care rezultă în urma publicării Ordonanței nr.2004-557 din 17 iunie 2004 asupra contractelor de parteneriat. Ordonanța se prezintă ca o extindere la toate lucrările publice a unei forme contractuale, calificată în general drept parteneriat public-privat. Astfel, este creată o nouă categorie generică de contracte, și care, de altfel, reflectă o nouă concepție.

25. MARTIN J. GILLES. - Observations d'un "privatiste" sur la Charte de l'environnement = Observațiile unui "privatist" asupra Cartei mediului. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.5, 2004. - p.1207-1211.

Autorul își prezintă considerațiile cu privire la Carta mediului care urmează să fie integrată în Constituția franceză, susținând, de altfel, că anumite redactări ale acesteia sunt purtătoare de ambiguități, dezbaterile neavând ca efect ameliorarea textului.

26. MOUZET, PIERRE. - Les manifestations contentieuses de "l'esprit de la Constitution" de 1958 = Manifestările contencioase ale "spiritului Constituției" din 1958. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.5, 2004. - p.1243-1290.

În opinia autorului, "spiritul Constituției" este rezultatul unei interpretări globale a sistemului constituțional. Ținând cont de echilibrul puterilor, autorul prezintă "funcția" spiritului Constituției din 1958 și separația dintre puterile constituite și de asemenea, se referă la separația dintre puterile constituite și puterea constituantă.

27. OBERDORFF, HENRI. - Le Conseil constitutionnel et l'ordre juridique communautaire: coopération et contrôle (A propos de la décision du Conseil constitutionnel no.2004-496 du 10 juin relative à la loi pour la confiance dans l'économie numérique) = Consiliul Constituțional și ordinea juridică comunitară: cooperare și control (Pe marginea deciziei Consiliului Constituțional nr.2004-496 din 10 iunie privind Legea pentru încredere în economia numerică). În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.4, 2004. - p.869-877.

Sunt prezentate comentariile autorului asupra deciziei nr.2004-496 a Consiliului Constituțional din Franța, una din cele mai importante decizii emise, cu privire la raporturile dintre ordinea juridică internă și cea comunitară. Decizia contestă constituționalitatea mai multor dispoziții ale Legii pentru încredere în economia numerică care se referă la transpunerea unei directive comunitare asupra comerțului electronic și aduce clarificări în legătură cu concepția privind controlul constituționalității acestui tip particular de lege.

28. PAPI, STÉPHANE. - L'insertion des mosquées dans le tissu religieux local en France: approche juridique et politique = Inserția moscheelor în structura religioasă locală în Franța: o abordare juridică și politică. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.5, 2004. - p.1339-1354.

Confruntată cu discreditările, întrebările și neîncrederea pe care le inspiră Islamul unei părți a societății franceze, Franța trebuie să lucreze la restabilirea egalității dintre toți cetățenii săi. Aspectele prezentate se referă la cadrul juridic oferit colectivităților teritoriale în materie de ajutor pentru implantarea moscheelor, precum și la obstacolele politice în calea inserării efective a moscheelor în structura religioasă locală.

29. PRIEUR, MICHEL. - Un huron au Parlement = Un bădăran în Parlament. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.5, 2004. - p.1201-1207.

Autorul își prezintă considerațiile personale pe marginea dezbaterilor în ședință publică care au avut loc la Parlamentul francez cu ocazia adoptării proiectului de lege constituțională privind Carta mediului.

30. RICHER, LAURENT. - Le code du silence = Codul tăcerii În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.6, 2004. - p.1569-1582.

Aspectele la care se referă autorul sunt legate de Codul contractelor administrative din 2004, când a avut loc reforma care a vizat simplificarea Codului. Modelul urmat de cod este raționalitatea economică conform liberalismului economic, însă, după părerea autorului, această analiză este puțin pertinentă, fiind posibilă luarea în considerare a faptului că acest cod face trimitere la managementul public.

31. ROMI, RAPHAËL. - La Charte de l'environnement, avatar constitutionnel = Carta mediului, avatar constituțional. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.6, 2004. - p.1485-1496.

Părerea conform căreia absența Franței din cadrul națiunilor care au procedat la constituționalizarea dreptului mediului sau a unei părți a acestuia nu s-ar datora decât anteriorității și perenității textului constituțional francez, nu este decât parțial convingătoare, consideră autorul articolului și aceasta numai dacă se ține cont de dificultatea revizuirilor constituționale, sub cea de-a V-a Republică.

32. ROUX, JÉRÔME. - Le Conseil Constitutionnel, le droit communautaire dérivé et la Constitution = Consiliul Constituțional, dreptul comunitar derivat și Constituția. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.4, 2004. - p.912-934.

Pronunțându-se pentru prima dată în mod explicit asupra raporturilor dintre Constituție și dreptul comunitar în vigoare, reprezentat în acest caz de o directivă, Consiliul Constituțional din Franța a emis o decizie importantă în legătură cu un subiect politic sensibil. El a fost sesizat în legătură cu Legea pentru încredere în economia numerică care transpune în ordinea internă, directiva comunitară asupra comerțului electronic. După părerea autorului, este vorba de o decizie ce are o anumită contribuție la prioritatea dreptului comunitar derivat și, în ultimă instanță, menține supremația Constituției asupra dreptului comunitar.

33. SAILLANT, ELODIE. - Conseil Constitutionnel, Cour européenne des Droits de l'Homme et protection des droits et des libertés: sur la prétendue rivalité des systèmes complémentaires = Consiliul Constituțional, Curtea Europeană a Drepturilor Omului și protecția drepturilor și libertăților: despre o pretinsă rivalitate a sistemelor complementare. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.6, 2004. - p.1497-1546.

Consiliul Constituțional francez și Curtea Europeană a Drepturilor Omului sunt animate de o dinamică comună, sistemul constituțional și sistemul european de protecție a drepturilor și libertăților fiind pe deplin complementare. Articolul reliefează aspecte legate de interdependența și interacțiunea sistemelor constituțional și european de protecție a drepturilor și libertăților.

34. TORCOL, SYLVIE. - Le contentieux des élections législatives: réflexions autour d'un contentieux à risques = Contenciosul alegerilor legislative: reflecții asupra unui contencios cu riscuri. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.5, 2004. - p.1211-1242.

După părerea autoarei, de la originile sale, contenciosul electoral a fost subestimat în dimensiunea sa teoretică și specificitatea sa tehnică. În cadrul considerațiilor generale prezentate în articol sunt analizate punctele slabe ale contenciosului electoral și, de asemenea, sunt propuse soluții.

35. VAN LANG, AGATHE. - Réflexions sur l'application du droit de la consommation par le juge administratif = Reflecții în legătură cu aplicarea dreptului consumatorului de către judecătorul administrativ. În: Revue du droit public. - Paris : Editions juridiques associées, nr.4, 2004. - p.1015-1050.

Consiliul de Stat francez a cenzurat o decizie a Autorității de reglementare a telecomunicațiilor pentru necunoașterea art.L.122-3 din Codul Consumatorului, iar opinia conform căreia judecătorul administrativ a devenit protectorul consumatorului s-a consolidat. Autorului i se pare util să revină asupra acestei problematice, cât și asupra a două decizii ale Consiliului de Stat, ale căror resorturi profunde și implicații teoretice nu au fost în întregime explorate.

REVUE FRANÇAISE DE DROIT CONSTITUTIONNEL

36. DAVID, FRANCK. - Le Président de la République, garant de la cohésion sociale = Președintele Republicii, garant al coeziunii sociale. În: Revue française de droit constitutionnel. - Paris : Presses Universitaires de France, nr.59, 2004. - p.532-566.

Istoria funcției prezidențiale sub cea de-a V-a Republică tinde spre o afirmare a figurii șefului statului în cadrul instituțiilor naționale. Rolul de garant al coeziunii sociale asumat de președintele Republicii este variabil ca intensitate, fiind necesar să fie luate în considerare circumstanțele istorice, modul de desemnare, personalitatea șefului statului, convergența sau divergența majorităților. Autorul consideră că a fi garantul coeziunii sociale înseamnă pentru șeful statului să vegheze la coerența propriului rol în cadrul instituțiilor naționale.

37. FATIN-ROUGE STEFANINI, MARTHE ; MASTOR, WANDA. - La Cour suprême américaine et la réforme du financement des campagnes électorales aux Etats-Unis: La décision McConnell v. FEC du 10 décembre 2003 = Curtea Supremă americană și reforma finanțării campaniilor electorale în Statele Unite: Decizia Mc Connel v. FEC din 10 decembrie 2003. În: Revue française de droit constitutionnel. - Paris : Presses Universitaires de France, nr.59, 2004. - p.473-502.

Curtea Supremă a Statelor Unite a validat aproape în întregime dispozitivul reformei asupra finanțării campaniilor electorale "Bipartisan Campaign Reform Act" (2002), reformă ce se ocupă în principal, de influența a ceea ce a fost denumit "soft money" sau "non-federal funds", asupra finanțării campaniilor electorale. Aspectele prezentate de autor se referă la opinia majoritară și la prioritatea acordată luptei împotriva corupției, fiind analizate și opiniile separate.

38. FELDMAN, JEAN-PHILIPPE. - Les Constitutions des Etats confédérés d'Amérique = Constituțiile statelor confederate ale Americii. În: Revue française de droit constitutionnel. - Paris : Presses Universitaires de France, nr.59, 2004. - p.503-531.

Evenimentele istorice din timpul războiului de secesiune din SUA au fost studiate în mod amănunțit, dar aspectele juridice din punct de vedere confederat au fost lăsate uitării. Or, după părerea autorului analiza constituțiilor sudiste permite conștientizarea îndârjirii dezbaterilor americane asupra federalismului care durează de peste șapte decenii. Sunt analizate aspecte care se referă la Convenția lui Montgomery din 4 februarie 1861, Constituția guvernului provizoriu al statelor confederate din 8 februarie 1861 și Constituția statelor confederate din 11 martie 1861.

39. GROSIEUX, PATRICK. - Le "parrainage" des prétendants à l'élection présidentielle: simple formalité juridique? = "Susținerea" candidaților la alegerile prezidențiale: o simplă formalitate juridică? În: Revue française de droit constitutionnel. - Paris : Presses Universitaires de France, nr.59, 2004. - p.567-595.

Conform legii, în Franța, orice candidat la alegerile prezidențiale trebuie prezentat de un comitet (procedură cunoscută sub numele de "parrainage"), cuprinzând cel puțin 500 de cetățeni, având funcții electivă. După părerea autorului, prezentarea candidaților la alegerile prezidențiale de către cetățeni abilitați, departe de a rămâne o simplă formalitate juridică are și o puternică conotație politică.

40. LUCHAIRE, FRANÇOIS. - Le Conseil constitutionnel devant la Constitution pour l'Europe = Consiliul Constituțional și Constituția pentru Europa. În: Revue française de droit constitutionnel. - Paris : Presses Universitaires de France, nr.59, 2004. - p.465-472.

Consiliul Constituțional francez va trebui foarte probabil să judece dacă intrarea în vigoare a Tratatului instituind o Constituție pentru Europa necesită în prealabil o revizuire a Constituției franceze. Acest lucru va permite în fapt supunerea autorizării de a ratifica acest tratat, referendumului prevăzut de articolul 11 al Constituției. În cazul intrării în vigoare a Constituției Europene, se pune problema cum va trebui să o aplice Consiliul Constituțional, fiind abordate aspecte legate de jurisprudența Consiliului.

41. MAGNON, XAVIER. - Quelques maux encore à propos des lois de révision constitutionnelle: limites, contrôle, efficacité, caractère opératoire et existence = Câteva inconveniente pe marginea legilor de revizuire constituțională: limite, control, eficacitate, caracter operator și existență. În: Revue française de droit constitutionnel. - Paris : Presses Universitaires de France, nr. 59, 2004. - p.595-618.

Autorul se referă la dificultățile teoretice pe care le ridică controlul legilor de revizuire constituțională, justificarea teoretică a limitelor puterii de revizuire, iar în cadrul dreptului pozitiv francez - la caracterul operator și existența legilor de revizuire constituțională.

42. MAUS, DIDIER ; ROUX, ANDRÉ. - Hommage à Louis Favoreu = Omagiu lui Louis Favoreu. În: Revue française de droit constitutionnel. - Paris : Presses Universitaires de France, nr.59, 2004. - p.453-465.

Sunt reunite trei texte care aduc un omagiu celui care a fost Louis Favoreu, una din figurile marcante ale dreptului constituțional francez, în proiectul intelectual al căruia se înscrie și revista "Revue française de droit constitutionnel".

43. OFUJI, NORIKO. - Tradition constitutionnelle et supra-constitutionalité: y a-t-il une limite à la révision constitutionnelle? L'exemple de la Constitution japonaise. = Tradiție constituțională și supraconstituționalitate: există oare o limită la revizuirea constituțională? Exemplul Constituției japoneze. În: Revue française de droit constitutionnel. - Paris : Presses Universitaires de France, nr.59, 2004. - p.619-632.

O recentă decizie a Consiliului Constituțional francez îl determină pe autor să facă o comparație cu o dezbateră constituțională din Japonia privitoare la existența principiilor conținute de Constituție, dar care au o valoare pretins supraconstituțională. În Japonia, majoritatea autorilor de doctrină constituțională consideră că există o limită la revizuirea constituțională, invocând anumite "principii fundamentale", care sunt desemnate de prezentul articol, prin expresia, "norme supraconstituționale".

44. PACTET, PIERRE. - Georges Vedel (1910-2002) = Georges Vedel (1910-2002). În: Revue française de droit constitutionnel. - Paris : Presses Universitaires de France, supliment, 2004. - .

Numărul special al revistei este în întregime dedicat memoriei lui Georges Vedel, academician francez și fost membru al Consiliului Constituțional, unul din specialiștii eminenți în drept constituțional și administrativ.

REVUE TRIMESTRIELLE DE DROIT CIVIL

45. FRISON-ROCHE, MARIE-ANNE. - Contrat, concurrence, régulation = Contract, concurență, reglare. În: Revue trimestrielle de droit civil. - Paris : Dalloz, nr.3, 2004. - p. 451-470.

Relațiile dintre contract și concurență reprezintă mecanisme care se confruntă de mult timp, în schimb, contractele și reglarea reprezintă mai degrabă o combinație nouă. Autorul se referă la contract ca mijloc de reglare a piețelor.

46. LAMARCHE, THIERRY. - L'imprescriptibilité et le droit des biens = Imprescribilitatea și dreptul bunurilor. În: Revue trimestrielle de droit civil. - Paris : Dalloz, nr.3, 2004. - p.403-428.

Drepturile patrimoniale au aptitudinea de a dura la fel de mult ca și patrimoniul însuși, ele permițând ca titularului să-i fie oferite prerogative imprescriptibile, dacă legiuitorul decide astfel. Autorul consideră că domeniul imprescribilității se extinde și depășește dreptul de proprietate și că trebuie reflectat la elementele care permit să se explice de ce acest caracter este recunoscut unor anumite drepturi patrimoniale și nu altora.

47. LE FUR, ANNE-VALÉRIE. - L'acte d'exploitation de la chose d'autrui = Exploatarea bunurilor altor persoane. În: Revue trimestrielle de droit civil. - Paris : Dalloz, nr.3, 2004. - p.429-450.

Autorul identifică situația în care o persoană, fără a fi proprietara unui bun, beneficiază de un drept de folosință asupra acestuia și îl exploatează. Recurgerea la noțiunea de exploatare permite explicarea regimului particular al actului care autorizează o altă persoană decât proprietarul să profite de pe urma unui bun. Sunt puse în evidență consecințele acestei situații.

48. MOURY, JACQUES. - **Force majeure: éloge de la sobriété = Forța majoră: un elogiu adus sobrietății.** În: Revue trimestrielle de droit civil. - Paris : Dalloz, nr.3, 2004. - p.471-480.

Există un puternic curent al jurisprudenței franceze care tinde să abandoneze în materie contractuală cele trei condiții cărora le era subordonată, în mod tradițional, recunoașterea forței majore. Aspectele asupra cărora se oprește autorul sunt calificarea forței majore, precum și aprecierea acesteia.

REVUE TRIMESTRIELLE DE DROIT COMMERCIAL ET DE DROIT ÉCONOMIQUE

49. LATREILLE, ANTOINE. - **La copie privée démythifiée = Copia privată demitizată.** În: Revue trimestrielle de droit commercial et de droit économique. - Paris : Dalloz, nr.3, 2004. - p.403-412.

Analiza juridică a copiei private i se pare a fi indispensabilă autorului, fiind apreciată la trei nivele. Astfel, el se referă la realizarea copiei private, precum și la efecte. Primul demers constă în stabilirea naturii juridice a copiei private, iar una din întrebările care apar ar fi în ce condiții o copie este ea privată.

REVUE TRIMESTRIELLE DE DROIT EUROPÉEN

50. CAZALA, JULIEN. - **La contestation de la compétence exclusive de la Cour de justice des Communautés européennes = Contestarea competenței exclusive a Curții de Justiție a Comunităților Europene.** În: Revue trimestrielle de droit européen. - Paris : Dalloz, nr.3, 2004. - p.505-532.

Autorul este preocupat în special de analizarea relațiilor dintre Curtea de Justiție a Comunităților Europene și alte sisteme de reglare a diferendelor. Analiza este centrată pe acordurile mixte încheiate de Comunitate și statele sale membre cu terți.

51. MAYER-ROBITAILLE, LAURENCE. - **Le statut ambivalent au regard de la politique communautaire de concurrence des accords de nature culturelle et des aides d'Etat relatives à la culture = Statutul ambivalent în raport cu politica comunitară de concurență a acordurilor de natură culturală și a ajutoarelor de stat destinate culturii.** În: Revue trimestrielle de droit européen. - Paris : Dalloz, nr.3, 2004. - p.477-504.

UE trebuie să asigure jocul liberei concurențe, pe de o parte, iar pe de altă parte, să permită dezvoltarea industriilor și politicilor culturale ale statelor membre. Pentru a putea înțelege această situație ambivalentă, autorul va încerca să analizeze aplicarea principiului liberei concurențe la acordurile și comportamentele instituțiilor culturale, cât și la ajutoarele de stat destinate culturii, mai ales în sectorul audiovizualului și cel al educației. Sunt analizate și excepțiile de la aceste principii, precum și dispozițiile generale care acordă un statut special culturii.

52. MONJAL, PIERRE-YVES. - **Le projet de traité établissant une Constitution pour l'Europe: quels fondements théoriques pour le droit constitutionnel de l'Union Européenne? = Proiectul de Tratat care instituie o Constituție pentru Europa: ce fel de fundament teoretic pentru dreptul constituțional al Uniunii Europene?** În: Revue trimestrielle de droit européen. - Paris : Dalloz, nr.3, 2004. - p.443-476.

Autorul își prezintă considerațiile pe marginea proiectului de Tratat al Constituției Europene care, după părerea juriștilor, pare să fie discutabil, din punct de vedere al formei, în ceea ce privește redactarea articolelor sale, dar și din punct de vedere al conținutului.

53. RODIÈRE, PIERRE. - **Gérard Lyon-Caen (1919-2004) = Gérard Lyon-Caen (1919-2004).** În: Revue trimestrielle de droit européen. - Paris : Dalloz, nr.3, 2004. - p.441-442.

Este evocată personalitatea lui Gérard Lyon-Caen - jurist, profesor, autor cunoscut care prin activitatea sa, de-a lungul a peste 50 de ani, a adus o contribuție importantă în domeniul dreptului social în Franța.

Cărți recent achiziționate de Biblioteca Consiliului Legislativ¹

- Bibliografie indexată* -

1 - Achiziții publice. Licitatii : Legislație până la 15 octombrie 2004. - București : Editura Lumina Lex, 2004. 239 p. ISBN 973-588-846-7 : 218000 lei.

SUBIECT: drept financiar; drept fiscal; drept administrativ; achiziții publice; licitație; legislație
342.9(498)(094)/A16

2 - BONCIU, GHEORGH - Istoria dreptului românesc : Note de curs / Conf.univ.dr. Gheorghe Bonciu. - București : Editura Cartea Universitară, 2004. 291 p. - (Drept). Bibliogr. p.282. ISBN 973-7956--64-8 : 124000 lei.

SUBIECT: România; drept; istoria dreptului
34(498)(091)/B67

3 - BULAI, COSTICĂ - Excepții de neconstituționalitate admise de Curtea Constituțională în materie penală 1992-2001 / Prof.dr. Costică Bulai. - București: Editura Trei, 2002. 477 p. ISBN 973-8291-29-1: 325910 lei.

SUBIECT: drept constituțional; Constituție; neconstituționalitate; Curtea Constituțională
342.565.2(498)/B90

4 - C.O.R. - Clasificarea ocupațiilor din România : Actualizat octombrie 2004. - București : Editura ALL BECK, 2004. 356 p. - (La Zi ; 75). Index. ISBN 973-655-497-X : 82569 lei

SUBIECT: dreptul muncii; clasificarea ocupațiilor din România; forță de muncă; funcție; meserie; profesie; ocupație
349.2/C56

5 - CĂPĂȚÎNĂ, OCTAVIAN - Titlul gratuit în actele juridice / Octavian Căpățînă. - București : Editura Rosetti, 2004. 340 p. Bibliogr. p.334. ISBN 973-8378-35-4 : 192000 lei.

SUBIECT: drept civil; drept procesual civil; act juridic; titlu gratuit
347.91/C20

6 - CĂRPENARU, STANCIU D. - Drept comercial român / Stanciu D. Cărpenu. - ediția a 5-a. - București : Editura ALL BECK, 2004. XIX, 646 p. ISBN 973-655-505-4 : 573395 lei.

SUBIECT: drept comercial; comerciant; societate comercială; grup de interes economic; obligații comerciale; procedura reorganizării judiciare și a falimentului
347.7/C26

7 - CHERCIU, ELENA - Corupția : Caracteristici și particularități în România / Dr. Elena Cherciu. - București : Editura Lumina Lex, 2004. 320 p. Bibliogr. p. 282. ISBN 973-588-829-7 : 272500 lei

SUBIECT: drept penal; infracțiune; corupție
343.3/C41

8 - Codul civil : actualizat septembrie 2004. - București : Editura ALL BECK, 2004. 252 p. - (La Zi ; 72). ISBN 973-655-492-9 : 87156 lei.

SUBIECT: drept civil; Cod civil; legislație
347(498)(094.4)/C60

9 - Codul fiscal : Actualizat septembrie 2004. - București : Editura ALL BECK, 2004. 224 p. - (La Zi ; 73). ISBN 973-655-521-6 : 68807 lei

SUBIECT: drept financiar; drept fiscal; Cod fiscal; România; legislație
342:336.226/C60

---

¹Volumele apărute în Editura ALL BECK, căreia îi mulțumim și pe această cale, reprezintă donația acestei edituri către Consiliul Legislativ

* Lucrare realizată de Eliza ORBESCU, expert la Consiliul Legislativ

10 - Codul muncii și legile uzuale : cu modificările aduse până la data de 15 octombrie 2004 / Ediție îngrijită și adnotată de lector univ. Luminița Dima. - București : Editura ALL BECK, 2004. IX, 526 p. - (Codices ALL BECK). ISBN 973-655-511-9 : 229358 lei

SUBIECT: dreptul muncii; Codul muncii; legislație
349.2(498)(094.4)/C60

11 - CRIȘU, ANASTASIU - Drept procesual penal : Partea generală / Conf.univ.dr. Anastasiu Crișu. - București : Editura ALL BECK, 2004. 292 p. - (Curs universitar). ISBN 973-655-559-3 : 311927 lei

SUBIECT: drept procesual penal
343.1/C88

12 - DINU, EDUARD - Rentabilitatea firmei în practică / Eduard Dinu. - București : Editura ALL BECK, 2004. 293 p. - (Colecția Afaceri). Bibliogr. p. 93. ISBN 973-655-533-X : 82569 lei.

SUBIECT: economie; societate comercială; contabilitate; rentabilitate
338/D49

13 - DOBRINOIU, VASILE – Drept penal : Partea specială. Curs universitar / Prof.univ.dr. Vasile Dobrinoiu ; Consultant științific prof.univ.dr. George Antoniu. - București : Editura Lumina Lex, 2004.

Vol.1 / Prof.univ.dr. Vasile Dobrinoiu ; Consultant științific prof.univ.dr. George Antoniu. - București : Editura Lumina Lex, 2004. 476 p. ISBN 973-588-828-9 : 381500 lei.

SUBIECT: drept penal; drept penal, partea specială; infracțiune
343/D59

14 - GÂRBACI, FREDDY - Societăți comerciale deținute public : Instrumente juridice de protecție a investitorilor / Freddy Gârbaci. - București: Editura Rosetti, 2004. 296 p. ISBN 973-8378-53-2 : 218000 lei.

SUBIECT: drept comercial; societate comercială; investitor; bursă de valori; Comisia Națională a Valorilor Mobiliare; registrul comerțului
347.72/G19

15 - JURA, CRISTIAN - Terorismul internațional / Lector univ.dr. Cristian Jura ; Traducere și documentare Dragoș Zaharia. - București : Editura ALL BECK, 2004. XVI, 396 p. - (Studii juridice). Bibliogr. p.389. ISBN 973-655-481-3 : 261468 lei

SUBIECT: drept internațional public; terorism; ONU; Consiliul Europei; INTERPOL; O.S.C.E.
341.4/J92

16 - Legislația achizițiilor publice : Actualizat septembrie 2004 . - București : Editura ALL BECK, 2004. 327 p. - (La Zi ; 74). ISBN 973-655-499-6 : 82569 lei

SUBIECT: drept public; drept administrativ; licitație publică; legislație
342.5/L40

17 - Legislația adopțiilor: În vigoare de la 1 ianuarie 2005. - București: Editura ALL BECK, 2004. 93 p. (La Zi ; 76). ISBN 973-655-527-5 : 55045 lei

SUBIECT: drept public; drept civil; adopție; Oficiul Român pentru Adopții; Convenția de la Haga asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, 1993; legislație
347.637/L40

18 - Legislația asociațiilor și fundațiilor : Actualizat septembrie 2004. - București : Editura ALL BECK, 2004. ISBN 973-655-460-0

Vol.1 : Constituire, avizare și subvenționare. - București : Editura ALL BECK. - 2004. - 292 p - (La Zi ; 64). - ISBN 973-655-522-4 : 68807 p.

Vol.2 : Reglementări contabile. - București : Editura ALL BECK. - 2004. - 364 p - (La Zi ; 65). - ISBN 973-655-522-4 : 68807 p.

SUBIECT: drept civil; persoană juridică; asociație; fundație; legislație
347.191/L40

19 - Legislația privind garanțiile reale mobiliare : Actualizat octombrie 2004. - București : Editura ALL BECK, 2004. 109 p. - (La Zi ; 78). ISBN 973-655-587-9 : 45872 lei

SUBIECT: drept civil; garanție reală mobilă; Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare; legislație
347.75/L40

20 - Legislația privind protecția copilului: În vigoare de la 1 ianuarie 2005. - București : Editura ALL BECK, 2004. 139 p. - (La Zi ; 77). ISBN 973-655-608-5 : 59633 lei

Referințe bibliografice

SUBIECT: drept public; drept civil; dreptul familiei; Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului; Convenția de la New York cu privire la drepturile copilului, 1989; legislație
347.637/L40

21 - LEȘ, IOAN - Organizarea sistemului judiciar românesc : Noile reglementări / Prof.univ.dr. Ioan Leș. - București : Editura ALL BECK, 2004. VIII, 346 p. - (Praxis). ISBN 973-655-515-1 : 252294 lei
SUBIECT: justiție; organizarea și administrarea justiției; Ministerul Public; magistrat; avocat; consilier juridic
347.97/L52

22 - MAZILU, DUMITRU - Tratat de teoria generală a dreptului : Cu un studiu amplu consacrat teoriei generale a statului / prof.univ.dr. Dumitru Mazilu. - București : Editura Lumina Lex, 2004. 544 p. Bibliogr. p.502. ISBN 973-588-834-3 : 381500 lei
SUBIECT: drept; teoria generală a dreptului; teoria statului; normă juridică; tehnică juridică; raport juridic
340.11/M53

23 - MICESCU, ISTRATE N. - Drept civil : Curs de teoria generală a drepturilor de creanță ; Prelegeri susținute la Facultatea de Drept din București în anul universitar 1932-1933 / Istrate N. Micescu ; adnotări P.C. Vlachide ; Ediție îngrijită de Florin Ciutacu. - Slatina : Editura Themis Cart, 2004. 192 p. ISBN 973-86962-0-8 : 220000 lei.
SUBIECT: drept civil; drepturi reale; obligații civile; drept de creanță
347.2/M64

24 - MIHAI, GHEORGHE C. - Teoria dreptului / Gheorghe C. Mihai. - ediția a 2-a. - București : Editura ALL BECK, 2004. 200 p. - (Manuale Beck). Bibliogr. p.189. ISBN 973-655-564-X : 178899 lei
SUBIECT: drept; teoria dreptului; normă juridică; drept subiectiv; drept pozitiv
340.11/M68

25 - MOCANU, LIVIA - Garanțiile reale mobiliare : Rolul lor în executarea obligațiilor comerciale / Lector univ.dr. Livia Mocanu. - București : Editura ALL BECK, 2004. VI, 244 p. - (Studii juridice). Bibliogr. p. 229. ISBN 973-655-514-3 : 178899 lei
SUBIECT: drept civil; drept comercial; contract comercial; contract de garanție reală mobilă; garanție reală mobilă; reorganizare și lichidare judiciară
347.75/M84

26 - MORANGE, JEAN - Libertățile publice / Jean Morange. - ediția a 7-a actualizată. - București : Editura Rosetti, 2002. 147 p. - (Ce știi ?). Bibliogr. p. 143. ISBN 973-8378-11-7 : 61000 lei
SUBIECT: drept public; libertăți publice; drepturile omului; Consiliul Europei; Uniunea Europeană; Franța; ombudsman
342/M89

27 - MOTICA, RADU I. ; MOȚIU, FLORIN - Contracte civile : Teorie și practică judiciară / Radu I. Motica, Florin Moțiu. - București : Editura Lumina Lex, 2004. 516 p. ISBN 973-588-845-9 : 436000 lei
SUBIECT: drept civil; contract civil; practică judiciară
347.44/M92

28 - Organizarea judiciară : Legislație. Organizarea judiciară. Consiliul Superior al Magistraturii. Statutul magistraților. - București : Editura Lumina Lex, 2004. 112 p. ISBN 973-588-818-1 : 218000 lei
SUBIECT: organizare judiciară; Ministerul Public; Consiliul Superior al Magistraturii; magistrat; statut
347.97/O-74

29 - PREDĂ-MĂȚĂȘARU, AUREL - Tratatul între România și Bulgaria, semnat la Craiova la 7 septembrie 1940 : Trecut și prezent / Prof.univ.dr. Aurel Predă-Mățășaru. - București : Editura Lumina Lex, 2004. 400 p. ISBN 973-588-801-7 : 272500 lei
SUBIECT: drept internațional public; tratate internaționale; România; Bulgaria; istorie; politică
341.24/P90

30 - RĂDULESCU, SORIN M. - Dicționar selectiv : 100 de termeni "cheie" în domeniul patologiei sociale, criminologiei și sociologiei devianței / Dr. Sorin M. Rădulescu. - București : Editura Lumina Lex, 2004. 240 p. Index. ISBN 973-588-820-3 : 272500 lei
SUBIECT: dicționar; drept penal; criminologie; sociologie
81'374.2:343.9/R18

Referințe bibliografice

- 31 - ROMIȚAN, CIPRIAN RAUL - Dicționar de dreptul mediului /** Drd. Ciprian Raul Romițan. - București : Editura ALL BECK, 2004. 187 p. Bibliogr. p. 185. ISBN 973-655-465-1 : 160555 lei
SUBIECT: dreptul mediului; dicționar
349.6(038)/R70
- 32 - SELEJAN-GUȚAN, BIANCA - Protecția europeană a drepturilor omului /** Bianca Selejan-Guțan. - București: Editura ALL BECK, 2004. 300 p. - (Manuale Beck). Bibliogr. p. 281. ISBN 973-655-504-6: 266055 lei
SUBIECT: Uniunea Europeană; Consiliul Europei; drepturile omului; Convenția europeană a drepturilor omului; drept internațional; ONU
341.217(4)/S43
- 33 - SFERDIAN, IRINA - Contractul de asigurare de bunuri /** Dr. Irina Sferdian. - București : Editura Lumina Lex, 2004. 272 p. Bibliogr. p.270. ISBN 973-588-838-6 : 218000 lei
SUBIECT: drept civil; drept comercial; contract de asigurare
347.44:368.1/S51
- 34 - Statutele cadrelor medicale : Exerțitarea profesiei de farmacist. Exerțitarea profesiei de medic. -** București : Editura Lumina Lex, 2004. 200 p. ISBN 973-588-842-4 : 163500 lei
SUBIECT: drept public; Ministerul Sănătății; statut; farmacist; medic; medic dentist; asistent medical; spital; legislație
342:614.2/S79
- 35 - STURDZA, MIHAI DIM. - Familiile boierești din Moldova și Țara Românească : Enciclopedie istorică, genealogică și biografică /** Coordonator și coautor Mihai Dim. Sturdza. - București : Simetria, 2004. Vol.1: Abaza - Bogdan / Coordonator și coautor Mihai Dim. Sturdza. - București : Simetria. - 2004. - 670 p.:il.,fig. - Index. - ISBN 973-85821-7-2 : 1471500 lei.
SUBIECT: România; istorie; genealogie; Moldova; Țara Românească; enciclopedie
929.52/F18
- 36 - The development of the audiovisual landscape in Central Europe since 1989 /** European Commission, Eureka Audiovisuel. - Luton : John Libbey Media, 1996. 200 p. Index. ISBN 1-86020-527-5.
SUBIECT: Europa Centrală și de Est; audiovizual; dreptul audiovizualului; drept comercial; mass-media
347.77(4-11)/D35
- 37 - TURCU, ION - Operațiuni și contracte bancare. Tratat de drept bancar /** Ion Turcu. - ediția a 5-a actualizată și completată. - București : Editura Lumina Lex, 2004. Vol.1+2:863 p. ISBN 973-588-824-6 : 981000 lei
SUBIECT: drept financiar; drept bancar; sistem bancar; bancă; istoric; Banca Națională a României; credit; contract bancar
347.7/T94
- 38 - ȚICLEA, ALEXANDRU ; POPESCU, ANDREI; ȚICHINDELEAN, MARIOARA - Dreptul muncii /** Alexandru Țiclea, Andrei Popescu, Marioara Țichindelean, Constantin Tufan, Ovidiu Ținca. - București : Editura Rosetti, 2004. 823 p. - (Biblioteca universitară de drept). ISBN 973-8378-65-6 : 520000 lei
SUBIECT: dreptul muncii; dreptul internațional al muncii; dreptul european al muncii; dialog social; patronat; sindicat; piața muncii; contract de muncă; conflict de muncă; jurisdicția muncii
349.2(498)/D82
- 39 - UNGUREANU, DIANA - Falimentul internațional /** Diana Ungureanu. - București : Editura Lumina Lex, 2004. 303 p. Bibliogr. p.275. ISBN 973-588-837-8 : 272500 lei
SUBIECT: drept internațional privat; faliment internațional; drept comunitar
341.9/U52
- 40 - VASILESCU, PAUL - Regimuri matrimoniale. Parte generală /** Paul Vasilescu. - București : Editura Rosetti, 2003. 327 p. - (Biblioteca universitară de drept). Bibliogr. p.316. ISBN 973-8378-41-9 : 218000 lei
SUBIECT: drept civil; dreptul familiei; regim matrimonial; convenție matrimonială; Cod civil; drept roman; drept comparat; drept internațional privat; pact civil de solidaritate; Franța
347.6/V33
- 41 - VEDINAȘ, VERGINIA - Legea nr.188/1999 privind statutul funcționarilor publici cu modificările ulterioare, republicată : Comentată /** Dr. Verginia Vedinaș. - ediția a 3-a revăzută și adăugită. - București : Editura Lumina Lex, 2004. 372 p. Bibliogr. p.356. ISBN 973-588-791-6 : 327000 lei
SUBIECT: drept administrativ; administrație publică; funcționar public; Statutul funcționarilor publici
342.9/V40

Consiliul Legislativ - București, Palatul Parlamentului, Corp B1,
Calea 13 Septembrie, nr. 1-3, Sector 5, Cod poștal 050711
Tel: 313.66.08 fax: 311.29.35 website: www.clr.ro

Colegiul științific: **Dragoș Iliescu**, Președintele Consiliului Legislativ
Sorin Popescu, Președinte de Secție
Nicolae Turcu, Președinte de Secție
Mircea Preda, Președinte de Secție ad-interim

Colegiul de redacție: **Sorin Popescu** (coordonator)
Victoria Țăndăreanu (redactor responsabil)
Svetlana Baciu
Tudor Prelipceanu

Tipografia: R.A. "Monitorul Oficial", str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București